

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ANLAYIŞININ TÜRK
ULUSAL YAZILI BASININDAKİ TEMSİLİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: 2010 SONRASI HÜRRİYET,
YENİ ŞAFAK VE SÖZCÜ GAZETELERİ ÖRNEĞİ**

Serkan DEĞİRMENCİ

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2023

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ANLAYIŞININ TÜRK ULUSAL YAZILI
BASININDAKİ TEMSİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: 2010 SONRASI
HÜRRİYET, YENİ ŞAFAK VE SÖZCÜ GAZETELERİ ÖRNEĞİ

Serkan DEĞİRMENCİ

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, đretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2023

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın ilk aşaması olan tez konusunun tespitinden başlamak üzere tezime son noktayı koyuncaya kadar, tezimin bütün aşamalarında bana her türlü yardımda bulunan, yüreği sevgi dolu tez danışmanım çok kıymetli Leyla Kahraman Yüce hocama öncelikle çok teşekkür ederim. Bununla birlikte tez aşamasına geçinceye kadarki sürede derslerini aldığım tüm hocalarıma teşekkür etmeyi borç bilirim. Tezimi bitirinceye kadar bana karşı çok büyük sabır gösteren eşim Semra Değirmenci'ye, tezimi yazmamda bana yardımcı olan Mehmet Ali Onaran ve Abdulsamed Aydoğan'a ayrıca sonsuz teşekkürler.

05/02/2023

Serkan DEĞİRMENCİ

ÖZET

DEĞİRMENCİ, Serkan. *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Türk Ulusal Yazılı Basınındaki Temsilinin Değerlendirilmesi: 2010 Sonrası Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü Gazeteleri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2023.

Kadınlar ve erkeklere biçilen rollerin oluşturduğu kalıp yargılar ve normların ürettiği eşit olmayan güç ilişkileri dünyayı kadınlar ve erkekler için farklılaştırmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tarihsel olarak kadınların ve kız çocuklarının sırf cinsiyetleri nedeniyle hayatın her alanında (toplumsal, ekonomik ve siyasal) eşitsizliğe, ayrımcılığa ve şiddete uğramalarına neden olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere küresel düzeyde yürütülen teorik ve pratik mücadelelerin feminizme, kadın hareketine evrilmesi ile elde edilen kazanımlar kadınların ve kız çocuklarının insan haklarına sahip olmasında önemli adımlar olmuştur. Bu bağlamda Türkiye Avrupa Konseyi tarafından hazırlanıp 2011 yılında İstanbul'da imzaya açılmasıyla daha çok İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen, "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi"nin altına ilk imzayı atan ve yine bu sözleşmeyi 2021 senesinde fesheden ilk devlet olmuştur. Feminist mücadelenin akademik alanda ve hayatın her alanında eşitlikçi kazanımlarına rağmen yüzlerce yıldır kök salmış ataerkil zihniyetin tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmamıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üreten mekanizmalar işlemeye ve eşitsizlik üretmeye devam etmektedir. Bu mekanizmalar içerisinde yer alan en önemli kurumların başında medya gelmektedir. Araştırmada; medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolü ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının basında nasıl temsil edildiği sorularına yanıt aranmıştır. Medyayı temsilen yazılı ulusal basından ideolojik yelpazede farklı kesimlere hitap eden üç gazete; Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazeteleri seçilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda kavram haritası oluşturulmuş, bu haritada üç kavramın; İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizm, seçilen üç gazetede 1 Ocak 2011 ile 31 Aralık 2021 tarihleri arasındaki haber metinlerinde ele alınış şekilleri (Olumlu, olumsuz ve nötr) Milli Kütüphane'de arşiv taraması yapılarak, eleştirel söylem analizi metodu ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Ataerkil Düşünce, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Feminizm, İstanbul Sözleşmesi

ABSTRACT

DEĞİRMENCİ, Serkan. *Evaluation of the Representation of the Concept of Gender Equality in the Turkish National Written Press: The Example of Hürriyet, Yeni Şafak and Sözcü Newspapers After 2010*, Master Thesis, Nevşehir, 2023.

The stereotypes created by the roles assigned to women and men and the unequal power relations produced by the norms have differentiated the world for women and men. Gender inequality has historically caused women and girls to suffer inequality, discrimination and violence in all areas of life (social, economic and political) just because of their gender. The achievements achieved by the evolution of the theoretical and practical struggles carried out at the global level to ensure gender equality into feminism and the women's movement have been important steps for women and girls to have human rights. In this context, Turkey was the first to sign the "Council of Europe Convention on the Prevention and Combating of Violence Against Women and Domestic Violence", better known as the Istanbul Convention, which was prepared by the Council of Europe and opened for signature in Istanbul in 2011, and again in 2021. It was the first state to abolish it. Despite the egalitarian achievements of the feminist struggle in the academic field and in all areas of life, it has not been possible to completely eliminate the patriarchal mentality that has taken root for hundreds of years. The mechanisms that produce gender inequality continue to operate and produce inequality. The media is one of the most important institutions among these mechanisms. In the research; In this study, answers were sought for the role of the media in producing gender inequality and how the understanding of gender equality is represented in the press. Three newspapers that appeal to different segments of the ideological spectrum, from the printed national press to represent the media; Hürriyet, Yeni Şafak and Sözcü newspapers were selected. As a result of the research, a concept map was created, and in this map, three concepts; The Istanbul Convention, gender equality and feminism, the way they were handled in the news texts between January 1, 2011 and December 31, 2021 in three selected newspapers (positive, negative and neutral) were analyzed with the method of critical discourse analysis by scanning the archives in the National Library.

Keywords: Gender, Gender, Patriarchal Thought, Gender Equality, Feminism, Istanbul Convention

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLOLAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMA MÜCADELESİ	8
1.1.Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı	8
1.2.Yaygın ve Köklü Bir Eşitsizlik Türü Olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	10
1.3.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Üreten Mekanizmalar.....	10
1.3.1.Aile	10
1.3.2.Eğitim	12
1.3.3.İş/Emek Piyasası/Çalışma Hayatı.....	13
1.3.4. Diğer Mekanizmalar.....	15
1.4.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar	17
1.4.1.Feminist Mücadele	17
1.4.1.1.Feminizm ve Dünyada Feminist Hareketler	18
1.4.1.1.1.Birinci Feminist Dalga	19
1.4.1.1.2.İkinci Feminist Dalga	20
1.4.1.1.3.Üçüncü Feminist Dalga	21
1.4.1.2. Türkiye'de Feminizm	22
1.4.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlama Mücadelesinde Uluslararası Düzenlemeler.....	25
1.4.2.1. BaşlıcaUluslararası Örgütlerin Attığı Adımlar	25
1.4.2.1.1. Birleşmiş Milletler Tarafından Atılan Adımlar.....	26

1.4.2.1.1.1.Birleşmiş Milletler Tarafından Düzenlenen Konferanslar	26
1.4.2.1.2.Avrupa Birliği Tarafından Atılan Adımlar.....	27
1.4.2.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik İmzalanan Temel Uluslararası Sözleşmeler	28
1.4.2.2.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme(CEDAW)	28
1.4.2.2.2. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)	29
2. BÖLÜM: MEDYANIN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ ÜRETMEDEKİ ROLÜ	32
2.1.Medyanın Kavramsal Açıdan Ele Alınması	32
2.2. Medyada Teorik Yaklaşımlar	34
2.3. Feminist Perspektiften Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Yeniden Üreten Mekanizma Olarak Medya	38
2.3.1. Medya Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Nasıl Üretir?.....	40
2.3.1.1.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Yeniden Üreten Medya Metinleri	42
2.3.1.2.Eril Haber Dili Cinsiyetçi Söylemler.....	43
2.3.1.3.Medya Kuruluşlarında İstihdam ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımda Cinsiyet Ayrımcılığı	44
2.3.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Medya Anlayışı.....	46
3. BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ANLAYIŞININ TÜRK ULUSAL YAZILI BASININDAKİ TEMSİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:2010 SONRASI HÜRRİYET, YENİ ŞAFAK VE SÖZCÜ GAZETELERİ ÖRNEĞİ	47
3.1. Türkiye’de Ulusal Yazılı Basın ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi.....	47
3.2. Araştırmanın Yöntemi	47
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	49
3.4.Sınırlılıklar	49
3.5. Gazetelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temsilinin İrdelenmesi.....	49
3.5.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Hürriyet Gazetesinde Temsili	50
3.5.1.1.Makro Yapı Tematik ve Şematik Çözümleme	53
3.5.1.1.1 Tematik Çözümleme	53
3.5.1.1.2.Şematik Çözümleme	54
3.5.1.2 Mikro Yapı.....	56
3.5.1.2.1.Sentaktik Çözümleme	56

3.5.1.2.2.Bölgesel Uyum.....	56
3.5.1.2.3 Sözcük Seçimleri.....	58
3.5.1.2.4 Haber retoriği	59
3.5.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeni Şafak Gazetesinde Temsili	59
3.5.2.1.Makro Yapı: Tematik ve Şematik Çözümleme	63
3.5.2.1.1.Tematik Çözümleme	63
3.5.2.1.2. Şematik Çözümleme	65
3.5.2.2. Mikro Yapı	68
3.5.2.2.1.Sentaktik Çözümleme	68
3.5.2.2.2.Bölgesel uyum.....	68
3.5.2.2.3 Sözcük Seçimleri.....	70
3.5.2.2.4 Haber Retoriği	71
3.5.3.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sözcü Gazetesinde Temsili	71
3.5.3.1. Makro Yapı Tematik ve Şematik Çözümleme	76
3.5.3.1.1.Tematik Çözümleme	76
3.5.3.1.2. Şematik Çözümleme	78
3.5.3.2. Mikro Yapı	80
3.5.3.2.1.Sentaktik Çözümleme	80
3.5.3.2.2.Bölgesel uyum.....	80
3.5.3.2.3 Sözcük Seçimleri.....	82
3.5.3.2.4 Haber Retoriği	83
TARTIŞMA VE SONUÇ	85
KAYNAKÇA.....	93
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU.....	109

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
LGBT	Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüel
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
M Ö	Milattan Önce
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T C	Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Yer Alan Bazı Ülkelerdeki Kadınların İşgücüne Katılım Oranları (Yüzde Olarak).....	14
--	----

GİRİŞ

Toplumun kadın ve erkek bireylere biçmiş olduğu toplumsal kalıp yargıları bir başka ifadeyle stereotipler, yüzlerce yıldır kadınların ekonomik, siyasal ve toplumsal pek çok alanda; eşitsizliğe, ayrımcılığa ve şiddete uğrayarak, çifte standarda, farklı uygulamalara maruz kalmalarına neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Kadınlar ve erkekler aynı şekilde geldikleri dünyayı toplumsal cinsiyet ayracı nedeniyle farklı şekilde yaşamak ve deneyimlemek zorunda bırakılmışlardır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal rollerin paylaşımında kadınlar aleyhine yapılan düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenlemeler, zaman içerisinde kalıp yargılar haline dönüşen algıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu algıların bir sonucu olarak toplumdaki hiyerarşik yapıda erkekler ön plana çıkmaya başlarken, kadınlar ötelenerek geri plana atılmaya başlanmıştır. Böylece bir taraftan kadınların hayatı ev ile sınırlandırılmaya çalışılmış diğer taraftan erkekler ise kamusal alanın temsilcisi ilan edilmek suretiyle kadınlar karşısında üstün bir konuma getirilmiştir.

Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğe ilk tepkiler Fransız İhtilâli'nden sonra belirgin biçimde ortaya konmaya başlanmıştır. Özellikle kadınların da erkekler gibi mecliste temsil edilmeleri ve mülkiyet hakkına sahip olmaları gerektiğini savunan Olympe de Gouges ile başlayan süreç aynı zamanda ilk feminist düşüncelerin ortaya çıkması anlamına geliyordu (Notz, 2018:39). Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğin temelinde ataerkil düzenin yattığını düşünen feminist yaklaşım zaman içerisinde mücadele alanını genişleterek bir taraftan kadına reva görülen şiddet olaylarının önüne geçmeye çalışırken diğer taraftan cam tavanların kırılması, kamusal alanın temsilcisinin sadece erkek olmaması, ekonomide kadın istihdamının artırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinden kadınların yeterince yararlanması konuları ile de meşgul olmuştur. Bu bağlamda feminizm kısaca kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçi sömürüye dur demek için mücadele eden bir düşünce akımı olarak tanımlanabilir (Hooks, 2022: 9). Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere yürütülen feminist mücadele henüz kadınlar için istenen sonuçları tam anlamıyla elde edememiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; erkeğe evin geçimini tek başına üstlenmek, çevreye karşı güçlü ve cesur görünmek gibi rolleri uygun

görmesi nedeniyle onları olumsuz yönde etkilemekle birlikte kadınlar bu eşitsizlikten çok daha geniş kapsamlı ve ağır sonuçlarla olumsuz yönde etkilenmektedir.

Toplumsal hayat içerisinde kadınlar başta eğitim olmak üzere çalışma hayatı, sağlık ve siyaset alanlarında pek çok ayrıma maruz kalmaktadır. Kadınların muhtarlık, milletvekilliği, belediye başkanlığı, bakanlık, parti ve ülke liderliği gibisiyasi katılım gerektiren konularda eksik temsil edilmesi siyaset düzlemindegerçekleşeneşitsizliğe işaret etmektedir. Bu eşitsizlik, kadınların karar alma süreçlerine katılımlarını engelleyen çok etkili bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın sünneti, bekaret kontrolü, kız çocuklarının sağlıklarına gereken özenin gösterilmemesi ve kadına yönelik şiddet kadınların toplumsal alanda yaşadıkları eşitsizliğin bir sonucu olarak sağlık alanında karşılaştıkları ayrımcılığın sonuçlarıdır. Bu alandaki ayrımcılığın uç noktasını ise kadın cinayetleri oluşturmaktadır. Kadınların öğretmenlik, hemşirelik, çocuk ve yaşlı bakıcılığı gibi mesleklerle özdeşleştirilerek her mesleğe layık görülmemeleri, aynı işi yapmalarına karşın erkelerden kimi zaman daha düşük ücretler almaları, ev içi emeklerinin sömürülmeleri, nerede çalışacaklarına tek başlarına karar verememeleri ve çalıştıkları yerlerde terfi etmelerini zorlaştıran, görünmeyen cam tavanlarla karşılaşmaları iş dünyasında kadınların karşılaşmış oldukları ayrımcılıklara örnek olarak verebilir. Eğitimde eşitliğin gerçekleşmemesine bağlı olarak 2020 yılında dünyadaki 771 milyon okuma yazma bilmeyen insanın 2/3'ünü halakadınların oluşturması (Anadolu Ajansı Web Sayfası,2022). Türkiye'de ise MEB bünyesindeki yönetici kadrolarında kadın personel sayısının azlığı, örneğin 2022 yılında İl Milli Eğitim Müdürlerinden sadece dört tanesinin kadın olması (MEB Web sayfası,2022), eğitim dünyasında yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin göstergelerindendir.

Mevcut göstergelerin de açıkça göz önüne serdiği üzere dünya kadınları kamusal hayattan soyutlayıp erkekler karşısında geri plana iten, aktif olmaktan uzaklaştırıp edilgen kılan ataerkil düzenin kurulup yerleşmesine sahne olmuştur. Bu düzenin yeniden üretimi aşamasında özellikle medyanın geleneksel ve temel aracı gazetelerin etkisi dikkat çekici düzeydedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele sürecinde gazetelerin yadsınamaz rolü kadınların eşitlik mücadelesinin de bir parçasını oluşturmuştur. Feminist hareketin

ulusal ve küresel düzlemdeki seyrinin medyadaki yansımaları toplumun dönüşümü için kritik önem taşımaktadır.

Tez çalışması; “Gazeteler toplumsal cinsiyet eşitsizliği üretmekte midir? Gazeteler toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl üretmektedir? Gazetelerin toplumsal cinsiyete eşitsizliğini üretmedeki rolü nedir? Gazeteler feminist bir perspektife sahip midir? İdeolojik farklılıkları gazetelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaklaşımında etkili bir unsur olmuş mudur? Yoksa ataerkil zihniyet tüm ideolojileri yatay kesen bir özelliğe mi sahiptir?” soruları üzerinde temellendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı kadınların yaşadığı toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kamuoyunun oluşmasında ve yönlendirilmesinde oldukça etkili olan medyadaki/ulusal basındaki yansımalarını görünür kılmaktır. Daha somut bir şekilde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gündelik hayatta üreten mekanizmalardan biri olan gazetelerin/medyanın düzenli bir şekilde bu eşitsizliği nasıl ürettiğini, bu süreçte nasıl bir role sahip olduğunu belirlenen örneklem çerçevesinde ortaya koymaktır. Bu çalışmayla toplumun düşünce ve algılarının şekillenmesinde etkili olan gazetelerin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmede ne denli önemli rol üstlendiği, bu rolünü haberler üzerinden nasıl gerçekleştirdiği, eril zihniyetin cinsiyetçi dil, bakış açısı, kavramlara yüklenen anlamlar ve haber sunumuna nasıl yansıdığını ortaya koymak büyük önem taşımaktadır. Nitekim medya toplumsal dönüşümü negatif ve pozitif yönde etkileyebilecek araçların başında gelmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de farklı çizgilerde yayın yapan üç gazetede konu ile ilgili haberler incelenerek bu gazetelerin cinsiyet eşitliği konusunda kamuoyunu nasıl etkilemeye çalıştıkları gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Böylece medyanın toplumsal cinsiyet anlayışının bilgi, haber üretimine nasıl yansıdığı yapılan inceleme ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Mevcut literatür tarandığında gazetelerin ataerkil düşünceyi üretmeye devam ederek toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin pekişmesine neden olduğu yargısı ortaya konmuş olmasına rağmen bu tezi savunan çalışmaların bir çok yönden özellikle; konu, anahtar kavram, zaman dilimi ve teorik yaklaşım açısından çok sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Fikret Yazıcı ve Yıldız Değer Şahbaz’ın kaleme almış olduğu “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Yazılı Basına Yansıması”

başlıklı çalışmada Sabah, Sözcü ve Hürriyet gazetelerinin sadece 7,8 ve 9 Mart 2019 tarihlerinde yayınlanan 3 günlük nüshaları ele alınmıştır. 3 günde yayınlanan toplam 9 gazetenin incelenmesi neticesinde kadına yönelik şiddet haberlerinde eril bir dilin kullanıldığı tespit edilmiştir. Arzu Yavuz ve Aydın Küngerü tarafından yapılan "Öteki Olarak Kadın: Gazete Haberlerinde Kadın Temsilleri" başlıklı bir başka çalışmada ise de 1 Mart 2017 ile 15 Mart 2017 tarihlerini kapsayan 2 haftalık zaman dilimi içerisinde Hürriyet, Sabah, Sözcü ve Posta gazetelerinde yer alan kadınlar ile ilgili haberlerin okuyucuya aktarılmasında nasıl bir yol izlendiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda bu gazetelerde ataerkil zihniyeti kuvvetlendiren ve kadınları mağdur olarak gösteren haberlere yer vermeye devam edildiği ortaya konmuştur. "Muhafazakar ve Feminist İdeolojiler bağlamında İstanbul Sözleşmesi Tartışmalarına Yönelik Bir Eleştirel Söylem Analizi" isimli Ayşe Sezer Şanlı ve Funda Kemahlı Garipoğlu'na ait çalışmada ise Hürriyet, Duvar, Cumhuriyet, T24, Yeni Şafak ve Yeni Akit gazetelerinde İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik 1 Temmuz 2020-31 Ağustos 2020 tarihleri arasındaki 2 aylık zaman dilimi içerisinde yayımlanan haberler irdelenmiştir. Son olarak Sabah gazetesinde 01.06.2018 ve 18.06.2019 tarihleri arasında Şule ÇET'in ölümü hakkında internet ortamında yaklaşık 1 yıl içerisinde yapılan haberlerdeki cinsiyetçi ifadeler Zeynep Burcu Şahin ve Yıldız Derya Birincioğlu'nun "Toplumsal Cinsiyet ve Medya: Şule ÇET'in Şüpheli Ölümü Üzerine Haberlerin Eleştirel Söylem Analizi" isimli çalışmalarında ortaya konmuştur.

Bu tez çalışması ile farklı ideolojik yaklaşıma sahip -muhafazakâr Yeni Şafak, Kemalist/sol Sözcü ve liberal Hürriyet gazeteleri seçilerek- gazetelerdeki haberlerin 1 Ocak 2011 ile 31 Aralık 2021 tarihleri arasında 11 yıllık uzun bir dönemde toplum yaklaşık 3750 nüshası ve bu nüshalar dışındaki eklerinin geniş bir zaman diliminde, üç anahtar kavram ve feminist medya yaklaşımı bağlamında analiz edilmesiyle medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolüne dair literatürdeki bu boşluğun kapatılmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, İstanbul Sözleşmesi ve feminizmanhtar kavramları ekseninde yapılan söylem analiziyle konu toplumsal cinsiyet çalışmaları literatürüne özgün katkı sağlama potansiyeli taşıması nedenleriyle büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de yayınlanan Sözcü, Hürriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde toplumsal cinsiyet anlayışının

nasıl temsil edildiğinin tespiti amacıyla nitel araştırma yöntemi seçilmiş olup, haberlerin pek çok açıdan analiz edilmesine imkan veren Van Dijk'e ait olan eleştirel söylem analizi modeli kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin Sözcü ve Hürriyet gazetelerinde hem köşe yazarları hem de yapılan haberler bazında desteklendiği, Yeni Şafak gazetesinde ise konu ile ilgili yapılan haberlerde olumlu bir dilin kullanıldığı ancak gazetenin çoğu yazarının ise cinsiyet eşitliğine muhalif olduğu tespit edilmiştir. Üç gazetede cinsiyet eşitliği konusunun feminizm ve İstanbul Sözleşmesi'ne göre daha çok işlendiği, gazetelerin feminizm ve İstanbul Sözleşmesi konularına daha mesafeli durduğu tespit edilmiştir. Özellikle İstanbul Sözleşmesi'nin yayınlanması ile ilgili haberler çok az iken kaldırılması öncesi haberlerin yoğunlaştığı ve sözleşmenin kaldırılmasından sonraki dönemde bu konudaki haberlerin giderek azaldığı görülmüştür. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'ne, içeriğine, uygulamasına imza sonrası süreçte yeterince ilgi gösterilmediği tespit edilmiştir. Diğer iki gazete cinsiyet eşitliği konusunu daha dar kapsamda -ekonomi, sağlık, eğitim, vb.- ele alırken Sözcü gazetesi konuyu derinlemesine daha geniş bir perspektifte -Türkiye'deki cinsiyet eşitsizliği örnekleri, eylemleri ve toplumda ön planda olan kişilerin konu hakkındaki görüşleri, vb.- ele alarak bu konuda toplumu bilgilendirme ve bilinçlendirme misyonunu üstlenerek toplumsal cinsiyet eşitliğini üretici bir işlev yerine getirmiştir.

İrdelenen gazetelerde; kadın köşe yazarlarının sayısının oldukça az olduğu, erkek mesleği olarak görülen işlerde çalışan kadınların haberlerine çok az yer verildiği, spor sayfalarında kadın sporcuların/takımların haberlerine neredeyse hiç yer ayrıldığı ya da çok az yer ayrıldığı, kadınların cinayet haberleri ile mağdur olarak gösterildiği bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca adınlarla ilgili haberlerin ana sayfadan verilmemesi anlayışının genel olarak devam ettiği bunun yerine kadınlar ile ilgili haberlerin en çok gazete eklerinde verilmeye devam ettiği görülmüştür. Özellikle Hürriyet gazetesinde, haberlerde kullanılan görsellerde çekici, güzel kadınların fotoğraflarının kullanılmasıyla, kadınların cinsel bir obje olarak metalaştırılmasına devam ettiği ortaya konarak böylece feminist medya anlayışının karşı çıktığı temel unsurların ana akım medyada hala hakim olmaya devam ettiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği, feminizm ve İstanbul Sözleşmesi kavramlarının Yeni Şafak, Hürriyet ve Sözcü gazetelerinde 2011 ve 2022 yılları arasındaki temsilleri üç bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölümde toplumsal cinsiyet kavramının ne anlama geldiği, sosyal hayatın hangi alanlarında cinsiyet eşitsizliğinin tezahür ettiği, bu eşitsizliğin önlenmesi amacıyla çaba sarf eden feminizmin dünya ve Türkiye'deki gelişim ve uluslararası arenada cinsiyet eşitsizliğini önlemek amacıyla yapılan çalışmalar bütün yönleri ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise öncelikle medya kavramsal olarak ele alınmış, devamında medyanın işlevine yönelik teorik yaklaşımlar ve medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl ürettiği açıklanmaya gayret edilmiştir. Son bölümde ulusal yazılı basının toplumsal cinsiyet konusundaki yaklaşımı, Teun Van Dijk'in eleştirel söylem analizi metodundan ve ikinci bölümde ele alınan medya teorilerinden hareketle Türkiye'de yayın hayatına devam eden ve farklı ideolojik yaklaşıma sahip Sözcü, Yeni Şafak ve Hürriyet gazetelerinde 2011 ve 2021 yılları arasında yayınlanan toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, feminizm ve İstanbul Sözleşmesi konulu haberlerirdelenmiştir. Bu haberlerde gazetelerin toplumsal cinsiyet algısına dair anlayışlarının yansımalarının ne şekilde (olumlu, olumsuz, nötr) gerçekleştiği tespit edilerek bahsi geçen gazetelerin bu kavramları toplumsal cinsiyet perspektifinden nasıl kullandıkları, bu kullanım tarzlarıyla -eşitlikçi ya da eşitsizlikçi- hangi yaklaşımın üretimine katkı sağladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinin birbirlerinden farklı ideolojilere sahip olsalar bile bu üç gazetenin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üreten mekanizmalar olarak yayın hayatlarına devam ettikleri ve böylece ataerkil zihniyetin devamını sağladıkları, dolayısıyla seçilmiş olan gazetelerin doğrudan feminist perspektife, toplumsal cinsiyet eşitlikçi değerlere ve bir yayın anlayışına sahip olmadığı söylenebilir. Gazetelerdeki eril dil onların ataerkil kurumlar olarak varlıklarını sürdürdüklerine işaret etmektedir.

Gazetelerin bir taraftan toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan haberleri okuyucularına aktarmaya devam ederken diğer taraftan kadına yönelik şiddet, cinayet, temizlik ve moda haberlerindeki eril dil ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devamına katkı sunmaya devam etmekte oldukları gözlenmiştir.

Türkiye'de ataerkil zihniyeti hakim kılmaya devam eden toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten mekanizmalara karşı kadın dernekleri ve üniversiteler bünyesinde faaliyette bulunan kadın araştırma merkezleri mücadele emekte ve çalışmalarını sürdürmekteler. Yapılan tüm çalışmalara rağmen gerçekleşen toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizliğin en vahim sonucu olan kadın cinayetleri medyada yer almaya devam etmektedir. Feministlerin “cins kırım” olarak adlandırdıkları; kadınlara yönelik eşitsizlik, ayrımcılık ve şiddetin kökünün kazınması için toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üreten mekanizmaların ifşa edilerek ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan çalışmaların niceliksel ve niteliksel olarak artması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma öncelikle literatürdeki bu eksikliği doldurmak amacıyla kaleme alınmıştır. Birbirlerinden farklı ideolojilere sahip üç gazetenin; muhafazakârYenişafak (Kemahlı Garipoğlu ve Sezer Şanlı,2021:136), Kemalist/sol Sözcü (Çiçek ve Uysal,2019:1199) ve liberal Hürriyet (Şen ve Taşdelen, 2019:261).11 yıllık yayın dönemlerini kapsayan arşiv taramalarına dayandırılarak bu çalışmanın hazırlanmış olması cinsiyet eşitsizliğinin Türkiye'deki tarihi seyrinin medya ekseninde takibine de ayrıca imkan vermektedir.

1. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMA MÜCADELESİ

1.1.Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

İnsanların hayatını farklı açılardan etkileyen kimi zaman derin bölünmelere neden olan cinsiyet faktörünü tanımlamak çok kolay bir uğraş olmamıştır. Yani sex kelimesi Biyolojik olarak cinsiyet kadın ve erkek bireylerin birbirlerinden farklı anatomik, fizyolojik ve genetik özelliklere sahip olduklarını belirtmek için kullanılır (Tuncer ve Gezer Şen, 2018:872). Toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak cinsiyetlere toplum tarafından atfedilen özellikler, roller ve kalıp yargılarla ilişkilidir. Genel olarak 12 yaşına kadar kadın ve erkekler arasında biyolojik olarak pek bir fark görülmezken bu yaştan sonra testosteron hormonun erkeklerde östrojen hormonunun ise kadınlarda daha çok üretilmesine bağlı olarak kadın ve erkekler arasında biyolojik ve fizyolojik farkların ortaya çıktığı görülmektedir (Kas gücü, vücuttaki yağ miktarı, boy, organların yapısı, dil kullanımı, beynin yapısı, zeka türleri, cinsellik, cinsel güdüler, yaşam süresi, hastalık türleri, vb.) (Koç ve Yüksel, 2003:2-8), (Eşel, 2005:139-147), (Gültekin, 2014:14-17), (Dökmen, 2021:157-159), (Gözütok, Toraman ve Acar Erdol, 2017:1038), (Wood, 2021:52), (Akın ve Demirel, 2003:74), (Gültekin, 2014:22-29).

İnsanların kadın ve erkek olarak ayrılmasında etkili olan bütün genetik, fiziksel ve anatomik farklılıkların temelinde XX ve XY kromozomları bulunmaktadır. İnsanların bu şekilde ayrışmasına dayalı olarak toplum tarafından kadın ve erkekte yapılmaması istediği davranış kalıpları ortaya çıkmıştır. 1950'li yıllardan itibaren bu davranış kalıpları üzerine incelemeler yapılmaya başlanmış ve bunun bir sonucu olarak toplumsal cinsiyet kavramı ortaya çıkmıştır. İngilizce sex kelimesinin eş anlamlısı olarak Türkçede cinsiyet, gender kelimesinin eş anlamlısı olarak ise toplumsal cinsiyet kelimesi kullanılmaktadır. Cinsiyet bireyin kadın ya da erkek olarak nitelendirilmesini sağlayan biyolojik özelliklere tekabül ederken; toplumsal cinsiyet ise toplumun kadın ve erkeklere yüklediği rollere tekabül etmektedir. Toplumsal cinsiyetin, cinsiyetten ayrılan en önemli yanıt toplum içerisinde yer alan toplumsal kalıp yargıları aracılığı ile öğreniliyor olmasıdır. Cinsiyet

ise kişinin kendisinin müdahil olmadığı biyolojik bir süreçtir. Ayrıca toplumsal cinsiyet özelliklerini belirleyen kalıp yargıları her yerde aynı olmayıp dünyanın farklı coğrafyalarında farklı özellikleri ile karşımıza çıkabilmektedir. Toplumsal cinsiyet çocukluktan itibaren bireylerin hayatlarına sirayet eden, onlaranasıl giyinmeleri gerektiğinden tutun da saçlarını nasıl kesmeleri gerektiğine kadar karar veren yargılardır. Bu yargılar bir bakıma bir heykeltıraşın elindeki kile şekil vermesi gibi kadın ve erkeklerin hayatlarına şekil vermektedir (Korkmaz ve Allmer, 2013:109-110). Toplum içerisinde kadın ve erkeklerin yükümlülüklerini belirleyen toplumsal cinsiyet, aynı zamanda kadın ve erkeğin toplumdaki yerine ve hayata iştirak şekillerine de yön vermektedir. Kromozomlardan kaynaklı cinsiyet ayrımları evrensel bir nitelik taşırken toplumsal cinsiyet yargıları ise kültürden kültüre değişiklik gösterebilen, toplumun kadın ve erkeklerden göstermelerini beklediği “kadınsı” ve “erkeksi” olarak betimlenen davranışlardır. Bu davranışlar; kişinin çocukluk döneminden başlayıp gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde kısacası hayatın her döneminde, aile içinde, okulda ve çevrede öğrendiği roller ve bu rollerin gerektirdiği sorumluluklardır. Diğer bir ifadeyle kadın ve erkeğin toplumda nasıl olması gerektiğini belirleyen algılardır. Beauvoir’ın da belirttiği gibi kadın doğulmuyor kadın olunuyor (Beauvoir, 1993, s. 231-232). Toplumsal cinsiyetin öğrenilmesinde ebeveynler, arkadaş grupları, öğretmenler, görsel ve yazılı medya baş aktörlerdir (Öngen ve Aytac, 2013:2-3). Bu aktörler arasında toplumsal cinsiyet rollerinin devamlı bir surette oynanması, bu rollerin pekiştirilmesine bireyler tarafından kabullenilmesine neden olmaktadır. Ev işlerini erkeklerin yapmasının ayıp olarak görülmesi, erkeklerin ağlamayacaklarının düşünülmesi, şoförlüğün bir erkek mesleği olarak kabul edilmesi bu rollerinin sürekli bir şekilde oynanmalarının bir sonucudur. Henüz çocuk dünyaya gözünü açmadan ona verilecek ad veya odasının mavi ya da pembeye boyanması üzerinden başlayan cinsiyetçilik sürecinde (Yardımcı, 2019: 95) toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında okullar önemli birer merkezdir. Bu merkezlerden biri olan anasınıflarında erkek öğrencilere oyuncak arabaların kız öğrencilere oyuncak bebeklerin verilerek oynanmalarının teşvik edilmesi ya da yaramazlığın erkek öğrencilere mahsus bir davranış olarak kabul edilerek kız çocukların hanımefendi olarak düşünülmesinden kaynaklı olarak onlara yaramazlığın yakıştırılmaması okullardaki

cinsiyet rollerinin tipik örnekleridir. Dolayısıyla öğretmenlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmede rol üstlendiği görülmektedir (Şahin ve Çoban, 2019:588-589).

Simone de Beauvoir'ın "Kadın doğulmaz kadın olunur" sözü toplumsal cinsiyet kalıplarının bireylere nasıl kazandırıldığını çokaçık bir şekilde ifade etmektedir. Busözkız çocuklarına ve erkek çocuklarına öğretilenlerle toplumun beklentilerini karşılayan "kadınlık" ve "erkeklik" inşasına dikkat çekmekte, toplumsal cinsiyet kavramını çok açık bir biçimde gözler önüne sermektedir. "Erkek gibi kadın" sözünde kadının üstünlüğünü belirtmek iinerkeingücüne başvurulurken "Kadın gibi erkek" sözünde ise kadın zayıf olarak nitelendiği için toplumun kendinden beklediklerini veremeyen erkekleri küçümsemek için sarf edilmektedir (Bora, 2012:2).

1.2. Yaygın ve Köklü Bir Eşitsizlik Türü Olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğı

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Dünya nüfusunun 2022 senesinin sonuna doğru 8 milyara ulaşacağını öngörmüştür (TÜİK Web Sayfası, 2022). Bu kadar büyük bir nüfus içerisinde insanlar arasında, etnik kimliklerine, siyah ya da beyaz ırktan olmalarına veya sahip oldukları inançlarından dolayı eşitsizliklerin olduğı görülmektedir. Fakat burada göz ardı edilmemesi gereken nokta; bu nüfusun yarıya yakını erkeklerden diğeryarıya yakını kadınlardan oluştuğı iingörülen en büyük eşitsizliğin cinsiyete dayalı toplumsal cinsiyet eşitsizliğı olmasıdır. Toplumun, kendi mensubu olan kadın ve erkek bireylerine biçtiğı rolleri eşitsizliğı yol açmaktadır (Gözütok, Toraman ve Acar Erdol, 2017:1037-1038).

1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Üreten Mekanizmalar

Toplumda kadınların erkeklerle eşit statüde olmalarına engel teşkil eden pek çok mekanizma bulunmaktadır. Bunlar aile, eğitim, iş/emek piyasası/çalışma hayatı ve diğery mekanizmalar olarak sınıflandırılabilir.

1.3.1. Aile

Kadınların siyaset sahnesinde, aile içerisinde, eğitim ve ekonomik faaliyetlerinde pek çok sorun ve eşitsizlikle baş başa kalmalarına neden olan cinsiyetçi rollerin temelinde

ataerkillik kavramı bulunmaktadır. Bu kavram ilk kez Weber tarafından kullanılmıştır. Weber'e göre ataerkillik aile içerisinde güç sahibinin babanın olduğu ve gücün zamanla erkek evlatlara intikal ettiği bir vaziyettir. Öteden beri var olan ataerkilliğin günümüzde de varlığını muhafaza ettiğini, buna sebep olarak toplumdaki iktisadi, askeri ve politik kurumların erkeklerin kontrolü altında olmasını sebep olarak gösteren kişi ise Kate Millett'tir. Millett, ataerkillik kavramının ailede başladığını ve toplumdaki önemli teşekküllerin erkeklerin yönetiminde olmasının erkekler tarafından kadınların kendi boyundurukları altına alınmasına imkan verdiğini iddia etmektedir. Bu hakimiyetin kurulmasında erkeklerin; değişik milletlere, renklere mensup olsalar bile aynı amaç etrafında birleşerek kadınları kendilerine tabii kılmak için birbirleri ile işbirliği içerisine girdikleri ise Hartmann tarafından savunulmaktadır (Güneş, 2017:247-248).

Konuya dikkat çeken bir diğer düşünür Frederick Engels'tir. Engels kapitalizm ile birlikte kadınların çalışma hayatından soyutlanarak erkeklerin çalışma hayatında yer almalarının, mülkiyetin malikinin erkek olmasının ve mirasın erkek çocuklara aktarımı sayesinde ata erkilliği nüretildiğini belirtir. Böylece kadın erkek karşısında mağlup edilmiş oluyordu (Sultana ve Altay, 2019:418-419). Aile içerisinde mutlak otorite sahibinin baba olduğu ataerkil aile yapısı ilk olarak Mezopotamya'da kendisini gösterir. Tarihini ilk yasa metinlerinden biri olan Hammurabi Yasalarına göre ayrılan çiftler arasında bütün mülk erkeğin hakkı idi. Bu yasalar göre ayrıcababa ticari ilişkilerinde evlatlarını ve eşini alacaklısına rehin olarak bırakabilirdi (Berktaş, 2021: 90-92).

İnsanlığın tarihsel gelişim süreci içerisinde yaşanan büyük toplumsal, ekonomik ve siyasi gelişmeler, modernleşme hamleleri ataerkil yapının hüküm sürmesine engel olmamıştır. Geleneksel ataerkinin yerini modern ataerkinin almaya başladığı görülmüştür. Sanayi inkılabı ile birlikte fabrikaların ortaya çıkmasına paralel olarak insanlar yavaş yavaş tarım sektöründen koparak gitgide sanayi sektöründe daha çok yer almaya başladılar. Bunun bir neticesi olarak erkekler çalışma hayatında daha çok yer almaya başlarken kadınlar ise bir nevi evin içerisine mahkum edildiler. Kadınlar ev işleri ile meşgul olurken erkeklerin geçimi için mücadele ediyorlardı. Böylece insanlar arasında kamusal ve özel alan ayrımı meydana geldi. Artık erkekler kamusal alanın kadınlar ise özel alanın birer temsilcisi olarak görülmeye başlandı (Bora, 2012:4-5).

1.3.2.Eğitim

Toplumda bireylerin içerisinde yer aldıkları farklı toplumsal tabakalar mevcuttur. Kendi içerisinde geçişlerin yaşandığı tabakalar arasında yukarıdan aşağıya ya da tam tersi aşağıdan yukarı şeklinde bir hareketlilik vuku bulabilir. Diğer taraftan kişi tabakalar arasında geçiş yapmadan aynı tabaka içinde halihazırdaki statüsünden farklı bir statüye de kavuşabilir. Bahsi geçen bu hareketlilikler içerisinde düşük tabakaya mensup bireylerin bir üst tabakaya geçmelerine imkan veren ise eğitimidir. Ancak unutulmamalıdır ki insanların eğitim olanaklarından yararlanmalarının yolu da eğitimde eşitliğin temin edilmesi ile mümkün olabilmektedir. Örneğin Akgül tarafından 2018 senesinde Aydın vilayetinde 412 bireye uygulanan ankette “kadınların mevcut statülerini eğitim sayesinde daha iyi bir seviyeye getirebileceklerine” inananların oranı %81 gibi yüksek bir oranda çıkmıştır (Akgül,2019:130-136).

Toplumsal cinsiyet anlayışın içerisinde, meslek grupları arasında kamplaşmaların olduğu bilinmektedir. Öğretmenlik, hemşirelik, yaşlı ve çocuk bakıcılığı bu kamplaşmada kadınlara özgü olarak kabul edilen meslek gruplarıdır. Türkiye'de de öğretmenlik mesleğini icra eden kadın ve erkek öğretmen sayısı bu gerçeği gözler önüne sermektedir. MEB.'in Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın 2021-2022 senesine ait Milli Eğitim İstatistikleri'ne bakıldığında bu dönem içerisinde MEB'e bağlı özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarında 6.479 erkek öğretmene karşılık 100.692 kadın öğretmenin, MEB'e bağlı olmayan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kreş ve bakım evlerinde 211 erkek öğretmene karşılık 10.160 kadın öğretmenin görev yaptığı görülecektir. Diğer bir ifadeyle Türkiye'de okul öncesi öğretmenliği denildiğinde bu mesleğin sadece kadınlara mahsus olarak kabul edildiği çok rahatlıkla söylenebilir. (MEB WebSayfası,2022). Öğretmenlik mesleğinin kadınlar için uygun bir meslek olarak kabul edildiği Türkiye'de konu yöneticilik olduğunda bambaşka bir manzara ile karşılaşılacaktır. Kadına öğretmenliği layık gören toplumsal cinsiyet düşüncesi yine Milli Eğitim bünyesindeki idarecilikler söz konusu olduğunda ketum yüzünü kadınlara bir kez daha göstermekten kendini alamaz. Yöneticiliğin kadınlardan çok erkeklerin hakkı olarak görüldüğü toplumsal cinsiyet düşüncesine uygun olarak Türkiye'de MEB teşkilatında 2022 yılına göre sadece Burdur, Eskişehir, Malatya ve Zonguldak Milli Eğitim Müdürleri

kadıncı(MEB Web Sayfası,2022). Benzer bir manzaraya Türkiye'de üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler arasında da rastlanmaktadır. Üniversitelerin öğretmenlik ve hemşirelik bölümleri kadın öğrenciler tarafından daha çok tercih edilirken, inşaat, veterinerlik ve mühendislik fakülteleri erkek öğrenciler tarafından daha çok tercih edilmektedir (Şahin, Çoban ve Korkmaz,2018:738).

1.3.3.İş/Emek Piyasası/Çalışma Hayatı

Cinsiyet eşitsizliğinin yaşandığı sahaların başında ekonomi gelmektedir. Kadınların önemli bir kesimi cinsiyet eşitsizliği nedeniyle çalışma hayatında kendilerine yer bulamamaktadır.Kadınların icra etmiş oldukları mesleklere bakıldığında burada da toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının devreye girdiği ve bazı meslek gruplarının cinsiyetler arasında pay edildiği görülmektedir.Mesela hemşirelik, çocuk ve yaşlı bakıcılığı, öğretmenlik meslekleri kadınlara yakıştırılırken hakemlik, kaptanlık, pilotluk ve futbolculuk gibi meslekler ise erkeklere yakıştırılır.Kadınların iktisadi faaliyetler içerisinde daha az yer almalarının en önemli sebebi kendilerinin yeterli eğitimi almamalarıdır.Ataerkil düzenin bir sonucu olarak tabir yerindeyse eve tıkılan, çocuklarının ve eşinin gereksinimlerini karşılamakla yükümlü olan kadınlar bu hizmetleri ücretsiz yapmaktadır (Akkaş,2019:113-114). Kadınların görünmeyen, önemsiz ve herhangi bir değer biçilmeyen/ücretlendirilmeyen hane içi hizmetlerinin ekonomik açıdan ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından 2000 yılında BM tarafından yapılan Bakımın Politik ve Sosyal Ekonomisi projesi oldukça önemlidir. Hindistan, Tanzanya, Arjantin, Güney Kore, Nikaragua ve Güney Afrika devletlerini kapsayan çalışmalar sonucunda bu ülkelerdeki kadınların evdeki ücretsiz bakım hizmetlerinin değerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'larının %10'u ile %39'u arasına denk geldiği tespit edilmiştir (Toksöz,2020: 140).Gözden kaçırılmaması gereken bir başka noktası ise kadınların erkeklerle aynı işi yaptıkları da bile kimi zaman onlardan daha düşük ücretler almalarıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2016 yılında yapılan bir araştırmaya göre beyaz bir erkeğin kazandığı bir dolara karşılık siyahi bir kadın 64 sent, beyaz bir kadın ise 78 sent kazanmaktaydı. Burada siyahi kadınlarınbeyaz kadınlara oranla daha az kazanmaları da işin başka bir boyutunu oluşturmaktadır (Bennet, 2018: 254-255).

Güçlü bir ekonomiye sahip olmak isteyen Türkiye'de kadınların çalışma hayatındaki payı ne yazık ki Avrupa Birliği ülkeleri ile kıyasladığımızda oldukça geridedir. Aşağıda verilen tablo bu durumu çok iyi bir şekilde izah etmektedir.

Tablo:1 2020 Yılı Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Yer Alan Bazı Ülkelerdeki Kadınların İşgücüne Katılım Oranları (%)

Ülkeler	Erkek	Kadın
Türkiye	70.1	32
Danimarka	81.3	74.3
Almanya	83.1	76.9
Yunanistan	70.7	51.8
Fransa	75	69.3
Bulgaristan	77.7	68.5
Macaristan	83.1	67
Karadağ	61.7	48.8
Sırbistan	72.9	58.9
Belçika	74.1	65.9
Letonya	79	75.2

Kaynak:Eurostat Web Sayfası,Erişim Tarihi:19.10.2021

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Türkiye'de erkeklerin iş gücüne katılım oranında sıkıntılı bir durumun olmadığı, asıl sıkıntının kadınların çalışma hayatına katılım oranlarının çok düşük seviyelerde seyretmesinden kaynaklı olduğu bariz bir şekilde görülecektir. Bu olumsuz tablo Türkiye'nin ekonomik anlamdaki çabalarını zorlaştırmaktadır.

Kadınların toplum içerisinde saygın bir yer edinmelerinde, üretim süreçlerine müdahil olup, ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak erkeklerin boyunduruğu altından kurtulmaya çalışmaları oldukça önemlidir. Fakat ekonomi dünyasında kendilerine zar zor yer edinen kadınlar belli bir süre sonra görevlerinde yükselmek istediklerinde önlerine konan bir takım engellerle karşılaştıkları görülür. İşte bu engellerin bir araya gelmesiyle oluşan bariyere cam tavan denilmektedir. Bu tabir Amerika Birleşik Devletleri'nde Wall StreetJournalgazetesinde 1986 senesinde kadınların çalıştıkları kurumlardaki yükselişlerine mani olmak için karşılırları çıkartılan engelleri anlatmak amacıyla ilk defa kullanılmıştır (Kurt ve Akgün Kostak,2019:859-860). Cam tavanlar gözle görülür ya da elle tutulmazlar. En belirgin özellikleri görünmez oluşlarıdır. Bu yönleriyle kendileri ile çok büyük benzer özellik gösteren kara deliklere benzetebilirler. Kara delikler görünmezler ancak çevrelerine olan etkileri aracılığı ile var oldukları bilinir. İşte cam

tavanlarda kara delikler gibi işletmelerde görülmezler fakat sonuçları itibariyle var olduklarını hissettirirler. Örneğin çalıştığı iş yerinde oldukça başarılı olan kadın personelin, kendisinin terfi almasını kolaylaştıracak gelişmeler hakkında bilgilendirilmemesi ya da görevini layıkıyla yerine getirdiği halde prim, ikramiye, plaket, takdir veya teşekkürle taltif edilmemesi bu işletmede cam tavanın olduğuna işarettir. Bu durum örgüt içerisinde kadın personelin kendisine haksızlık yapıldığına inanmasına ve beraberinde de bir takım soruların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Öncelikle kadın çalışanın bağlı bulunduğu kuruma olan güveni sarsılacak ve buna bağlı olarak iş verimi de düşecektir (Sarpkaya,Tanrısevdi ve Sarpkaya,2019:1592).

Kadınların iş yaşantıları üzerinde olumsuzluklar ihtiva eden cam tavanların ortaya çıkmasında çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Bu faktörlerden biri ataerkil düşünce yapısıdır. Ataerkil düşünceye göre kadınların yapamayacakları işlerden biri de yöneticiliktir (Yavuz ve Uzun,2019:702).Kurumlardayöneticilerin çoğunluğunun erkeklerden oluşması ve erkek sekreterlere hiç rastlanmazken sekreterlik görevini yürütenlerin devamlı surette kadınların olması buna en güzel örnektir (Yıldız vd., 2016:1122).Kadınların idarecilik yapmalarına engel olmak için mesleki yaşantılarında çeşitli engeller çıkartarak kariyerlerinde bir üst basamağa adım atmamaları için çaba sarf eden cam tavanların ülkeler bazındaki etkisini göstermesi bakımından Economist dergisinin 2022 senesinde yapmış olduğu çalışmaya göz atmakta fayda vardır.Derginin 29 OECD üye arasında yapmış olduğu çalışmaya göre Türkiye cam tavan endeksi sıralamasında 27.sırada iken İsveç birinci sıradadır. Yine Türkiye, Güney Kore ve Japonya'dan sonra kadınların cam tavanların etkilerine en çok maruz kaldığı üç ülkeden biridir (EconomistgroupWebSayfası, 2022).

1.3.4. Diğer Mekanizmalar

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten yukarıdaki mekanizmaların dışında başka mekanizmalar da bulunmaktadır. Bunlardan ilki ataerkil tıp anlayışıdır. Ataerkil sistemin bir özelliği olarak erkek çocukların ilerleyen dönemlerde bakıma muhtaçbeveynlere bakacak olması ve soyun devamının erkek çocuklar aracılığıyla sürdürüleceğine olan inanç, kız çocuklarının erkek çocuklar karşısında ikinci plana itilmeleri anlamına gelmektedir.Bu olumsuz düşüncenin Çin, Hindistan gibi ülkelerde ne

yazık ki çok trajik neticeleri olmaktadır. Teknolojinin baş döndürücü bir şekilde ilerlediği günümüzde doğacak olan çocuğun cinsiyetinin gebeliğin çok erken dönemlerinde tespit edilebilmesi doğacak olan çocuğun kız olduğunu öğrenen ailelerin bazılarında fetüsün hayatının sona erdirilmesi anlamına gelmektedir (Bükecik ve Özkan,2018:34).

Kadın sağlığını menfi yönde etkileyen bir diğer durum ise kadın sünneti (female genital mutilation) uygulamasıdır. Sözde kadının güzelliğine güzellik katmak ve çiftler arasındaki evlilik duygusunu daha sağlamlaştırmak maksadıyla yapılan uygulamanın esasında ataerkil düşünce yapısı bulunmaktadır. Uygulama ile kadındaki cinsel arzusun önüne ket vurulacağı düşünülür. Böylelikle cinsel arzusu azalan kadının daha namuslu olacağına inanılır. Kadınlar üzerinde kurulan psikolojik baskı o kadar büyüktür ki uygulamadan kaçınanlar veya yaptırmayanlar toplum nezdinde kendileri ile evlilik yapılamayacak birer hayat kadını olarak kabul görürler. Yaptıranlar ise ailelerinin itibarını yücelten namuslu kadınlardır (Soyer,2014:405-412). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığını tehdit eden bir başka şekli ise bekaret kontrolüdür. Bekaret kontrolü; Hymen'in zarar gördüğüne inanılan durumlarda, kadının vücudu üzerindeki şahsimülkiyetinin bir tarafa bırakılarak kadının kocası veya ebeveynleri tarafından istenen bir uygulamadır. Bekaret kontrolü genellikle adolesan diye tanımlanan, 10 ile 19 yaşları arasındaki genç kadınlara tatbik edildiğinden vakanın travmatik neticeleri erişkinlik ve yaşlılık dönemlerindeki kadınlara kıyaslandığında daha fazla olmaktadır. Aşık olan bir diğer durum ise bekaret kontrolü sonucunda Hymen'in zarar gördüğünün saptanması halinde bu durumun namus cinayetlerinin ortaya çıkış sebeplerinden biri olduğudur. (Bilgili ve Vural, 2010:70). Diğer bir mekanizma ise eril siyasettir. Çalışma hayatı, sağlık ve eğitim alanlarında cinsiyet eşitsizliğinin olumsuz uygulama ve neticeleri ile yaşamak zorunda kalan kadınların kendilerine yönelik haksız uygulamalarla karşı karşıya bırakıldıkları bir diğer alan ise siyaset sahnesidir. Demokratik yaşamın temel, vazgeçilmez ilkelerinden birisi siyasi yaşama katılma hakkıdır. Fakat kadınlar yüzyıllardır siyaset arenasında hak ettikleri oranda kendilerine yer bulamamaktadır. Nüfusun diğer yarısını oluşturan kadınların siyasal hayat içerisinde ülkenin geleceğine yönelik alınacak olan kararlarda erkekler kadar temsil edilmemeleri büyük bir haksızlık olmasının yanında insan hakkı ihlalidir (Ünal Erzen,2019:21-22). Siyasal eşitsizliğin nedeniye daha önceki eşitsizliklerin kaynağı

olan ataerkil düzende aranmalıdır.Cinsiyet eşitsizliklerinin tohumlarının serpiştirildiği ataerkil aile düzeni içerisinde bütün hayatı eşine ve çocuklarına ücretsiz bakım hizmeti sunmakla geçen ve akşam işten eve dönen eşinibekleyen kadın, konum itibariyle evin geçimi için mücadele edip para kazanan erkeğin arkasında yer almaya başlamıştır. Hayatı ev ile sınırlandırılan kadınınsahip olmuş olduğu haklar buna paralel olarak ev ile sınırlandırılırken, yaşantısının çoğunu evin dışında geçiren erkeğin hakları da haliyle kadından daha fazla olmuştur (Yaylı ve Eroğlu,2015:506-508).

Toplumsal sorunlara çözüm aranan mecraların başında yerel ve ulusal meclisler gelir. Meclislerin toplumsal, demokratik ve adil yapılar olabilmesinin ön koşulu, onları oluşturan insanların toplumu temsil yeteneğine sahip olmasıdır. Temsilde eşitlik ve adalet ilkeleri demokrasi için vazgeçilmez kriterlerdir. Fakat mevcut haliyle erkeklerin çoğunluğu oluşturduğu meclislerde alınan kararların demokratik olduğundan söz etmek mümkün değildir. Budurumu BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Kurumu (UN Wome) ve Parlamentolar Arası Birlik (IP) tarafından müştereken hazırlanan Siyasette Kadın 2021haritasında görmek mümkündür. Dünyadaki kadın nüfusu sayıca erkeklerle aynı olmasına karşın kadınlar, ülke meclislerinde erkeklerle aynı oranda temsil edilmemektedir. Genel olarak devlet meclislerinde 3 erkek milletvekiline karşılık 1 kadın milletvekili görev almaktadır. Siyasette Kadın 2021 haritasına göre devlet başkanı veya hükümet başkanı kadın olan ülkelerin toplam sayısı 22 iken, kadın bakanların toplam oranı %21.9'dur. Milletvekilliğinde ise kadınmilletvekilleritoplam milletvekillikleri içerisinde % 25.5'lik bir orana sahiptir. Haritaya dikkatlice göz gezdirildiğinde Amerika kıtasında kadınların meclisteki oranının% 32.4, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde % 17.8, Asya'da %20.4, Avrupa'da % 30.4ve Sahra altı Afrika'sında %25 olduğu görülecektir (UNTurkeyWebSayfası,2021).

1.4.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar

1.4.1.Feminist Mücadele

Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin bozulmasının tarihi çok eski dönemlere uzanmaktadır. M.Ö. 10.000'li yıllarda erkekler avcılıkla uğraşırken kadınlarda toplayıcılıkla uğraşıyordu. Dolayısıyla aralarında bir eşitlik söz konusuydu.M.Ö. 3000'li

yıllara gelindiğinde ise insanlar ilk köy yerleşimlerini kurarak yerleşik hayata geçmişlerdi. Bu dönemde erkekler saban kullanarak tarımsal üretime başladılar (Kolay, 2015: 5). İnsan hayatının avcılık ve toplayıcılıktan tarımsal üretime geçişiyle birlikte anaerkil düzenden ataerkil düzene geçişte gerçekleşmiş oldu. Böylece kadının hayatını, ev ile sınırlayan özel alan ile buna karşılık erkeği olabildiğince özgürleştiren kamusal alan ayrımı, kadınların erkekler karşısında sağlık, eğitim, siyaset ve ekonomi alanlarında mağdur olmalarına neden oldu. Günümüzde hâlâ devam eden bu mağduriyetin giderilmesi amacıyla Feminizm denilen düşünce akımı ortaya çıkmıştır. Feminizm esasında kadınlara karşı yapılan eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Günümüzde kadınlar pek çok eşitsiz uygulama ile karşılaşmaktalar. Bu ise kadın ile erkek arasındaki biyolojik ayrımlardan dolayı değil ataerkil anlayıştan kaynaklanmaktadır. Feminizmbuanlayışıortadan kaldırmak ve her alanda cinsiyet eşitliğini sağlamak üzereortaya çıkan bir harekettir (Çakır,2018: 415-416).

1.4.1.1.Feminizm ve Dünyada Feminist Hareketler

Kadınlara eşit hak verilmesini hedefleyen feminizm kelimesi etimolojik olarak kadın kelimesinin Latince karşılığı olan femine'den türetilmiş (Yükselbaba,2016:123) ve Fransız HubertineAuclert tarafından çıkartılan Kadın Vatandaş "La Citoyenne" isimli gazetede ilk kez kullanılmıştır (Gerhard, 20208). Feminizm üzerine kafa yoran araştırmacılar tarafından farklı tanımların yapılması nedeniyle birçok feminizm tanımı ile karşılaşılmalıdır. Feminizm; kadınları erkeklerin tahakkümü altına girmelerine sebep olan ataerkil düzenin ortadan kaldırılması gayesini taşıyan düşünce olarak tanımlanabilir. Feminizm aynı zamanda hayatın çeşitli alanlarında erkekler lehine var olan çifte standart karşısında kadınların dik duruşunun ifadesidir. Örneğin; eğitim imkanlarından erkeklerin daha çok yararlanarak kadınlar karşısında üst pozisyonlara sahip olmaları ya da siyaset dünyasında kadınların erkeklere göre daha az temsil edilmelerine karşı hak arayışı içerisine girmek feminizmin uğraş alanları içerisine girmektedir. Kısacası feminizmin özünde, haklar bazında kadın erkek eşitliğinin sağlanması için mücadele etmek vardır. Sadece kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması için mücadele vermeyen feminizm, erkeklerin kadınlara karşı göstermiş oldukları şiddet olaylarının önüne geçmek için de çaba sarf etmektedir. Özellikle evli çiftler arasında kadınlara karşı kocaları tarafından uygulanan şiddete ve boşanmış çiftler arasında kadınlara eşleri tarafından reva görülen

ölüm cezalarına engel olmak için çabalamak da feminizmin ilgi alanları arasında yer almaktadır. Kadınlar ve erkekler arasındaki iktidar mücadelesi feminizmin diğer bir ilgi alanını oluşturmaktadır. Feminizm hem özel alanın mümessili olan evde hem de kamusal alanın temsilcisi konumunda olan çevrede iktidarı elinde bulunduran erkeğe karşı iktidarın taraflar arasında eşit şekilde paylaşılması gerektiğini savunur (Taş,2016: 165-166).

Kadın ile erkek arasındaki üstünlük Fransız İhtilali ile tartışılmaya başlanmıştır. Fransız İhtilali sonucunda ilan edilen Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin birinci maddesinde insanların doğdukları andan itibaren “Özgür ve eşit haklara” sahip olduğu belirtiliyordu. Ancak buradaki eşitlik yalnızca erkekler için geçerliydi. Bu nedenle erkeklerin oy kullanma hakları varken kadınların yoktu (Doğancı ve Tuncay,2020:1327-1328). Fransız İhtilali'nden sonra kadın haklarının geliştirilmesi yönünden önemli adımlar atılmaya başlandı. Bu gelişmeleri üç önemli dönem içerisinde ele almak mümkündür.

1.4.1.1.1.Birinci Feminist Dalga

Devrim sürecinde erkeklerin yanında yer alan kadınlar, Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nde geçen “Eşit haklar” ifadesinin erkekler için geçerli olduğunu görünce seslerini daha çok çıkarmaya başladılar. Feminizm ilk kıvılcımı bu dönemde Olympe de Gouges tarafından çakılmıştır. 1789 yılında kabul edilen İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ni örnek alarak kendisi de “Kadın ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi”ni yazmıştır. Bildirgesinde kadın ve erkeğin eşit değerde olduklarını ve kadınların da erkekler gibi mülkiyet hakkına sahip olması gerektiğini ilan ediyordu. Fakat yargılandığı mahkeme tarafından kendisinin deli ve devrimlere muhalif olduğuna karar verildiğinden 1793'te gilyotinle ölüm cezasına çarptırıldı (Notz,2018:39). Bir başka feminist Mary Wollstonecraft'ın 1792 senesinde yazmış olduğu *Vindication of the Rights of Women* yani Kadın Haklarının Savunusu isimli eseri feminizmin mihenk taşlarından birisidir (Şahin,2017:475). Kendisi eserinde kadınların da erkekler gibi mülkiyet sahibi olma, oy kullanma ve eğitim görme haklarına sahip olmaları gerektiğini dile getirmiş öte yandanev işlerinin kadınların tabii görevleri olarak addedilmesine muhalefet etmiştir (Kolay,2015:5). Feminizmin birinci dalgası içerisinde kadınların birlikte gerçekleştirmiş

oldukları bir girişim olması nedeniyle 1848 senesinde Elizabeth Cady ve Lucretia Mott'un öncülük ettiği ve 200 kadının katılımıyla gerçekleştirilen Seneca Şelalesi kongresi önemlidir (Özdemir ve Aydemir, 2019:1707). New York'ta gerçekleştirilen kongrenin bitiminde yayınlanan Declaration of Sentiments'te kadınların da erkekler gibi oy kullanmaları gerektiğine ve kadın ve erkek her iki tarafın haklar yönünden eşit olduğuna vurgu yapılıyordu (Taş, 2016:167-168). Hak arayışına devam eden kadınlar, seçme hakkına sahip olabilmek için The National American Women Suffrage Association'u 1890 senesinde ABD'de kurdular. Birlik mensupları ülke sınırları içerisinde geziler düzenleyerek kadınların seçme hakkına kavuşabilmeleri için halkın desteğini sağlamaya çalışıyorlardı. Tüm bu uğraşlar sonucunda ABD'de 1893 senesinde Colorado Eyaleti'nde ilk kez kadınlar seçme hakkını elde ettiler. 1920'de ise seçme hakkı ABD'de tüm kadınlar için geçerli olacak şekilde genişletilmiştir (Örnek, 2015:109-111).

1.4.1.1.2. İkinci Feminist Dalga

Feminizmde ikinci dalganın 1960 ile 1980 seneleri arasını kapsadığı kabul edilir. Feminizmin birinci döneminde kadınlar, erkekler karşısındaki geri itilmişliğe itiraz ederek haklar temelinde erkekler ile eşit statüde olmaları gerektiğini savunmuşlar ve mülkiyet, miras, seçme ve seçilme, eğitim ve iş dünyasında erkekler ile aynı haklara sahip olabilmek için mücadele vermişlerdir. İkinci dalganın temel esprisifeminizmin, kadın ve erkekler arasındaki eşitsizliğin kaynakları konusunda kitleleri bilinçlendirerek bu konuda bireylerin meseleye daha duyarlı bir şekilde yaklaşmalarını sağlamaya çalışmak olmuştur. Feminizmin ikinci döneminde''Bugününerkeği bu patriyarkal toplumu kurmuş değil, hatta onu eleştirenlerden biri bile olsa, yine de ondan çıkar sağlıyor. Üstelik bunu bilinçsiz düşüncesinin bir parçası haline getirmiş, içselleştirmiş durumda'' (Berktaş, 1994: 87) sözleri ile ataerkil düzene karşı çıkan Simone de Beauvoir'in "Kadın doğulmaz kadın olunur" sözü referans alınmıştır. Feminizmin bu döneminin diğer bir özelliği ise kadını özgürleştirme çabalarıdır. Kadınların kamusal alanda yer almaya başlamaları onları özgürleştirecektir ancak bu yeterli değildir. Kadınların cinsel alanda da özgürleşmeleri lazımdır. Kadınların istenmeyen gebeliklere son verememeleri, erkeklerin kadın vücudu üzerindeki tahakkümlerinin bir sembolü olarak kabul edildiğinden feminizm kürtaj hakkının elde edilmesi için de bu dönemde mücadele verecektir (Durutürk, 2018:76-77). Onların mücadeleleri neticesinde Hollanda da 1981, İngiltere'de 1967, İsveç'te

1974ve İtalya'da 1978'de kürtaja izin verildi (Çoban,2015:83). Dönemin diğer bir özelliği ise "Kız kardeşler" söyleminin kullanımıdır. Kadınların yaşamış oldukları problemlerinin ortadan kaldırılması için bu sorunların politik düzleme taşınması gerekmektedir. Bunun da ancak kadınlar arasındaki sağlanacak dayanışma ruhu ile mümkün olacağına inanan dönemin feministleri "Kız kardeşler"söylemine ağırlık vererek bütün kadınların birbirlerinin kardeşleri olduğunu ilan edip büyük bir güç olmaya çalışmışlardır (Altuntaş,2007:75).

1.4.1.1.3.Üçüncü Feminist Dalga

1980'li senelerin bitiminden başlayıp hali hazırda devam eden dönem feminizmin üçüncü dönemi olarak adlandırılır. Birinci ve ikinci dönem feminizmde kadınlara temel haklar ve özgürlüklerin kazandırılarak, cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesi mücadelesi verilmeye çalışılmıştır. Her iki dönemde de evrensel bir kadın tiplmesi vardır. Ancak konuya biraz dikkatlice yaklaşıldığında bu kadının ortaya daüst tabakaya mensup, Avrupalı ve Amerikalı beyaz kadını temsil ettiği görülecektir. Dolayısıyla birinci ve ikinci dönemde Amerikalı ve Avrupalı beyaz kadınların erkeklerle eşit bir pozisyona ve yine onlar karşısında özgürlüklerine kavuşmak için vermiş oldukları hak arayışına şahit olunmaktadır. Bundan dolayıdır ki, üçüncüdönem feministleri dünyanın çeşitli coğrafyalarında yaşayan kadınların birbirlerinden ayrı dillere, kültürlere ve milletlere ait olmaları nedeniyle karşılaştıkları problemlerin de doğal olarak birbirlerinden farklılık arz ettiğini düşünüp bu problemlerin gün yüzüne çıkartılarak çözüme kavuşturulmaları için gayret göstermişlerdir (Özdemir ve Aydemir,2019:1708). 3.dalga feminizmin karakteristik özelliği 1. ve 2. dalgalara tepki olarak doğmuş olmasıdır. 1. ve 2. dalgalarda kadınların erkeklerle olan mücadelesi söz konusu iken 3.dalga da bu mücadele arka plana atılarak bireyler arasındaki farklı kimliklerin maruz kaldıkları sıkıntılar açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. 1. ve 2.dalgalardaki tüm kadınların temsilcisi evrensel Amerikalı ya da Avrupalı kadınlar yerine siyah kadınların ve LGBT'lilerin sorunlarına ağırlık verilmiştir (Avcil,2020:1300-1301). Birinci ve ikinci dalgalarında sadece Batılı kadınların haklarını savunduğu için eleştirilen feminizmin bu eleştirilerden kendisini kurtarmak için başlattığı üçüncü dalgadairk ayrımı yapmadan bütün kadınların ve farklı cinsel yönelimleri olan bireylerin sorunlarına eğilmeye çalışması LGBT'liler ile kadına karşı şiddet konularının önem kazanmasına sebep olmuştur (Kaya,2018:566).

1.4.1.2. Türkiye'de Feminizm

Türkiye'deki feminist hareketin ilk nüvelerine Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında rastlamak mümkündür. Osmanlı Devleti'nin içerisinde bulunduğu kötü gidişata son vermek amacıyla ilan ettiği Tanzimat Fermanı'nın etkisiyle yürürlüğe koymuş olduğu uygulamalardan biri olan AraziKanunnamesikadın haklarının gelişimi açısından önemli bir merhaleyi oluşturmaktadır. 1857 senesinde hazırlanan bu kanun ile mirasta kadın erkek eşitliği kabul ediliyordu. Bu dönemde kadınların eğitime de önem verilmiş ve bunun bir neticesi olarak günümüzdeki ortaokulların karşılığı olan rüştiyelerin kızlar için olanları ilk kez 1858 senesinde açılmaya başlanmıştır. Bunu kız muallim mekteplerinin 1860'lı yıllarda açılması takip etmiştir. 1883 ise artık Osmanlı Devleti'nde kadınların öğretmenliğin yanı sıra idareci olarak da okullarda görev almaya başladıkları tarihtir (Polat ve Derer,2016:187-188).1914 senesinde kadınların üniversiteye kabul edilmeye başlamaları onların eğitim haklarının kazanımları noktasında başka bir önemli merhaleyi teşkil eder. Kadınların gazete ve dergiler aracılığıyla toplum içerisinde kendilerini daha çok ifade etmeye çalışmaları dönemin dikkat çeken bir başka bir özelliğidir. Önceleri gazetelerin eklerinde kendilerine yer bulan kadınlara yönelik olarak zaman içerisinde müstakil gazete ve dergilerin çıkartıldığı görülmektedir. Devrin kadınlara ait gazeteleri arasında Ayine, Aile, İnsaniyet, Şüküfezar ve Parça Bohçası yer alır. Kadın Mecmuası, Mehasin, Kadınlar Dünyası ve Mefharet gibi yayınlar ise o zamanın kadın dergileridir (Karataş,2009:1656-1657).

Halide Edip tarafından kurulan ‘‘Teali-i Nisvan Cemiyeti’’ ile ‘‘Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyetleri’’ ise kadınların eğitim seviyelerinin artırılması, kadınların da seçme seçilme haklarına haiz olması, mirasın erkek ile eşit bölüşülmesi ve erkeklerin birden fazla kadınla evlenmelerinin önüne geçilmesi içinmücadele ediyorlardı. Milli Mücadele yıllarına geldiğimizde ise kadınların kurmuş olduğu ‘‘Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti’’ aynı ve nakdi yardımlar ile ordunun ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunmaya gayret ediyordu (Şimşek,2013:57-61).

Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'de kadınların önemli kazanımlar elde ettikleri görülmektedir. Medeni Kanunu'nun 1926 senesinde yürürlüğe girmesi ile artık kadınlar mirasın taksiminde erkekler ile aynı hisseye sahip olma hakkına kavuşurken

poligami ve dini nikah yasaklanmış yerlerine resmi nikah ve bir kadınla evlenme zorunluluğu getirilmiş, buarada boşanma hakkı kadınlara da tanınmıştır. 3 Mart 1924 tarihinde uygulamaya konulan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile de kadın ve erkeklerin bir arada okuduğu karma eğitime başlanmış olunuyordu. (Kale,2014: 140-141). Kadınların Türkiye'deki siyasi temsilcilikleri konusunda ilk önemli çalışma ise 1930 senesinde kabul edilen Yeni Belediyeler Kanunu ile belediye seçimlerine katılma hakkının verilmesidir. Bunu 1933 senesinde muhtarlık ve 1934 senesinde milletvekilliği seçimlerine katılma hakkının verilmesi izlemiştir(Ağlı ve Tor,2015:100).

1950'li yıllara geldiğimizde kadınlar kurdukları dernekler aracılığıyla örgütlenmeye devam etmişlerdir. Dönemin önemli kadın dernekleri arasında ‘‘Türk Kadınları Kültür Derneği’’ve ‘‘Kadın Haklarını Koruma Derneği’’ sayılabilir(Çoban İnce,2017:201). Hamileliği önleyenilaç ve araçların kullanımı, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 1965 senesinde kabul edilmesiyle artık serbest oluyordu. Ayrıca aynı kanun, hamileliğin annenin yaşamını tehlikeye düşürme ihtimalini doğurması durumunda kadına kürtaj hakkı veriyordu.(Yapar Gönenç,2006:79).

Feminizmin ikinci dalgasının etkileri Türkiye'de 1980'li yıllardan sonra görülmeye başlayacaktır (Metintaş,2018:115). 1980 ile 1990arasıfeminizmin, Türkiye'de yaşama hakkının kadınların ellerinden alınmasını sebep olan namus cinayetlerinin önüne geçilmesi, tecavüz, bekaret kontrolü, şiddet ve taciz olaylarının engellenmesi için çaba sarf ettiği bir dönem olmuştur. Feministlerin bu mücadeleleri sonucundailerdekadın sığınakları teşkil edilmeye başlanacaktır. Kadınların erkekler karşısında şiddet görmemeleri için 1998 senesinde yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un TBMM'de onaylanması yine bu mücadelelerin sonucunda mümkün olabilmıştır(Enginyurt,2018:55-56). 1980 ve 1990 senelerini içerisine alan on yıllık süreçFeministlerin namus cinayetleri, taciz, bekaret kontrolütecavüz ve şiddet konularında halkı bilgilendirerek kamuoyu oluşturmaya çalıştıkları bir dönem olmuştur(Şen ve Kök,2017:76). ‘‘Kadın Çevresi’’ yayınevinin kurulması, feminizmi savunan ‘‘Kaktüs’’ ve ‘‘Feminist’’ dergilerinin yayın hayatlarına başlamaları devrin feminizm adına olan önemli gelişmeleridir (Korkmaz ve Boyraz,2021:29). 1980'li yıllardaki feminist hareketler içerisinde ayrıca düzenlenen kampanyalar önemli bir yer

tutmaktadır. Bu kampanyalar arasında "Sokakları ve Geceleri İstiyoruz Kampanyası, Dayağa Karşı Kadınlar Dayanışma Kampanyası ve Cinsel Tacize Hayır Kampanyaları" sayılabilir(Özar,2012:7-9).

1980'li yıllarda kadınsorunlarınadikkat çekmek için meydanlarda mücadele veren ve bunda başarılı olan feministler için 1990'lı yıllar ise kurumsallaşmanın yükselişe geçtiği yıllar olmuştur (Gedik,2015:211). Türkiye'de 1990'lı yıllardakadınsorunlarıartık üniversiteler bünyesinde araştırılmaya başlanacak ve bu maksatla 1989 senesinde İstanbul Üniversitesi bünyesinde Türkiye'nin ilk "Kadın Araştırmaları ve Eğitim Merkezi" açılacaktır. Bunu 1992 senesinde Marmara Üniversitesi "Kadın İşgücü İstihdamını Araştırma Merkezi" ninaçılmasıizleyecektir. 1990 ve 2000 tarihleri arasında Ankara, Çukurova, Gazi, Ege, Gaziantep, Yüzüncü yıl, Çankaya ve Mersin Üniversitelerinde kadın araştırmaları ve eğitim merkezleri açılmaya devam edecektir (Eroğlu,2004:27). Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin kurulması bu yıllarda kurumsallaşma adına atılan diğer adımlardır. Feminizmin üçüncü dalgasının Türkiye'ye 1990'lı yılların bitimine doğru ulaşmasıyla birlikte farklı kimliklerin problemleri de feministlerce ele alınacaktır. Bu doğrultuda LGBT'lilerin, Kürt kadınlarının ve başörtülü kadınların sorunları feministlerin gündemine gelecektir (Tekvar,2017:542). 1990 ve 2000 seneleri arasında "Bedenimiz bizimdir" ve "Bekaret kontrolüne hayır" kampanyalarının düzenlenmesi, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın kurulması,tecavüze uğrayanın hayat kadını olması durumunda mütecaviz lehine indirim sağlayan kanunun iptal edilmesi, Tansu Çiller'in Türkiye'nin ilk kadın başbakanı olması, Türkiye'nin BM düzenlediği Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu'nu onaylaması,Kadınların kocalarının yanı sıra kendi soyadlarını da kullanabilmeleri, zinanın her iki taraf için artık suç teşkil etmemesi, "Kadın Usta Projesi"nin başlatılması ve kadınların eşlerinden bağımsız bir şekilde kendi gelir vergisi beyannamelerini verebilme yetkisine sahip olmaları dönemin feminizm adına önemli gelişmeleridir.1980 ve 1990'lı yıllarda Türkiye'de yükselişe geçen ve kadınlar için pek çok kazanımın elde edilmesini sağlayan feminist hareketin 2000'li yıllardan itibaren hızının azaldığı görülmektedir (Karagöz,2008:182-187). Bununlabirlikte bu dönemde, daha öncesinde aile reisi olarak erkeğin kabul edildiği eski medeni kanun yerine 2002 senesinde yürürlüğe giren yeni medeni kanun ile aile reisinin erkeğin olduğu hükmü

kaldırılmış, 1971 tarihli eski İş Kanunu yerine 2003 tarihinde kabul edilen yeni İş Kanunu ile gebeliğin ve doğumun kadınların işten çıkarılmaları için mazeret olamayacağı kabul edilmiştir. Ayrıca 2003 senesinden itibaren Aile Mahkemeleri kurulmaya başlanacaktır. 2005 senesinde uygulanmaya başlanan yeni Ceza Kanunu ile namus cinayetlerindeki tahrikten kaynaklı ceza indirimi yürürlükten kaldırılmıştır (Gökçimen,2008:33-36).Yeni Medeni Kanun'da evlilikten sonra kazanılan malların boşanma durumunda taraflar arasında eşit paylaşımı esası getirilmişti. Ancak bu hükümden 1 Ocak 2002 tarihinden evvel evlilik yapan kadınların muaf tutulmamaları üzerine Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından " Kadına Yönelik Ekonomik Şiddete Hayır" kampanyası 2003 senesinde başlatılmıştı (Bianet Web Sayfası,2022). 2009 senesinde TBMM'de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruldu. 2012 senesinde ise Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Kanunu kabul edildi (Kaypak ve Kahraman,2016:309). Türkiye'de 2014 senesinde yürürlüğe giren sonra 2021 senesinde feshedilen İstanbul Sözleşmesidemuhafazakârlar ile feministleri karşı karşıya getiren bir başka gelişmedir (Kemahlı Garipoğlu ve Sezer Şanlı,2021:125). Kadın haklarındaki ilerlemelere rağmenataerki düzenin devam ettiği Türkiye'de namus bahane edilerek kadın cinayetleri işlenmeye ve kadınlara yönelik cinsel taciz ve şiddet olayları yaşanmaya devam etmekte olup kadınların meclisteki temsil oranları hala düşük bir seviyededir(Demirdağ,2017:61).

1.4.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlama Mücadelesinde Uluslararası Düzenlemeler

Yapılan çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama mücadelesinde uluslararası düzeyde atılan adımlar ele alınmış olmakla birlikte özellikle küresel düzeyde toplumsal cinsiyeteşitliğini sağlama yönünde atılan çok önemli bir adım olması bakımından İstanbul Sözleşmesi,taşıdığı önem itibarıyla çalışmada anahtar kavram olarak alınması nedeniyle ileriki sayfalardaayrıca incelenecektir.

1.4.2.1. BaşlıcaUluslararası Örgütlerin Attığı Adımlar

Küresel düzeyde yürütülen mücadeleler sonrasıtoplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere kimi uluslararası örgüt tarafından kritik önem taşıyan adımlar atılmıştır. Bu bölümde BM ve AB tarafından atılan adımlara yer verilmiştir.

1.4.2.1.1. Birleşmiş Milletler Tarafından Atılan Adımlar

BM tarafından kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi maksadıyla da mühim çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan ilki 1952 tarihinde kabul edilen Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme'dir. Türkiye tarafından 1959 senesinde kabul edilen sözleşmenin birinci maddesinde kadınların seçimlerde erkeklerle aynı şartlara bağlı olarak oy kullanma hakkına, ikinci maddesinde seçilme hakkına ve üçüncü maddesinde ise kadınların devlet kurumlarında çalışma hakkına sahip oldukları belirtiliyordu (Ombudsman Web Sayfası, Erişim Tarihi:27.01.2022).1957 senesinde kabul edilen Evli Kadının Vatandaşlığına Dair Sözleşme BM'nin bu alanda yapmış olduğu başka bir çalışmadır. Bu sözleşme ile; yabancı bir erkekle evli olan kadının evliliğinin bitmesi durumunda kazandığı vatandaşlık hakları devam ettiği gibi, yine kocanın kendi vatandaşlığından vazgeçmesi veya başka bir ülkenin vatandaşlığına kabul edilmesi durumunda kadının vatandaşlık hakları olduğu gibi korunmaya devam ediyordu (Tanrıbilir,2020:3022). Evliliğe Rıza Gösterilmesi, Asgari Evlenme Yaşı ve Evliliğin Tesciline Dair Sözleşme ise 1962 senesinde BM'nin kabul ettiği diğer bir sözleşmedir (Moroglu,2016:290). Sözleşmede evlilikte her iki tarafın onayının olması, evlilik akdine şahitlerin tanıklık etmesi ve resmi makamlarca evliliğin kayıt altına alınması şartları kabul edilmiştir (Ayata, Eryılmaz Dilek ve Emrah Oder,2010: 348). Kadın haklarının iyileştirilmesi amacıyla çalışmalarına devam eden BM tarafından 1967 senesinde ise Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildiri dünya kamuoyuna duyurulmuştur (Arslan,2004:3).Kadınlar için pek çok sözleşme yayınlayan BM kadınlara dönük uluslararası konferanslar da düzenlemiştir. Bu konferanslar sırasıyla Mexico City, Kopenhag, Nairobi ve Pekin'de yapılmıştır.

1.4.2.1.1.1.Birleşmiş Milletler Tarafından Düzenlenen Konferanslar

Kadınlara karşı yapılan ayrımcı uygulamaların ortadan kaldırılmasında önemli görevler üstlenen BM tarafından 1975 senesi "Uluslararası Kadın Yılı" olarak ilan edilmiştir. Bu sene BM'nin yapmış olduğu bir diğer etkinlik ise 1.Dünya Kadın Konferansı'nı Mexico City'de düzenlemiş olmasıdır. Konferansın amacı"Eşitlik, kalkınma ve barış" olarak belirlenmişti (Kaypak ve Kahraman,2016: 305). Konferansta kadın ve erkek arasındaki tüm eşitsiz uygulamaların yok edilmesi özellikle de ekonomik faaliyetlerdeki erkek hakimiyetinin kırılarak kadınların üretimde erkeklerle aynı seviyeye

getirilmesi hedeflenmiştir(Yıldırım ve Gül,2021:685).Konferansın devamında 1979 senesinde CEDAW, BM tarafından kabul edilmiştir(Durgun ve Oğuz Gök,2017:23).

BM tarafından uluslararası kadın konferanslarının ikincisi 1980 senesinde Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da düzenlenmiştir. Konferansın toplanış gayesi daha önceden ilan edilen "Kadın On Yılı"nın beş senelik birinci döneminin muhasebesini yapmaktır(Çelik,2012: 152).Yapılan değerlendirmeler sonucunda kadın haklarında arzu edilen ilerlemenin yeterli olmadığına kanaat getirildiğinden bir "Harekat Planı" hazırlanmıştır (Taşkın,2004:17). Bu planda özellikle BM'ye üye devletlerden kadına yönelik şiddetin önlenmesi için gerekli olan tedbirleri almaları isteniyordu (KatcamWebSayfası,2022). Konferansta, yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda CEDAW yürürlüğe girebilmesi için BM'ye üye olan devletlerin imzasına açılmıştır (İşler ve Şentürk, 2016:381).

BM kadın konferanslarının üçüncüsü olan Nairobi Kadın Konferansı 1985 senesinde toplandı. 157 devletin iştirakiyle gerçekleştirilen toplantıda " Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler Belgesi" yayınlandı (Günindi Ersöz,2015: 91). Nairobi'de, Mexico City'de kabul edilen " Kadın On Yılı "nın değerlendirilmesi yapılmış ve görülmüştür ki kadın haklarının geliştirilmesinde istenilen başarı sağlanamamıştır. Konferansta ayrıca yoksullaşma, kadın haklarının daha ileri seviyelere taşınması önünde bir engel olarak kabul edilmişti (Alptekin,2008: 30).

BM tarafından organize edilen Uluslararası Kadın Konferanslarının sonuncusu 1995 senesinde Pekin'de düzenlendi. 189 devlet temsilcisinin katıldığı konferansın bitiminde Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu yayınlandı. Yayınlanan bu belgeler Türkiye tarafından olduğu gibi onaylanmıştır (Balta Peltekoğlu ve Tozlu,2017: 6).

1.4.2.1.2.Avrupa Birliği Tarafından Atılan Adımlar

Kadınların, toplumsal hayatı ile olan etkileşimlerini sınırlayan, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin uluslararası düzeyde önlenmesinde görev üstlenen bir başka kurum olan AB çeşitli tarihlerde kabul etmiş olduğu antlaşmalar ile kadın ve erkek arasındaki eşitliği temin etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda, AB fikrinin inkişaf sürecindeki

ilk antlaşma olan Roma Antlaşması önemlidir. Antlaşmada aynı işi yapan erkek ve kadına aynı maaşın ödenmesi gerektiği belirtiliyordu. Bu madde Avrupa'da kadınlar lehine ilerde yapılacak olan tüm düzenlemelerin öncüsü olması nedeniyle oldukça önemlidir (Acar Savran, 2018: 34). AB'nin kuruluşunu ilan eden Maastrich Antlaşması'nda Roma Antlaşması'nın"Eşit işe eşit ücret" kaidesine tekrar yer verilerek, AB'yi oluşturan ülkelerde kadınlar için fırsat eşitliğini temin etmeleri istenir(Özdemir ve Demirkanoğlu, 2014: 106-107). AB'nin 1997 senesinde imzalamış olduğu Amsterdam Antlaşmasında ise kadın ve erkek arasındaki eşitliğin kapsamı genişletilerek sadece iş hayatında değil, sağlık, siyaset ve eğitim dünyasında da eşitliği sağlamak için gerekli olan tedbirlerin alınması birliğin en önemli vazifelerinden bir tanesi olarak kabul edilmiştir (Kılıç,2011:8). 1998 senesinde gerçekleştirilen Luksemburg Zirvesi'nde kadınların iş gücü piyasasında daha çok yer almaları amacıyla kreş sayısının artırılması ve erkek hakimiyeti altında bulunan mesleklerde kadın istihdamına ağırlık verilmesine karar verilirken, kadınların bilişim teknolojisine daha rahat ulaşmaları önündeki engeller sorunu ise 2000 senesindeki Lizbon Zirvesi'nde ele alınmıştır. 2002 senesindeki Barcelona Zirvesinde ise ekonomide kadın çalışan sayısına ivme kazandırmak amacıyla üye devletlerin 3 yaş üstü çocukların %90'ına 2010 senesine kadar kreş hizmeti vermeleri için çaba sarf etmeleri ilke olarak benimsenmiştir (Sayın,2008:37-41).

1.4.2.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik İmzalanan Temel Uluslararası Sözleşmeler

Bölgesel ve küresel düzeyde kurulan ortaklıklar ve ulusüstü örgütlenmelerin ürünü olan CEDAW ve Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde üye devletlerde olumlu gelişmelere zemin oluşturmuştur.

1.4.2.2.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme(CEDAW)

Tarihler 1979'u gösterdiğindekadınlara karşı yapılan ayrımcılığın önüne geçilmesi noktasında BM tarafından “Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme”nin kabul edildiği görülür. Kısaca CEDAW olarak bilinen

bu sözleşme BM'nin bugüne kadar kabul etmiş olduğu sözleşmeler içerisinde Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden sonra altına en fazla imza atılan ikinci sözleşme özelliğine haiz olması ile dikkat çekmektedir (Adaçay, 2021: 213). Sözleşmenin Türkiye tarafından kabulü ise 1985 senesinde gerçekleşmiştir (Sevindik, 2019: 579). Bu sözleşme kadınlara yapılan taciz, şiddet ve ayrımcılığı men ederek siyaset, iktisat ve eğitim dünyasında kadınların daha çok yer almaları önündeki engellerin ortadan kaldırılması amacıyla gerekli olan tedbirlerin alınmasını sözleşmenin altında imzası bulunan devletlerden talep eder. Örneğin iş dünyasında kadınlara erkeklere kıyasla daha az ücret verilmesi yerine kadın ve erkeklerin yapmış oldukları aynı işe aynı ücretin verilmesi ilkesinin iş yerlerine getirilmesi veya kadınların çalıştıkları kurumlardaki yükselişleri önündeki görünmeyen engelleri ifade eden cam tavan uygulamalarının önlenmesi sözleşmenin amaçları arasında yer almaktadır (Maktav, 2019: 114). Kadınlara mahsus yayınlanan sözleşmeler içerisinde en mühimi olarak gösterilen ve bugün itibarıyla 189 devletin taraf olduğu CEDAW, toplumda kadınların anne ve eş yükümlülüklerinin bahane edilerek kamusal hayattan koparılıp yaşantılarının ev ile sınırlandırılmasına karşı koymayı amaçlamaktadır (Parlak Börü, 2017: 48-49).

1.4.2.2.2. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Aile içi şiddetten en çok etkilenen cinsiyete dayalı şiddetin mağduru olan grup kadınlardır. Kadınlar bu gruplar içerisinde aile içi şiddetten en çok etkilenen gruplar olarak karşımıza çıkmaktalar. Kadına yönelik şiddet dünyada ve Türkiye'de değişik oranlarda uygulanmaya devam ederek kadınların hayatlarını olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Erişkinlik dönemindeki kadınlara yönelik olarak 2013 senesinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından beyan edilen rapora göre; bu gruptaki kadınlar, kocalarının cinsel ve fiziksel şiddeti ile en az bir sefer muhatap olmuşlardır. Bugün için AB ülkelerinde bile şiddete uğrayan kadınların oranları hiç de azımsanmayacak düzeydedir. AB'yi teşkil eden ülkelerde 40.000'den fazla kadınla 2012 senesinde yürütülen çalışmanın ışığı altında kadınların ortalama %33'ünün birlikte oldukları erkeklerden veya kocalarından şiddet gördükleri ortaya çıkmıştır. Türkiye'deki duruma da bakılacak olunursa yine bu gruptaki kadınlara dönük olarak 2015 senesinde 7462 denekle bir çalışma icra edilmiştir. Buradan çıkan sonuçlar incelendiğinde Türkiye'deki

kadınların %40'a yakını yaşantılarının bir döneminde cinsel ve fiziksel, %45'e yakını ise duygusal şiddete uğramıştır (Gök ve Ersoy, 2021: 535).

Aile içerisindeki şiddetin en büyük mağdurlardan biri olan çocukların maruz kaldıkları şiddet, aynı zaman da aile içi en az kendini belli eden şiddet olması yönüyle de dikkat çekmektedir. Çocuklar dışında yaşlılar da aile içi şiddetin mağdurlarındandır. Ayrıca erkekler de kadınlara göre oldukça düşük düzeyde olmakla birlikte aile içi şiddete maruz kalabilmektedir. Türkiye'de bu konuda 2010 senesinde Başbakanlık tarafından yapılan bir araştırmanın bulgularına göre erkeklerin %2.1'i devamlı bir surette eşlerinin dayaklı saldırılarına uğramaktadır (Yılmaz, 2010: 101-104).

İstanbul sözleşmenin hazırlanma sürecinde CEDAW sözleşmesi, BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ve AIHM'nin vermiş olduğu kararlar örnek olarak alınmıştır. Sözleşmedeki maddeler incelendiğinde 4. madde anlaşmayı onaylayan devletleri, kadınların bir tek ev içi şiddete maruz kaldıklarında değil ev dışında da karşılaşılabilecekleri bütün şiddet türlerine karşı koruma konusunda tedbir almakla yükümlü kılmıştır. Sözleşme sadece anlaşmayı imzalayan ülke kadınlarını değil bütün göçmen ve sığınmacı kadınları kapsayacak şekilde geniş tutulmuştur. 2011 senesinde imzaya açılan ve 2014 senesinde yürürlüğe giren sözleşmenin tanımlar bölümünde "Toplumsal Cinsiyet" kavramı ile neyin kastedildiği açıklanmıştır. Bu yönüyle İstanbul Sözleşmesi içerisinde toplumsal cinsiyet kavramı tanımının ilk kez yapıldığı bir sözleşme olması hasebiyle önemlidir (Bayraktar, 2018: 89-95). Sözleşmeye göre "Toplumsal cinsiyet: Kadın ve erkek için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir" (TBMM Web Sayfası, Erişim Tarihi: 23/06/2022).

Sözleşmeye taraf devletlerdeki kadın ve aile içi bütün şiddet eylemlerinin önlenmesi amacıyla hazırlanan İstanbul Sözleşmesi, şiddet ve şiddete sebep olanların cezalandırmaları konusunda ilgili devletleri yasal önlemler almaları hususunda bağlayıcı olan ilk Avrupa sözleşmesidir. Sözleşmede fiziksel, ev içi, psikolojik, cinsel şiddet çeşitlerinin yanı sıra kadın sünneti, zorla evlilik, namus cinayetleri, zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma da şiddet çeşitleri arasında sayılmıştır. Sözleşme, ayrıca zorla evlilik, zorla

kürtaj ve zorla kısırlaştırma mevzularında verilen cezalarda hafifletici nedenler arasında gösterilen din, gelenek ve kültürün artık hafifletici neden olarak kabul edilmemesine hükmetmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nde cinsiyet eşitsizliğinin sonucunda şiddetin ortaya çıktığının kabul edilmesi altı çizilmesi gereken bir başka mühim noktayı oluşturmaktadır. Sözleşmeye göre zaman içerisinde kadın ve erkek arasında ortaya çıkan ve kadını erkeğin gerisinde konumlandıran cinsiyet eşitsizliği kadına şiddeti doğurmuştur (Erdoğan,2021: 316-317).Sözleşmede şiddet mağdurları arasında ayrımcılığın yapılmaması esastır. Şiddet mağdurları olarak ise ev içerisinde kadın ve erkek herkes evin dışında ise kadınlar kastedilmektedir. Sözleşmede çocuk ve kadınlar öncelikli olmak şartıyla mağdur olan kimselere taraf devlerin sığınma evleri açması zorunluluğu getirilmiştir (Bakırcı,2015:135-145).

Türkiye'de sözleşmenin imzalanmasının üzerinden sekiz yıl geçtikten sonra sözleşmenin yürürlükten kaldırılması yönünde muhalif seslerin arttığı görülmeye başlanmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde 2014 tarihinde yürürlüğe giren sözleşmenin kaldırılması yönünde ilk işaret Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2019 senesinde Mili İrade Platformu toplantısında söylemiş olduğu "İstanbul Sözleşmesi nas değildir. Bizim için ölçü değildir" cümleleriyle verilmiş ve20 Mart 2021 tarihinde 3718 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile sözleşme feshedilmiştir (Keleş ve Onay Çöker,2021: 374-375).

2. BÖLÜM

MEDYANIN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ ÜRETMEDEKİ ROLÜ

2.1. Medyanın Kavramsal Açıdan Ele Alınması

İster çocuklar tarafından olsun, isterse de genç veya yetişkinler tarafından olsun hem sıkça telaffuz edilen bir kelime, hem de ismi geçen grupların içerisinde sıkça bulundukları bir mecra olan medya, içerisinde barındırdığı sinema ve dizi filmler, haberler, reklamlar, genel ağ siteleri, gazeteler ve dergileri ile cinsiyet kimliklerinin vücut bulmasında etkilidir (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2022:163-164). Medya kelimesinin kökeni Latinceye dayanmakta olup ortam, araç manasındaki medium kelimesinin çoğul şeklidir. Bugün itibarıyla televizyon, dergi, radyo, gazete ve internet gibi insanlar arasında iletişim sağlayan araçlar ile bu araçlar sayesinde ortaya çıkan iletişim çeşitlerinin hepsine birden medya denilmektedir (Akmeşe ve Deniz, 2015:313). Diğer bir tanımlamaya göre ise medya gerek bireylerin gerekse de kurumların ulaşmak istedikleri hedef kişi veya kuruluşlar arasındaki bağlantıyı tesis eden araçlardır. Bu araçlar içerisine yukarıda bahsi geçen kitle iletişim araçlarına sinema, edebiyat ve akıllı telefonlar da eklenebilir. Tüm bu tanımlamalardan hareketle medyanın üç temel karakteristik özelliğinin olduğunu söylenebilir. Bunlar:

- Medyayı teşkil eden araçlarının en önemli vazifesi insanlar arasındaki iletişimi sağlamasıdır.
- Medyanın; görsel, işitsel ve yazılı boyutları bulunmaktadır.
- Medya her şeyden önce iletişimi mümkün kılan araçtır (Karadeniz ve Özdemir, 2018:251).

Medya sadece bireyler üzerinde değil aynı zamanda toplum üzerinde de etkili olan önemli bir kavramdır. Sahip olmuş olduğu çekim gücü sayesinde adeta kişileri ve kitleleri peşinden koşturan medya, bireylerin algılarına müdahale ederek onların karar alma süreçlerinde belirleyici olduğu gibi, toplumun ortak değerlerini içerisinde barındıran kültürel anlayışın da değişmesine neden olmaktadır (Karaboğa, 2017: 389-390). Kitle iletişim araçlarının gelişim seyrine bakıldığında, insanın vazgeçilmez ihtiyaçlarından birisi olan haberleşme ihtiyacının tedariki için ateş ve güvercinin birer iletişim aracı olarak hizmet vermesiyle başlayan süreç gazetelerin yayınlanmaya başlamasıyla devam etmiştir. 17.yüzyılın ilk yıllarında Fransa, Almanya ve Hollanda'da başlangıçta baskıları

haftalık olarak yapılan gazetelerin baskı süreleri halkın artan ilgine paralel olarak kısalarak günlük olarak yayınlanmaya başlamıştır. 20. yüzyılda insanlığın görmüş olduğu ilk büyük Dünya savaşı'nda gazetelerin insanlara savaşın gidişatı hakkında bilgivermelerinin yanı sıra kamuoyunun oluşmasına olan katkılarından dolayı önemi kat ve kat artmıştır. Savaşın bitiminde radyo yayınlarının artmasıyla birlikte gazete ve radyolar insanların vazgeçilmez iki iletişim aracı haline dönüşmüştür. İkinci Dünya Savaşı yılları ile birlikte bir başka iletişim aracı olan televizyon artık insanların hayatlarında daha çok yer edinmeye başlayacak ve hayatın yaşanmamış, görülmemiş anlarından kesitleri insanların ayağına getiren televizyonlar için evlerin en güzel köşeleri ayrılacaktır.

İnsanların dış dünyadan haberdar olmasına olanak sağlayan gazete, dergi, radyo ve sinema gibi kitle iletişim araçlarının zaman içerisinde ikinci plana düşmelerinde etkili olan önemli bir gelişme 1960'lı yıllarda gerçekleşecektir. Kitle iletişim araçlarının dolayısıyla medyanın yeni ve eski olarak iki farklı tasnife tabi tutulmasına sebep olan olayın faili internetin ya da diğer adıyla genel ağın kullanıma girmesidir. Bu öyle bir gelişmedir ki; medyanın kullanımı konusundaki algı ve davranışların baştan aşağıya değişmesini sağlayan bir gelişmedir. Artık gazete, televizyon, radyo ve sinemanın geleneksek medya ya da eski medya olarak kabul edildiği dünyada, kullanıcılarının tablet, bilgisayar ve genel ağ kullanımına imkan veren diğer mobil araçlar ile zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın, birbirleri ile iletişim kurdukları sanal ortamlara yeni medya denilmektedir. Yeni medyanın nasıl ortaya çıktığının anlaşılması için yirmi yüzyılın ikinci yarısına bakmak gerekir. 1962 senesinde İnsanların uluslararası düzeyde birbirleri ile kuracakları bir ağ üzerinden birbirlerine veri gönderebilmeleri fikrini ilk ileri süren kişi J.C.R. Licklider'dir. 1969 senesinde ise Lawrence Robert'in Arpanet adındaki projesi kapsamında dört merkez arasında¹ ilk internet bağlantısı gerçekleştirildi (Bulunmaz, 2014: 24). İnsanlara mesaj ve veri paylaşımı konusunda büyük kolaylıklar sağlayan genel ağ, bununla yetinmeyerek zamanla insanın davranışlarını yeniden şekillendirmesinde rol oynamaya başladı. Bunu ise yeni medyanın bir uzantısı olan sosyal medya ile

¹Bu merkezler şunlardır: A- Stanford ResearchInstitute B- University of California at Los Angeles C- University of California at Santa Barbara D- University of Utah <https://www.armadigital.com.tr/internet-bilgi-bankasi/internetin-tarihcesi>, Erişim Tarihi: 04.03.2022

gerçekleştirmiş ve gerçekleştirmeye devam etmektedir. Geleneksel medyadaki bir yönlü iletişim burada Twitter, Facebook ve Instagram gibi uygulamalarla çift taraflı bir iletişime dönüşür. Bu uygulamalar sayesinde yüz yüze iletişim kurmaktan çekinen insanlar, sanal bir ortamda bulunmayı daha çok tercih eder olmuşlardır. Ayrıca kişilerin bir araya gelmeleri önünde birer engel oluşturan mekan ve zaman sorunu da bu türden uygulamalar ile aşılmış olur. Öte taraftan dünya nüfusunun yaklaşık yarısının sosyal medya kullanıcısı olduğu düşünüldüğünde, bu ortamlarda paylaşılan bilgiler çok kısa bir sürede yayılarak taraftar bulabilmektedir.

Bununla birlikte bu denli kullanıcısının çok olduğu sosyal medyada yanlış bilgilerin bir hayli fazla olması ve bireylerin tercihleri ile ilgili bilgilerin daha çok mal ve hizmet satmak isteyen şirketlere pazarlanması, sosyal medyanın eksileri olarak ortaya çıkar(Çağlak ve Satır, 2020: 318-319).

İnsanın davranışlarını değiştirebilecek kadar güçlü bir etkiye sahip olan yeni medyanın belli başlı özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Yeni medyada kullanılan araçlar arasındaki iletişim, genel ağ dışında Bluetooth ve NFC bağlantıları ile de mümkündür.
 - Yeni medyada yapılan tüm veri aktarımları dijital bir şekilde gerçekleşmektedir.
 - Yeni medya içerisindeki bir aygıt ile bir başka aygıt arasında bağlantı kurulabilmektedir. Örneğin; cep telefonu ile bilgisayar arasında bağlantı kurulabilmesi gibi.
 - Yeni medyada yapılan bir paylaşıma dilenen vakitte erişilebilir (Yanık, 2016: 903).
- Medyanın bireyleri ne yönde etkilediği önemli bir tartışma konusu olup bu alandaki teoriler konuyu farklı açılardan ele almıştır.

2.2. Medyada Teorik Yaklaşımlar

İçerisinde yer aldığı toplumun düşünme yapısının biçimlenmesinde oldukça etkili bir güce sahip olan medyanın aynı zamanda bu görevini yerine getirirken nasıl bir yol izlediği konusunda çeşitli fikirler ileri sürülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında en çok kabul görenin WilburSchramm, FrederickSibert ve Thomas Peterson tarafından 1956 senesinde kaleme alınan "FourTheories of thePress" isimli çalışmanın

olduğu görülecektir. Bu kitapta basın ile ilgili kuramlar liberal kuram, sosyal sorumluluk kuramı, sovyet komünist kuram ve otoriter kuram olmak üzere dört gruba ayrılmıştır (Budak, 2011:34). Diğer taraftan çalışmanın amacı doğrultusunda feminist perspektifli medya teorisidaha ayrıntılı bir şekilde ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır.

Liberal kuramda; devletin ikinci plana atılarak birey ön plana çıkartılmakta (Scales, 2019: 102) toplum ve bireyin hareketlerinde özgürce hareket edebilmesi söz konusudur. Bu özgürlüğü Adam Smith'in "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" vecizesi çok iyi bir şekilde özetlemektedir. İnsanın sahip olmuş olduğu özgürlüklerden biri düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Bu özgürlüğün tezahür şekillerinden biri de basın yayındır. (Mora, 2008: 8-9).18.yüzyıl İngiltere'sinde basın yayın mensupları kendilerini "Kamusal özgürlüğün koruyucuları" ve "Kamunun bekçileri " olarak addediyorlardı ki bu da beraberinde medyanın liberal görüşün dördüncü gücü olarak ortaya çıkması anlamına geliyordu (Taş, 2010: 7). Liberal görüşe göre medya adeta bir ayna gibi toplumda cereyan eden hadiseleri olduğu gibi halka aktarmalıdır. Bu görevini yerine getirebilmesi için ise liberalizmin temel taşlarından olan ifade ve basın özgürlüğünün toplumda var olması gerekir. İfade ve basın özgürlüğüne sahip olan medya kuruluşları kamunun bekçileri olarak halkı gerçeklerden haberdar etmeye çalışır. Böylece halk yöneticilerin atmış oldukları adımlardan haberdar olup gerektiğinde kamuoyu oluşturarak yöneticilere yön verebilecektir (Özgen, 2019: 3386). Liberal Kuramda haberlerin sunumunda iktidar müdahalesi veya haberlerin sansürlenmesi söz konusu değildir (Çebi, 999: 45). Fakat kişilik haklarına saldıran ve müstehcen içerikli yayınlar da tasvip edilmez (Aydeniz, 2018: 303).

Otoriter medya kuramı; basın özgürlüğünün söz konusu olmadığı bu düzende medya, iktidarı elinde bulunduran siyasi otoritenin yapmış olduğu uygulamaların hiçbirine muhalefette bulunamaz. Devletin basın yayın kuruluşlarına müdahalesi politika gibi sınırlı bir alanda olabileceği gibi istenilen her konuda da olabilir. Medya kuruluşlarının iktidarı halk nezdinde zora sokabilecek yayınlara yer vermediği bu ortamda medyanın rolü bir bakıma iktidarın yapmış olduğu icraatların reklamını kamuoyuna duyurmaktan ibarettir (Temir ve Ayhan, 2019: 65).

Sosyal sorumluluk kuramı; liberal medya kuramına bir tepki olarak doğmuştur. Liberal kuramı topluma karşı olan yükümlülüklerini yeterince yerine getirmediği için eleştirir. Sosyal Sorumluluk Kuramı medya kuruluşlarının sadece maliklerine ya da hitap ettikleri toplumsal kesimlere karşı yükümlü olmadıklarını aynı zamanda vatandaşa karşı da mesuliyetlerinin olduğu iddiasındadır. Bu mesuliyetler ise şunlardır:

- Medya organları, yayınlamış oldukları haberlerde tarafsızlık ilkesinden ayrılmamalı.
- Medya kuruluşları yayınlarında toplumsal yelpazedeki belirli bir fikre değil, aksine değişik fikirlere de söz hakkı tanımalı.
- Medya organları toplumsal barışa zarar verecek ve bireyleri şiddet kullanmaya teşvik edecek haberlerden kaçınmalıdır (Akdağ, 2020: 1179).

Sovyet komünistkuramın doğuş yeri Sovyetler Birliği'dir. Dolayısıyla medya komünist görüşün geniş halk kesimlerine ulaştırılması ve halk tarafından içselleştirilmesinde komünist partiye yardımcı olarak görev alacaktır. Komünizmi benimsemeyen bireylerin sempatisini kazanacak yayınların yapılması suretiyle toplumdaki çatlak sesler kısılmaya çalışılır. Kurama göre işçilerin yararına olacak şekilde neşriyatta bulunacak olan medya kuruluşları özel mülkiyetin tasarrufu altında olmamalıydı. Ayrıca gerek yerli gerekse de yabancı yayınlar öncelikle parti tarafından yapılacak olan kontrollerden geçirildikten sonra piyasaya sürülebilecekti (Işık, 2002: 27).

Katılımcı demokratik medya kuramı, öncelikle medyadaki tekelleşmeye itiraz eder. Kurama göre medyadaki tekelleşmeye bağlı olarak yapılan yanlış yayınlar insanların nesnel haber almalarını engelleyerek bireylerin sağlıklı karar vermelerine mani olmaktadır. Medya kurumlarına iktidar müdahalesini onaylamaması kuramın bir başka özelliğidir. Bu yönüyle liberal kuramla ortak bir paydada buluşan Katılımcı Demokratik Medya Kuramı'nda halkı yönlendirmekten ziyade halkın taleplerini iletebildiği ve yayınlarını bu talepler doğrultusunda belirleyen medya kuruluşları daha önemlidir. Büyük şirketlerin sahip olmuş olduğu ulusal veya uluslararası yayın yapan medya kuruluşları yerine halk katılımına imkan tanıyan, toplum içerisindeki organizasyonlar tarafından işletilen medya kuruluşları daha kıymetlidir (Işık, 2002: 32).

Eleştirel ya da Marksist medya anlayışına göre burjuvazinin, kurmuş olduğu sistemin devamını sağlamak adına yararlandığı ideolojik araçlardan birisi medyadır. Marx "Şayet şeylerin görüntüsü ile özü çakışsaydı, bilim gereksiz olurdu." sözü ile asıl gerçeğin perdenin arkasında bulunduğunu, toplumda halka karşı sunulan gerçekliğin aldatmaca olduğunu, gerçeğin burjuvazi tarafından kamufle edildiğini ve burjuvazinin medya organlarını kendi çıkarlarına hizmet edecek yayınlar yapmasını sağlayarak işçi sınıfının toplumdaki hakikatleri öğrenmesini engellemeye çalıştığını dile getirir. Bundan ötürü medya, eleştirel yaklaşıma göre hakikatleri halka açıklamaya çalışan dördüncü güç değildir (Özdemir ve Yıldırım, 2020:513-514). Eleştirel yaklaşımın temsilcilerinden Gramsci'ye göre medya, iktidara sahip olan sınıfın yönetimini yönetilenler nezdinde meşrulaştırmasını sağlayan bir araçtır. Gramsci bu durumu hegemonya kavramı ile açıklamaya çalışır. Hegemonya, iktidar sınıfının fikirlerini yönetilenlere kabul ettirmesidir. Egemen sınıf bunu kuvvete başvurmadan halkın rızasını kazanmaya çalışarak gerçekleştirmeye çalışır. Bu rızanın kazanılması için de medyaya başvurulur (Yağlı, 2011:97).

Eleştirel yaklaşımın bir diğer savına göre medya yine uluslararası alanda söz sahibi olan devletlerin dünyanın geri kalan diğer gelişmemiş devletlerini kendilerine bağlı birer uydu devleti yapabilmeleri için başvurdukları bir araçtır. Dünyanın askeri ve ekonomik olarak gelişmiş devletleri kendilerine kıyasla daha geri kalmış ülkeleri silah zoruyla işgal etmek yerine bu devletleri kendilerine bağlı kılmak amacıyla kendi kültürlerinin bu ülkelerde pazarlamasını yaparak dolaylı yoldan bu ülkeleri kendilerine tabi kılmaya çalışırlar. Kültürel emperyalizm olarak tanımlanan bu olayda medyanın yayın organlarından olan televizyon kullanılır. Avrupa ve Amerikan yapımı televizyon yayınlarının üçüncü dünya devletlerinde yayınlanmasıyla bu ülkelerde yaşayanların Avrupa ve Amerika ile gönül bağı kurarak kendi kültürel kimliklerini zamanla yitirdikleri iddia edilmektedir (Mora, 2008: 8).

Eleştirel yaklaşımın medyaya yönelik bir başka eleştirisi ise medya kurumlarının mülkiyeti konusundadır. Bazı medya kuruluşlarının sahipleri artık büyük kartellerdir. İşte tam da bu noktada medya organları, bağlı oldukları kartellerin yapmış oldukları hatalı faaliyetleri yayınlarında es geçerek halktan doğruları saklamaları nedeniyle

eleştirilmektedir (Şen ve Avşar, 2012:50). Ayrıca medya organlarına yayınlamış oldukları reklamlar nedeniyle de eleştiri getirilmektedir. Şöyle ki; medya kuruluşları maliyetlerini finanse edebilmek için reklam gelirlerine ihtiyaç duyarlar. Mesela en bilinen sosyal medya platformlarından Youtube'nin gelir kaynağı sadece reklamlardır. Böyle bir ortamda medya kuruluşları gelir kaynaklarını kaybedip herhangi bir ekonomik dar boğazla karşılaşmamak adına kendilerine reklam veren şirketler aleyhine yayın yapmaktan kaçınırlar (Topbaş ve Doğan, 2016: 136).

2.3. Feminist Perspektiften Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Yeniden Üreten Mekanizma Olarak Medya

Erkeklerin evde kadınlar karşısındaki tahakkümüne karşı çıkarak, aile içerisinde erkeklerin de kadınlar kadar sorumluluk üstlenmesi gerektiğini savunan, kadınların kamusal alandan uzaklaştırılıp yaşamlarının evle çerçevelenmesine itiraz eden, eğitim, sağlık ve siyasette erkekler lehine olan ayrıcalıkların ortadan kaldırılmasını isteyen (Korkut ve Yurdigül, 2015:129) kısacası kadın ve erkek arasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için uğraş veren feminizme göre medya kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ortaya çıkmasına çanak tutmaktadır (Dalçipek ve Arslan, 2022:25). Feminist yaklaşım açısından medyada yer alan kadın figürü ataerkil anlayışın tezahürü olarak işlenmeye devam edip erkeklerin kadınlar üzerinde baskı kurmalarına hizmet eden isteklerine göre dizayn edilmeye devam etmektedir. Bu konuda öncelikle medyanın yayın organları arasında yer alan dergilerin zaman içerisinde takip etmiş oldukları yayın politikalarına bakmakta fayda vardır.1960'lı yıllarda yayınlanan dergilerde genel itibarıyla kadınlar kamusal alanda yer almayan, ev işlerinden sorumlu ve çocuklarının her türlü ihtiyacını gidermeye çalışan anneler olarak ele alınmıştır. Feminist hareketin etkilerinin hissedildiği 1970'lerde ise dönemin ruhunu uygun olarak kadın ve erkek arasında çocukların bakımı ve ev işlerinde iş bölümüne gidildiğini gösteren yayınlara yer verilmiştir. 1980'lere geldiğimizde ise "Neogeleneksel" anlayış doğrultusunda bir taraftan işinden ayrılarak evine dönüp çocukların yetiştirilmesi hakkında genel ağda bilgi sahibi olmaya çalışan anne ile diğer taraftan "Ekonomiyi besleyen yaklaşım"a göre kadının temel vazifesinin ev işleri olmakla birlikte çalışma hayatında da yer alan anne imajlarına dergi sayfalarında yer ayrılmıştır.1940 ve 1970 seneleri arasında yayınlanan "GoodHousekeeping, McCall's ve Ladies Home Journal" dergilerinin sayıları üzerinde

araştırma yapan Helen Franzwa, bu dergilerin ataerkil düzeni pekiştiren yayınları sürdürdüklerini tespit etmiştir(Erbaş, 2018: 79-80).

Feminizmin, medyaya yönelik bir başka eleştirisi kadınların reklam kuşaklarındaki temsiline ilişkindir. Reklam; firmaların ürünlerini satabilmek için, tüketicilerin ise piyasadaki ürünler içerisinde ihtiyaçlarına cevap verebilecek ürünü seçmek için başvurdukları bir yoldur. Bu öyle bir yoldur ki bazen reklamdan çok etkilenen tüketiciler ihtiyaç duymadıkları halde bile o ürünü satın alabilmektedir. Reklamın başarısında dikkat çekici olması önemlidir. Yayınlanan reklamın kişinin hayatından kesitler sunması o reklamın başarı şansını artıracaktır. Reklamlara tüketicilerin ilgisini çekmek için ayrıca ürünlerin tanıtımında çekici ve güzel kadınlar görev almaktadır. Bu ise ilerleyen dönemde toplumda kadınların nasıl görünmeleri gerektiği konusunda bilinçaltında bir algının oluşmasına neden olmaktadır. Reklamlarda gözden kaçırılmaması gereken bir diğer nokta ise kadınların genellikle iyi yemek yapabilen, eşine ve çocuklarına düşkün, evin temizliğini yapan kadınlar olarak karşımıza çıkmalarıdır. Ekonomi dünyası ile ilgili reklamlarda ise kadın yerine erkelere daha çok yer verilmektedir. Çünkü kadının yeri evidir algısı yaşamaya devam etmektedir. Kadınların reklamlarda bu şekilde empoze edilmesi feminizme göre ataerkil düzeninin devamına hizmet etmekten başka bir şeye yaramamaktadır (Şenkal, 2016: 92-94). Feminizm, reklamlarda erkeğin ailenin geçimini sağlamak için bir işte çalışmasının ön plana çıkarılarak özel alanın temcisi olarak görülen kadının yapmış olduğu ev işlerine değer biçilmemesini de kabullenmez (İnceoğlu ve Onaylı Şengül, 2018: 25). Günümüzde televizyonun çok geniş kitlelere hitap edebilme yeteneği ve aynı zamanda kitleleri etkileyebilme özelliği onu çok önemli bir medya organı haline dönüştürmüştür. Bu da akabinde televizyon konusu üzerine feministlerin eğilmesine neden olmuştur. Feministlerin televizyona getirdiği eleştirilerden bir tanesi haber programlarının yapılması ve sunumunda kadın spiker ve muhabirlerine yeterince yer verilmemesi sebebiyledir. Feministler, haber programlarındaki erkek hakimiyetinin aynı zamanda sunulan haberlerin erkeklerin penceresinden ekranlara yansıtılması anlamına geldiğini bu sebeple de sunulan haberlerin kadınların görüşlerini yansıtmaktan uzak olduğunu dile getirirler. Haber programlarındaki kadın personel sayısının az olmasının sunulan haberlerin dilinin eril bir hüviyete bürünmesinin sebebi olarak gören feministler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine

televizyonların ortak olmaması için haber spiker ve muhabirlerin seçiminde kadınlara daha fazla ağırlık verilmesinden yana tavır takınırlar (Bayraktar, 2016: 146).

2.3.1. Medya Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Nasıl Üretir?

Medya organları sunmuş oldukları haberler aracılığıyla insanların zihin dünyasında bir takım algıların oluşmasını sağlar. Bu algıların bir kısmı toplumsal cinsiyet eşitliğinin veya eşitsizliğinin inşası sürecinde görev üstlenir. Haberlerin hedef kitleler üzerinde etkinliğini artırmak için paylaşılan fotoğrafların, videoların, haber dilinin ve atılan manşetlerin medya organlarında sunum şekilleri cinsiyet eşitsizliğini körükleyici tarza olabileceği gibi eşitsizliği önlemeye yönelik de olabilir. Butler ve Paisley'in 1980 senesinde yapmış olduğu çalışmalara göre kadınların medyada yer alma biçimlerinin genel itibarıyla şu şekildedir:

- Seksi, ses çıkarmayan, şiddet mağduru kadınların gösterimi.
- Çocuklarına ve eşine karşı iyi bir anne ve eş olan, toplumsal cinsiyet yargılarının kendisine uygun gördüğü hemşirelik, öğretmenlik gibi meslekleri yapan kadınlar.
- Özel alandaki yani ev içerisindeki işler ile kamusal alanda icra etmiş olduğu mesleğin sorumluluklarını birlikte yerine getirmeye çalışan kadınlara yer verilmesi.
- Nadir olmakla birlikte kadın ve erkeğin eşit bir şekilde temsili.
- Kadın ve erkeğin birbirlerinin rollerini üstlendiği haberlerin sunumu (Bayhantopçu, 2017: 87-88).

2015 senesinde 114 devleti kapsayan "Küresel Medya İzleme Projesi 2015" kadınların medyada temsil biçimlerini gösteren yukarıdaki açıklamaları destekler mahiyettedir. Rapora göz atıldığında bu sene televizyon, gazete ve radyoda sunulan haberlerin %63'ü erkekler %37'si kadınlar tarafından yayına hazırlanmıştır. %37'lik oran Türkiye'ye gelince %17'ye düşer. Haberlerde kadınlar temsil oranı %24 ile sınırlı kalmıştır. Türkiye'de bu oran %19'dur. Sadece bilim ve sağlık haberlerinde kadınların görünürlüğü artarak %35'e ulaşmıştır. Haberlerde olaya şahit olarak görüşüne başvuranların % 70'ini erkekler %30'unu kadınlar oluşturmuştur. Ekonomi haberlerinin %79'unda, siyaset haberlerinin ise %84'ünde erkekler yer almıştır. Yine raporun ortaya koyduğu bilgilere göre kadınlar; en fazla moda, kadın politikacılar, güzellik yarışmaları,

doğurganlık ve estetik başlıklarında yer alırken spor, ekonomi, siyaset, savaş başlıklarında ise en azyer almışlardır (Bianet Web Sayfası, 2015)

İnsanlara yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde sportif, siyasi, ekonomik, askeri pek çok konuda bilgi paylaşımında bulunan medya ayrıca bireylerin cinsiyet rollerinin belirlenmesinde de etkili olmaktadır. Medyada kadınlar özellikle ataerkil düzenin kadına uygun gördüğü anne ve eş rolleri ile karşımıza çıkar. Yazılı ve görsel medya organlarında yapılan haberler ile nasıl iyi bir anne ve eş olunabileceği kadınların zihinlerinde işlenir. Örneğin eşini ve çocuklarını bırakarak evden ayrılan anne veya alkol bağımlısı anne haberleri üzerinden kadınların duyguları sömürülerek eşine ve çocuklarına karşı hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, onlar için saçını süpürge eden harika anne haberlerine yer verilmek suretiyle kadın olmanın gereğinin ne olduğu topluma empoze edilmeye çalışılır. Magazin hayatındaki kadınların gebelik ve çocuk bakım süreçlerinde yaptıklarının ekranlarda paylaşılması yine bu süreç içerisinde değerlendirilebilir (Bozkur ve Taylan, 2020: 45-49).

Tüketici olarak kadınların temsili ataerkil düzenin çarklarının dönmesini sağlayan başka bir medya pratiğidir. Medyada erkek ailenin beslenme, barınma, eğitim ve sağlık gibi zaruretleri için çalışıp, para kazanan üretici birey konumuna yükseltilirken, kadın, erkeğin kazancını alıp kendisi ve çocukların ihtiyaçlarının temini için harcayan tüketici olarak lanse edilmektedir. Mutfak aletleri, halı, deterjan, çamaşır makinesi ve takı reklamlarında rol alanlar hep kadın tüketicilerdir (Ersoy Çak, 2010: 106).

Kadınların hareket alanlarının sınırlayan pek çok problemin çözümünde gözle görülür bir iyileşme sağlanmasına rağmen kadınların medyadaki temsil şekilleri onların erkekler karşısındaki eşitliğini temin etmekten uzak bir seyir izlemeye devam etmektedir. Bu seyir içerisinde diziler, kadın ve erkek olmanın normlarını belirleyen toplumsal cinsiyet rollerinin üretilmesine katkı sunan televizyon programlarından birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Dizilerde ekseriyetle vefalı anne, seksi kadın, eşini aldattığı takdirde cezası ölüm olan kadın, melek anne, koca şiddeti altında ezilen anne figürleri ile kendilerine yer bulan kadınlar, kadın erkek eşitliğinin işlendiği, ya da kadının varlıklı olarak gösterildiği senaryolarda kariyer düşkünü veya çatışmacı kimlikler ile izleyicinin

karşısına çıkartılarak yaptırıma tabi tutulurlar (Ağaoğlu Ercan ve Çakar Bikiç, 2019:165-166).Diziler için gözlemlenen bu olumsuz tablo filmler için de geçerlidir. Örneğin Amerikan filmlerinde görev alan yönetmenlerin, senaryo yazarlarının ve yapımcıların, çoğunun erkelerden oluştuğu dikkate alındığında ortaya konulan filmlerin erkek bakış açısını yansıtması oldukça normaldir. Başrol oyuncularını kadın olan çok az yapımın yer aldığı sektörde kadınlara anne, eş veya cinsel nesne rolleri layık görülmektedir (Biryıldız, 1994:64).

2.3.1.1.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Yeniden Üreten Medya Metinleri

Cinsiyet eşitsizliğinin bir devir daim içerisinde uzun yıllardan beri toplumlarda kendisine yer bulmasında etkili olan başlıca etmelerden birisi medyadır. Medya organları arasında gazetelerin ayrı bir önemi vardır. Çünkü 17. yüzyıldan itibaren basılmaya başlanan gazeteler toplumsal cinsiyet rollerinin üretilmesinde etkili olmaya başlayacaktır. Gazetelerde kadınlar ile ilgili verilen haberler eleştiri süzgecinden geçirildiğinde bu haberlerin toplumu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olmalarına karşın esasında cinsiyet eşitsizliğini destekler nitelikte olduğu görülecektir. Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında basılan gazetelerde kadınlar ile ilgili farklı haberler verilmesine rağmen bu haberlerin ortak noktasını kadınların cinsel bir nesne, şiddet veya tecavüz mağduru ya da yüksek kariyer yapmak isteyen ihtiraslı kadınlar olarak gösterimi oluşturur. Gazetelerdeki cinsiyet eşitsizliğinin boyutunu gözler önüne sermesi açısından Amerika Birleşik Devletleri'nde basılan gazetelerdeki bir uygulama çok ilginç bir örnek olarak verilebilir. Amerika basınında kadınlara hitap konusu hâlâ polemik olmaya devam etmektedir. Basında erkeğin evli mi bekar mı olduğuna dair bir iz taşımayan Mr. sözcüğü kullanılırken evli kadınlar için Mrs. ve bekar kadınlar için Miss. kelimeleri tercih ediliyordu. Feministlerin bu duruma itirazları neticesinde basında kadının da bekar mı evli mi olduğunu belli etmeyen Ms. kelimesi kullanılmaya başlanmıştır. Fakat Ms. sözcüğünün gazetelerin sadece %50'sinde kullanılmaya devam ettiğini hatırlatmak gerekir. Amerika'da kadınlar medeni durumunu belirtmeye zorlanırken, erkeğe böyle bir şart koşulmamış olması erkeği özgürleştirirken kadını ise erkeğe bağımlı kılmaktadır (Yavuz ve Küngerü, 2017: 404-411).

Basında kadın haberlerinin sunumunda izlenen yollardan biri onların edilgen olarak betimlenmesidir. Kadınların edilgen olarak tasvir edildiği bu haberlerde "Mağdur kadın"

imajının çizildiği gözlemlenir (Atmaca, 2019: 245). Kadınların yaşamak zorunda kaldıkları taciz, şiddet ve tecavüz olaylarında hadisenin merkezinde yer alan erkek ya da erkeklerin, gazete haberlerinde ön plana çıkarılmaları gerekirken olayın nesnesi durumdaki mağdur kadınlara ait fotoğraf veya çekimlere yer verilmektedir (Yazıcı ve Değer Şahbaz, 2020: 135).

Basında kendisine çeşitli şekillerde yer bulan kadının olumsuz olarak gösteriminin yapıldığı başka bir zemin ise reklamlardır. Firmalar tarafından piyasa sürülen ürünün satış grafiğinin artırılması amacıyla gazetelere verilen reklamlarda ürünlerin tanıtımında kadın vücudunun birer meta olarak kullanıldığı görülmektedir (Hoşaf ve Arslan, 2019: 452).

2.3.1.2.Eril Haber Dili Cinsiyetçi Söylemler

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beraberinde getirdiği en önemli sonuç kadınların hayatlarının belli bir döneminde veya ömürlerinin sonuna kadar yaşamak zorunda kaldıkları çeşitli şiddet türleridir. Medyada kadına karşı şiddet ve cinayet haberlerinin veriliş şekli cinsiyet eşitsizliğinin kök salmasında veya tam tersi olarak ortadan kaldırılmasında belirleyici olmaktadır. Çünkü medya toplumun düşünce yapısının belli bir yöne kanalize edilmesinde çok büyük bir kuvvete sahiptir. Bu gücün büyüklüğünü Adolf Hitler'in propaganda nazırlığını yapmış olan Joseph Goebbels “Bana vicdansız bir medya temin edin; size bilinçsiz bir halk sunayım” cümlesi oldukça güzel bir şekilde izah etmektedir (Akt: Tompkins, 1998: 290).

Ataerkil düzenin belirlemiş olduğu toplumsal cinsiyet rollerine kadın tarafından uyulmadığı durumlarda kadını tekrar hizaya getirmek amacıyla birtakım şiddet unsurlarının devreye sokulduğu görülür. Bazı durumlarda ise şiddetin hiçbir şekli yeterli görülmeyerek kadın için ölüm cezası yürürlüğe konulur. Kamuoyunun kadına yönelik şiddet haberlerine en çok rastlaştığı platformlar ise medyadır. Kadına karşı şiddet ve cinayet haberleri televizyonların, sosyal medyanın ve gazetelerin değişmeyen gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. Medya organlarının aynı zamanda birer iktisadi kurumlar olduğu düşünüldüğünde kâr marjlarını yükseltmek kaygısıyla halkın paylaşımına soktukları haberlerde zaman zaman realiteden koptukları gözlemlenmektedir. Özellikle kadına karşı şiddet haberlerinde kadınların mağdur olarak

yansıtılması sıkça rastlanan bir durumdur. Bu ise konuyu kamuoyuna mal etmekten uzaklaştırarak halkın gözünde sorunun eşler veya sevgililer arasında geçen anlaşmazlıklar sebebiyle meydana geldiği yönünde bir algının oluşmasına sebep olmaktadır (Avcı ve Güdekli, 2018: 477). Medyada kadınlara karşı şiddette failin cezasını azaltmaya çalışan " Beni aldattı öldürdüm", "eve geç geliyordu", "boşanmak istedi öldürdü", "başka biriyle mesajlaşıyordu", "namusumu temizlemek için öldürdüm", "töre cinayeti" gibi söylemlere sıkça başvurulmaktadır (Yazıcı ve Değer Şahbaz, 2020: 135-136).

2.3.1.3. Medya Kuruluşlarında İstihdam ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılımda Cinsiyet Ayrımcılığı

Medyada kadınların temsili konusunda yaşanan sorunlar onların sadece medya organlarında mağdur, cinsel bir nesne veya ticari bir meta olarak vasıflandırılmaları ile sınırlı değildir. Medya kurumlarında çalışma imkanına kavuşan kadınlar diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektörde de çeşitli problemlerle baş etmek zorunda kalıyorlar. Bu problemleri yatay ve dikey ayrımcılık şeklinde iki gruba ayrılabilir. Yatay ayrımcılıkta kadınların iş yerlerindeki bazı kompartımanlara geçişleri yasaklanmış gibidir. Kadınların kendileri için belirlenmiş bazı kompartımanlar arasında geçişleri mümkün iken bazı kompartımanlara adım atmaları zor görünmektedir. Örneğin kadınlar medyada çoğunlukla eğitim, moda, sağlık, yemek, alışveriş konularında programlar hazırlar veya yazı kaleme alırlar. Spor, politika, iktisat konuları ise adeta erkekler tarafından parsellenmiş gibidir (Tufan Tanrıöver, 2000: 180). Dikey ayrımcılıkta ise kadınların çalıştıkları medya kurumlarında mesleki anlamdaki ilerlemeleri önünde çeşitli güçlüklerle karşılaşarak terfi almalarının zorlaşması söz konusudur. Bu konuda örnek olması açısından Amerika Birleşik Devletleri'ne bakılabilir. Amerika'da 1950'li senelerin başına kadarki televizyon haber programları incelendiğinde muhabir olarak görev yapan kadın sayısı sadece bir tanedir. 1960 senesinde ise bu sayı her kanalda bir tane kadın muhabir olacak şekilde artmıştır. Ayrıca 1970'li yıllara kadar Amerika'da kadın haber müdürü ve baş editör oranının hâlâ %10'u geçmediği de akıldan çıkarılmamalıdır (Çelenk, 2010: 231). Türkiye'de 1990'lar yıllar medya açısından önemli yıllardır. Piyasaya çıkan yeni gazete ve dergilerin yanı sıra 1990 senesinde Türkiye'de ilk özel televizyon kanalının ve 1992 senesinde ilk özel radyo kanalının hizmete girmesiyle birlikte medya sektöründe kadın personel sayısında bir artış yaşanmıştır. Fakat personel sayısındaki artışa rağmen

erkeklerin medyada yönetici pozisyonlarındaki üstünlükleri devam etmiştir. Medyada 928 kadın personelin çalıştığı 1992 senesinden 2007 senesine gelindiğinde bu sayının 2019 çıktığı görülür. Bu yüzde olarak ifade edilmeye çalışılırsa 1992 senesinde medyada çalışan kadın oranı %15,9 2007 de ise %20,5'tir. Gazetelerde çalışan kadınların %19'u 2003 senesinde yönetici iken 2007 senesinde %21,3'ü yöneticidir (Etike ve Demir, 2017: 126-129). 2020 senesi TÜİK verilerine göre Türkiye'de gazete ve dergilerde çalışan erkek genel yayın yönetmeni sayısı 1008, kadın 345, erkek yazı işleri müdürü 889, kadın 434 ve erkek haber müdürü 229, kadın 100 kişidir (www.tuik.web sayfası, Erişim Tarihi:03.01.2023). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından hazırlanan “Kadın ve Medya: Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu”nda 2014 senesinde Türkiye'de televizyon kanallarındaki kadın genel yayın yönetmeni oranı %7, kadın haber genel yayın yönetmeni %10 ve Ankara kadın temsilcisi %12 olarak verilmiştir (TGC Web Sayfası, Erişim Tarihi:07/04/2022).

Kadınların istihdam edildiği bir diğer medya organı olan radyolardaki kadın yönetici oranlarına bakıldığında 2013 senesinde Türkiye'de yayın yapan on radyo istasyonunun altısında kadın yönetici bulunamamıştır (Kuyucu, 2013: 38). Kadın yönetici sayısındaki azlık sinema sektörü içinde geçerlidir. Türkiye'de film yapımlarında makyaj, prodüksiyon ve kostüm tasarım işleri genellikle kadınlar tarafından üstlenilmiştir. Kadınlar yöneticilik anlamında çoğunlukla setlerde sanat yönetmeni olarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir (Tufan Tanrıöver, 2000: 186). Türkiye'nin ilk kadın yönetmeni Cahide Sonku ile 1951'de başlayan süreçte 2002 senesine kadar çekilen bütün filmlerde kadın yönetmen oranı %2'dir (İmançer, Gürses ve Güreş, 2010:189-190). Avrupa'daki durum Türkiye ile kıyaslandığında Avrupa'daki kadın yönetmen oranının daha yüksek olduğu görülmesine karşın yine de azdır. EuropeanAudiovisualObservatory tarafından 2015-2018 seneleri arasında Avrupa çekilen filmler üzerine yapılan çalışmada kadın film yönetmen oranının %22 ve kadın senarist oranı ise %25 olarak tespit edilmiştir (obs.coe.int Web Sayfası, Erişim Tarihi:10.04.2022). Amerika Birleşik Devletleri'nde Oscar ödülleri dağıtılmaya başlandığı 1929 tarihinden başlamak üzere 2021 senesine kadar geçen sürede ise en iyi yönetmen ödülüne sadece beş kadın layık görülmüştür (DWWebSayfası,Erişim Tarihi:18.04.2022).Yine Amerika'da yayınlanan The Washington Post Gazetesi'nin kuruluşundan 144 sene sonrailk defa bir kadın olarak genel

yayın yönetmenliğini SallyBuzbee'nin devralması medyada kadın yönetici sayısının azlığını göstermesi açısından önemlidir (Bianet Web Sayfası 2021).

2.3.2.Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Medya Anlayışı

Ataerkil toplumlardaki cinsiyet kalıpları aynı zamanda cinsiyet eşitsizliklerini de beraberinde taşırlar. Toplumda kadınları dezavantajlı bir konuma sürükleyen cinsiyet eşitsizliklerinin üretim süreçlerinde medya organları etkin bir şekilde yer alırlar. Medyanın haberleri sunum biçimleri, cinsiyet eşitsizliklerinin boyutunu tayinde belirleyici olmaktadır. Kadın medya çalışan sayısının azlığı, tiraj veya reyting baskısı medyadaki haber dilini cinsiyet eşitliğinden uzaklaştırmaktadır. Oysaki medya çalışanları haberleri takipçilerine aktarırken cinsiyetlerini bir tarafa bırakarak, olayları tarafsız bir şekilde cinsiyet eşitliğini gözeterek kamuoyuna aktarmalıdır. Böylece medyada cinsiyet eşitliği anlayışının zamanla ana akımlaştırılması gerçekleşmiş olacaktır (Avcı ve Güdekli, 2018:482)

Türkiye'de medya çalışanlarının cinsiyet eşitliğini dikkate almalarını sağlamak gayesiyle 1998 senesinde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından ‘‘Türkiye Gazeteciler Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’’ yayınlanmıştır. Bildirgenin "Gazetecinin Temel Görevleri" başlığı altındaki üçüncü maddesinde gazetecilerden insanlar arasında hiçbir şekilde "Milliyet, din, dil, ırk ve cinsiyet" farkı gözetmeden haberlerini hazırlamaları istenir. Yine bildirinin"Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları" bölümünde kadın ve erkekler arasında eşitsizliğe sebep olacak ve kadınlara karşı yapılan şiddeti haklı göstermeye çalışan haberlerden kaçınılması gerektiği dile getirilir (Altıntop ve Bak, 2020: 65-89). 1995 senesinde Pekin'de gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'ndaele alınan başlıklardan biri de "Kadınlar ve Medya"dır. Bu başlık altında kadınların medya kurumlarının yönetimde yeterince almadıkları, kadınların klişeleşmiş görevlerini perçinleyen, onları cinsel bir nesne olarak gösteren haberlere yer verilmesinin kendilerinin sosyal hayat içerisinde yer bulmalarını zorlaştırdığı belirtilmiştir (Güngör, 2012: 162-163).

3. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ANLAYIŞININ TÜRK ULUSAL YAZILI BASININDAKİ TEMSİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:2010 SONRASI HÜRRİYET, YENİ ŞAFAK VE SÖZCÜ GAZETELERİ ÖRNEĞİ

3.1. Türkiye’de Ulusal Yazılı Basın ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi

Bireylerin olayları algılama ve yorumlamalarına sirayet ederek onların davranışları üzerinde düzenleyici bir gücü elinde bulunduran medya, bu özelliği sayesinde toplumsal algıların oluşmasına da şekil vermektedir. Cinsiyet yargıları ile ilgili olan bu algıların bir kısmı toplumda cinsiyet eşitsizliklerinin devamını sağlayıcı tarzdadır. Bireyler cinsiyet rollerini ve beraberinde cinsiyet eşitsizliklerini ailede, okulda, çevresinde ve medyadan öğrenir. Ancak bunlar arasında cinsiyet eşitsizliklerinin bireyler tarafından kabullenilerek pratiğe dökülmesinde en etkin vasıta medyadır. Türkiye’de ulusal yazılı basında kadın çoğunlukla görevini layıkıyla veya tam tersi hakkıyla yapmayan anne, kocası, sevgilisi ya da yakınlarının saldırısına uğrayan mağdur ve son olarak cinsel bir obje olarak yansıtılır. Kadınlar askeri, ekonomi, siyasi ve spor haberlerinde pek yer almayıp daha ziyade magazin haberlerinde ön plandadır (Karatekin, Topçu ve Kuş, 2018: 398-402). Türkiye’de gazetelerin birinci sayfaları odönem halkın ilgisini çeken Türkiye ve dünyadaki konulara ayrılmıştır. Birinci sayfalarda kadın haberlerine pek tesadüf edilmez. Kadınlar gazetelerin okuyucularına vermiş oldukları eklerin birinci sayfalarında ancak boy gösterirler ve buradaki haberler de sanat ve moda dünyası ile ilgilidir. Gazetelerin üçüncü sayfaları ise sonu yaralama veya ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet haberlerine ayrılmıştır. Kadınların cinsel bir nesne olarak yer aldıkları sayfa ise gazetelerin son sayfalarıdır (Bayhantopçu, 2017: 89).

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu çalışmada 1 Ocak 2011 ile 31 Aralık 2021 tarihleri arasında Türkiye’de yayınlanan Sözcü, Hürriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde toplumsal cinsiyet anlayışının nasıl temsil edildiğinin tespiti amacıyla nitel araştırma yöntemi seçilmiş olup Van Dijk’e ait olan eleştirel söylem analizi modeli kullanılmıştır. Bahsi geçen gazetelerin arşivlerine erişimde Milli Kütüphane’den yararlanılmıştır. Birbirlerinden ayrı yayın politikası takip eden bu gazetelerin vermiş oldukları haberlerin söylemindeki ortak ve farklı noktalar

belirlenmeye gayret edilmiştir. Teun Van Dijk insanların gazetelerin vermiş oldukları haberlerin, televizyonda yayınlanan haberlere kıyasla insanların zihinlerinde daha uzun süre yer işgal ettiklerini dile getirerek gazetelerin önemine dikkat çekmeye çalışmıştır. Kendisinin dikkati çekmeye çalıştığı bir başka nokta ise gazetelerin diğer yazılı ürünlere nazaran örneğin dergi ve kitaplara göre daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşabilmesidir (Özçağlayan ve Yavuz Çakıcı, 2019: 634). Ona göre haberlerde kullanılan kelimeler muhabirlerin konuya yaklaşımlarında ipuçları vermektedir (Köker ve Doğanay, 2010: 167). Eleştirel söylem analizine göre esasında haber metnlerinin arka planında saklı bir şekilde duran bir ideoloji vardır ve bunu ortaya çıkarmak mümkündür. İktidar sahipleri haberleri kamuoyuna aktarırken kendi ideolojilerini pekiştirecek şekilde haberlere yön vermeye çalışırlar. Ancak bunu açık bir şekilde yapmaktan ziyade haber metnlerinde bilinçli bir şekilde tercih edilen cümleler, fotoğraflar ve manşetler aracılığıyla arka kapıyı dolaşmak suretiyle gerçekleştirmeye çalışırlar. Böylece iktidar kesimince takip edilen ideolojinin halk tarafından benimsenmesi amaçlanır. Sonuçta verilen haberler siyaset, ekonomi, sağlık, eğitim ve spor alanlarındaki cinsiyet eşitsizliklerinin devamına neden olur (Günay, 2022: 48-49). Eleştirel söylem analizinde buzdağının görünen kısmı yerine su altında kalan kısmı keşfedilmeye çalışılır. Diğer bir ifadeyle haber metnlerinin derinliklerinde gizlenen anlamın gün yüzüne çıkarılması amaçlanır. Okuyuculara verilmek istenen gerçek mesaj "Bu durumda gerçekte kastedilen şey nedir veya neden bunu söyledi? " soruları sorularak açığa çıkarılmaya gayret edilir (Somuncu, 2020: 24). Eleştirel söylem analizinde haber metinleri makro ve mikro düzeyde ele alınır. Makro düzey de kendi içerisinde tematik ve şematik olarak ikiye ayrılır. Tematik yapıda haberde kullanılan fotoğraf ve başlıklardan hareket ederek haber metninin temaları tespit edilmeye çalışılır. Şematik yapıda ise vakaya müdahil olanların görüşleri ve haberin sonuçları incelenir. Mikro analize gelince o da kendi içerisinde sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, kelime seçimleri ve retorik çözümlemelerden oluşur. Haber metnlerinde cümlelerin basit ya da karmaşık olarak kurulup kurulmadığına bakılması sentaktik çözümlemeyi oluşturur (Güneş, 2021:154-155). Bölgesel uyumda cümlelerin birbirlerine nedensellik açısından bağlanıp bağlanmadığı, cümle içerisindeki genel bir söylemin ayrıntılarının diğer cümlelerde verilir verilmemesi ve metinde yer verilen bir kavramın açıklamasına devamındaki cümlelerde değinilip değinilmediğikontrol edilir. Metinde kullanılan kelimelerin seçimi haberi yapan muhabirin veya gazetenin siyasi görüşünü yansıtabilir.

Retorik çözümlemede ise haberin okuyucu üzerindeki ikna gücünün artırılmasında olayın şahitlerine yer ayrılıp ayrılmadığına bakılır (Çiçek ve Uysal, 2019: 1186).

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Türkiye'de ulusal seviyede yayın hayatını sürdüren gazeteler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu aşağıda işaret edilen ölçütler esas olmak kaydıyla belirlenmiştir. Araştırmanın örneklem grubu şunlardır:

- 1- Türkiye'de birbirlerinden ayrı ideolojik yaklaşımı olan yüksek tirajlı üç gazete incelenmiştir. Bunlar; muhafazakâr Yenişafak (Kemahlı Garipoğlu ve Sezer Şanlı, 2021:136), Kemalist/sol Sözcü (Çiçek ve Uysal, 2019:1199) ve liberal Hürriyet (Şen ve Taşdelen:2019:261) gazeteleridir.
- 2- İsmi geçen gazetelerin 2011 ile 2022 tarihleri arasında yayınlanan nüshalarında, belirlenen kavram haritası içerisindeki "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği", "Feminizm" ve "İstanbul Sözleşmesi" ifadelerinin yer aldığı haberler ve yazılarında bu kavramlardan bahseden köşe yazarlarının yazıları taranmıştır.

3.4.Sınırlılıklar

Yapılan çalışma Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak Gazeteleri'nin sadece 2011 ile 2022 yılları arasındaki günlük nüshaları ile hafta sonu eklerinin incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Gazetelerin 11 yıllık arşivine Ankara Milli Kütüphane arşivinden ulaşılmıştır. Belirtilen dönemin seçiminde Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ni 11 Mayıs 2011'de imzalamış olması ve yine aynı sözleşmeden 20 Mart 2021 tarihinde ayrılması etkili olmuştur. Milli Kütüphane'nin hafta sonları kapalı olması ve mesai bitiminde kapanması, ayrıca araştırmada gazetelerin sadece günlük nüshalarının değil eklerinin de incelenmesi konunun araştırılma sürecinin uzamasına neden olmuştur.

3.5. Gazetelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temsilinin İrdelenmesi

Seçilen gazetelerin 1 Ocak 2011 tarihinden 31 Aralık 2021 tarihine kadarki basılı sayılarında; "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği ", " Feminizm" ve "İstanbul Sözleşmesi" ifadelerinin yer aldığı toplam 125 haber Van Dijk'in eleştirel söylem analizi modelinin;

A) Makro Yapı: 1-Tematik Çözümleme 2- Şematik Çözümleme,

B) Mikro Yapı: 1-Sentatik Çözümleme 2-Bölgesel Uyum 3-Sözcük Seçimleri 4-Haber Retoriği alt basamakları doğrultusunda analizi yapılmıştır. Her haber tarih sırasına göre 1'den başlayarak numaralandırılmıştır. Metin içerisinde bu haberler haber numarası ve başlığı belirtilerek analiz edilmiştir. Analiz yapılırken "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği", "Feminizm" ve "İstanbul Sözleşmesi" anahtar kavramlarının yer aldığı haberler ve köşe yazıları olumlu-olumsuz ve nötr olarak değerlendirilmiştir. Anahtar kavramları öven, olumluyan ve toplumsal öneminden bahseden haber ve köşe yazıları olumlu, aksine yeren, eleştiren ve toplumsal zararına değinen haber ve köşe yazıları olumsuz ve anahtar kavramlar hakkında ne olumlu ne de olumsuz herhangi bir yargıda bulunmayan haber ve köşe yazıları ise nötr olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Böylece bahsi geçen gazetelerin bu kavramları toplumsal cinsiyet perspektifinden nasıl kullandıkları, bu kullanım tarzlarıyla -eşitlikçi ya da eşitsizlikçi- hangi yaklaşımın üretimine katkı sağladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu üç anahtar kavramdan hangisinin diğerlerine göre daha çok kullanıldığına da bakılmıştır.

3.5.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Hürriyet Gazetesinde Temsili

Tarih / Türü (Haber /Köşe Yazısı)	Haber Başlığı	Yorum
1-12 Mayıs 2011 Haber- Zeynep Şafak	"Kadına şiddete karşı ilk imza Türkiye'den"	İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan devletin Türkiye olduğu belirtilerek okuyucunun dikkati çekilmiş ardından sözleşmenin kadınlara sağlayacağı yararlardan bahsedilmiştir
2- 10 Haziran 2011 Haber- Erhan Elaldı	Eşitlik Bakanlığı kuracağız.	Haber başlığında verilen kavramın açıklamasına haberin içeriğinde değinilmiştir
3- 8 Mart 2012 Haber	"Feminizme davetiye çıkmasın"	Başlık AK Parti Milletvekili Ramazan Can'ın meclisteki konuşmasından olduğu gibi alınmıştır
4- 9 Mart 2012 Haber	"Cinsiyet ayrımcılığı ırkçılık gibi"	Başlık dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mardin'deki açıklamasından alıntılanmıştır.
5-9 Mart 2012 Ankara Hürriyet	"Nereye Gitsek"	İçerikte kadın erkek-eşitliğinde İzlanda'nın en iyi ülke olduğu belirtilmiş ancak

Köşe yazısı Ferzane Zenan		sebebi açıklanmamıştır.
6- 15 Ağustos 2012 Haber	"Tunus'ta isyan sırası kadınlarda"	Başlık haberin detayına uygun olup, Tunus'ta kadın-erkek eşitliğinin ortadan kalkmasından endişe edildiği aktarılmış
7- 24 Şubat 2013 Hürriyet İK Haber -Hayriye Mengüç	"Sabancı eşitlik için çalışıyor"	Haberin başlığı içerikte verilen sayısal veriler ile desteklenmiştir
8- 9 Mart 2013 Haber	"Temizlikte Cinsiyet Eşitliği 2050'lere kaldı"	Haber içeriğinde yer alan araştırma sonucu ile kurgudan uzak durulmuştur.
9- 16 Kasım 2013 Haber	"Kadınlardan güç alan şirketler"	İçerik kısmındaki eşitlik ve milli gelir başlığı altında cinsiyet eşitliğine dikkat eden şirketlerin daha başarılı oldukları nicel verilerle ispat edilmeye çalışılmıştır
10- 25 Kasım 2014 Manşet	"Kadın- erkek eşitliği fitrata Ters"	Manşet Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmasından yorum yapılmadan alınmıştır.
11- 26 Kasım 2014 Haber	"Bu işin fitratı doğası eşitliktir"	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sözlerine olan tepkiler sanatçılar, akademisyenler, siyasetçiler ve dernekler tarafından dile getirilmiştir.
12- 26 Kasım 2014 Köşe Yazısı- Ayşe Arman	"Yazmamak olmazdı"	Yazar okuyucunun merakını artıran başlığın içeriğinde feministlere destek vermiştir.
13- 9 Mart 2014 Haber	"Kadın İstiklal'i"	Haberde İstanbul Feminist Kolektif'in çağrısıyla Galata Meydanı'nda yapılan feminist gece yürüyüşü hakkında bilgi verilmiştir.
14- 6 Ocak 2015 Köşe Yazısı- Ayşe Arman	"Kadını kadınla yarıştırmayın"	Yazar cinsiyet eşitsizliği ile ilgili olarak Elif Şafak ile yapmış olduğu röportaja yer vermiştir.
15- 5 Mart 2015 Haber	"MUSTAFA KOÇ'TAN ERKEKLERE ÇAĞRI"	Haberde Cinsiyet eşitliğine dikkat çekmek amacıyla "Çağrı" ibaresi kullanılmıştır.
16- 1 Ağustos 2015 Haber	"1 İmza Bin AYIP"	Başlıkta enformasyon eksiltimi tercih edilerek İstanbul Sözleşmesi'ne rağmen kadına yönelik şiddetin devam ettiği belirtilmiştir

17- 6 Mart 2016 Haber - Noyan Doğan	"Kadın-erkek Ücrette de eşitlenmedi"	Haber başlığı haber metnini açıklayıcı tarzda olup sayısal veriler kullanılmıştır.
18- 7 Haziran 2016 Köşe Yazısı GilaBenmayor	"Zirvedekiler de mi yarım kadın?"	Yazar, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın beyanına tepkisini cinsiyet eşitliğini savunarak ortaya koymuştur.
19- 9 Eylül 2016 Haber - Gülseli Kenarlı Özkan Arslan	"FİLM KISA MÜLTECİLİK UZUN"	Haber başlığında zıt anlamlı kelimeler kullanılarak okuyucunun yazıya ilgisi çekilmeye çalışılmıştır.
20- 20 Ocak 2017 Hürriyet İK Haber	"Kadın-erkek eşitliği için rehber "	Rehberliğin eşitliğin hangi alanında olduğu başlıkta belirtilmezken, rehberliğin iş yaşamı ile ilgili olduğu haber metninde açıklanmıştır.
21-8 Mart 2017 Haber	"Eşitlik Büyütür "	Başlıkta enformasyon eksiltiminedigilererek, içerikte sayısal veriler kullanılmıştır
22-26 Kasım 2017 Haber-İpek Özbey	"Babamı ben feminist Yaptım"	Yazar, röportajında "Baba" figürü üzerinden feminizmi ön plana çıkarmaya çalışmıştır
23- 26 Aralık 2017 Köşe Yazısı GilaBenmayor	"Türkiye'yi mor sertifikalı erkekler kurtaracak"	Yazar tarafından okuyucu üzerindeki toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının artırılması amacıyla "Kurtaracak" kelimesi tercih edilmiştir.
24- 8 Mart 2018 Köşe Yazısı Ertuğrul Özkök	"Hepimiz feminist olmalıyız"	Yazar, yemek şefi Mehmet Gürs'ün sözlerinden alıntı yaparak feminizme desteğini açıklamıştır
25- 18 Mart 2018 Haber	"Çalışan anneler örnek oldu"	Başlıkta yer ve zaman belirtilmediğinden enformasyon eksiltimi meydana çıkmıştır.
26- 22Eylül 2018 Haber-Şebnem Turhan	"Yüzde 100eşitsizlik"	Okuyucuya eşitsizliğin ne ile ilgili olduğu hakkında bilgi vermeyen başlık, içerikte sayısal verilerle açıklanmıştır.
27- 10 Mart 2019 Haber-Banu Tuna	"Kadınlığı çok konuştuk artık erkekliği tartışmak lazım"	Yazar, Kadir Has Üniversitesi'nde yapılan çalışmaya göre Türkiye'de "Feministler erkek düşmanıdır" anlayışının yükselişe geçtiğini dile getirmiştir.
28- 25 Temmuz 2019 Köşe Yazısı Ayşe Arman	"Kadın ve erkek eşit güçlenirse Türkiye ancak o zaman ileriye gidebilir."	Yazar, yapmış olduğu röportajda cinsiyet eşitliğine vurgu yapan Neptün Soyer'e ait olan cümleyi başlık olarak kullanmıştır
29- 12 Ekim 2019 Haber	"Kızlara bilimde Cesaret verelim"	Yazıda, cinsiyet eşitliği Güler Sabancı'nın sözlerine yer verilerek aktarılmıştır.
30- 8 Mart 2020 Hürriyet Pazar Haber	"Cinsiyetçi Dile Hayır!"	Haberde, gazete ekinin yayınlarında toplumsal cinsiyetçi dil kullanacağı ünlem işareti ile vurgulanmıştır
31- 8 Mayıs 2020 Haber- Neslişah Şatıroğlu	"Dior'laFeminizm ve Sanat Üzerine"	Başlık haberin ayrıntıları ile uyum içerisindedir.
32- 1 Aralık 2020 Haber	"Eşit bir hayat için 21 FİLM"	Metnin başlığı ve içerik birbiri ile uyumaktadır.

33- 21 Mart 2021 Haber	"İstanbul Sözleşmesi 7yıl sonra İptal"	Haberde İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe girdiği 2014 senesinden yedi yıl sonra feshedildiği belirtilmiştir.
34- 22 Mart 2021 Haber-Güven Özalp	"Washington ve Brüksel'den İstanbul Sözleşmesi mesajı"	ABD Başkanı Biden ve AB'nin sözleşmenin iptaline olan tepkilerine haberde yer verilmiştir.
35- 23 Mart 2021 Haber- Sedat Ergin	"İstanbul Sözleşmesi kadınlar için ne anlama geliyor"	Yazar, köşe yazısında İstanbul Sözleşmesi'nin temel amacını izah etmeye çalışmıştır
37- 24 Mart 2021 Haber- Sedat Ergin	"İstanbul Sözleşmesi ile gelenekler çatışınca"	İstanbul Sözleşmesi'nin sağladığı kazanımlar yazar tarafından belirtilmiştir
38- 24 Mart 2021 Haber- Fuat Bol	"İstanbul Sözleşmesi"	Yazar, sözleşmenin feshinin hukuka uygun olduğunu ve sözleşmenin kadınlara şiddeti azaltmadığını Türkiye ve Avrupa'daki kadın cinayet rakamları ile örneklendirmiştir.
39- 26 Mart 2021 Haber- Hande Fırat	"20 Mart 2021"	Verilen tarih ile ilgili bir açıklama yapılmadığından başlıkta enformasyon eksiltimi vardır.
40- 27 Mart 2021 Haber- Özgür Altuncu	"İstanbul Sözleşmesi Adımı Tamamıyla Yasal"	Başlık içeriği tam olarak açıklamamasına karşın haber metninde Cumhurbaşkanı'nın İstanbul Sözleşmesi'nin feshinin yasal olduğunu belirten sözleri yorumsuz olarak verilmiştir
41- 4 Temmuz 2021 Haber- Ertuğrul Özkök	"Yaşayan en büyük erkek düşmanından mükemmel olmayan bir erkeğe dersler"	Yazar, yazısında Feminist Pauline Harmange' nin görüşlerine yer vermiştir.

3.5.1.1.Makro Yapı Tematik ve Şematik Çözümleme

3.5.1.1.1 Tematik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 2011 ve 2021 senelerini kapsayan dönemlerinde içerisinde "Feminizm" "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği" ve İstanbul Sözleşmesi" ifadeleri bulunan haberlerin başlıkları incelendiğinde bazı haber başlıklarında enformasyon eksiltimine baş vurulduğuna şahit olunmaktadır.¹⁶ "Bir imza bin AYIP", 21"Eşitlik Büyütür " ve 25 "Çalışan Anneler örnek oldu" numaralı haber başlıklarında kişi, yer ve zaman bilgilerinden bazıları yer almadığından enformasyon eksiltimi oluşmuştur. Bu dönemdeki haber başlıklarında kullanılan nötr ifadelerin köşe yazılarına gelindiğinde yerini İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlara sağlayacağı yararlar ve feminizmi ön plana çıkaran yazılara bıraktığı görülmektedir. Fuat Bol dışındaki köşe yazarları İstanbul Sözleşmesi'nin önemine vurgu yapan yazılar kaleme almışlardır. Kullanılan haber başlıkları içerikle uyumlu ve okuyucuya konu hakkında ön bilgi sunan başlıklardır. 5 numaralı "Nereye Gitsek", 12 numaralı "Yazmamak olmazdı", 13 numaralı "Kadın

İstiklal'i", 5 "Mustafa Koç'tan Erkeklerle Çağrı", 16 numaralı "Bir İmza Bin AYIP" ve 39 numaralı " 20 Mart 2021 " numaralı haber başlıklarında eksilteli cümleler kullanılmak suretiyle okuyucuların yazıya olan ilgileri artırılmaya çalışılmıştır. 7 numaralı "Sabancı eşitlik için çalışıyor", 8 numaralı "Temizlikte Cinsiyet Eşitliği 2050'lere kaldı", 9 numaralı "Kadınlardan güç alan şirketler", 17 numaralı "Kadın-erkek ücrette de eşitlenmedi" ve 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik" başlıklı haber başlıklarının içeriklerinde sayısal veriler kullanılmak suretiyle haberde kurgudan uzak durulmuştur. 14 numaralı "Kadını kadınla yarıştırmayın", 22 numaralı "Babamı ben feminist yaptım" ve 28 numaralı "Kadın ve erkek eşit güçlenirse Türkiye ancak o zaman ileriye gidebilir" başlıklı haberlerde yazarlar yapmış oldukları röportajlarda magazinsel haber yapmaktan uzak durmuşlardır. 10 numaralı "Kadın erkek eşitliği fitrata ters", 11 numaralı "Bu işin fitratı doğası eşitliktir" ve 40 numaralı "İstanbul Sözleşmesi Adımı Tamamıyla Yasal" numaralı haberlerin spotlarına bakıldığında spotların başlık hakkında açıklayıcı ifadelerin yer aldığı cümlelerden oluştuğu görülecektir. Haberlerde kullanılan fotoğraflar ise haber başlıkları ve içeriklere uygundur.

3.5.1.1.2.Şematik Çözümleme

Belirlenen zaman aralığında Hürriyet gazetesi içerisinde " Toplumsal cinsiyet eşitliği ya da eşitsizliği" geçen haberlerin sunumuna bakıldığında ana olay olarak kadın ve erkek arasındaki ekonomik alandaki eşitlik-eşitsizlik ve bunların sonuçlarına dair habere daha çok yer verildiği görülmüştür. Konuyla ilgili olarak 7 numaralı "Sabancı eşitlik için çalışıyor", 8 numaralı "Temizlikte cinsiyet eşitliği 2050'lere kaldı", 9 numaralı "Kadınlardan güç alan şirketler", 17 numaralı "Kadın erkek ücrette de eşitlenmedi", 18 "Zirvedekiler de mi yarım kadın?", 19 numaralı"Eşitlik büyütür", 25 numaralı "Çalışan anneler örnek oldu" ve 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik" başlıklı haber başlıkları örnek olarak verilebilir. Feminizm ile ilgili haberlerin ana olay olarak sunumunda ise 3 haber feminizmi destekler nitelikte olup bunlar 12 numaralı "Yazmamak olmazdı" 22 numaralı "Babamı ben feminist yaptım" ve 24 numaralı "Hepimiz feminist olmalıyız" numaralı haber başlıklardır. AK Parti Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can'ın görüşlerinin aktarıldığı 3 numaralı "Feminizme davetiye çıkmasın" başlıklı haberde ise feminizme yönelik olumsuz ifadeler bulunmaktadır. 13 numaralı "Kadın İstiklali", 27 numaralı "Kadınlığı çok konuştuk artık erkekliği tartışmak lazım", 31 numaralı "Dior'la Feminizm

ve Sanat üzerine" ve 41 numaralı "Yaşayan en büyük erkek düşmanından mükemmel olmayan bir erkeğe dersler" haber başlıkları nötr ifadelidir. İstanbul Sözleşmesi konulu haberlerin ana olay olarak aktarılmasında ekseriyetle sözleşmenin öneminden bahseden 1 "Kadına şiddete karşı ilk imza Türkiye'den", 34 numaralı "Washington ve Brüksel'den İstanbul Sözleşmesi mesajı", 35 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kadınlar için ne anlama geliyor", 38 "İstanbul Sözleşmesi ile gelenekler çatışınca" ve 39 numaralı "20 Mart 2021" haber başlıkları bulunmaktadır. Buna karşılık sözleşmenin feshedilmesinin hukuka uygun olduğunu belirten 38 "İstanbul Sözleşmesi" ve 40 numaralı "İstanbul Sözleşmesi Adımı Tamamıyla Yasal" haberler başlıkları da okuyucunun ilgisine sunulmuştur. Hürriyet gazetesindeki verilen haberlere bakıldığında sonuç itibarıyla bu haberlerin çoğunluğunun İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizmi destekler nitelikte olduğu görülecektir.

Hürriyet gazetesindeki haberler ardaan ve bağlam bilgisi olarak ele alındığında toplumsal cinsiyet eşitliği anlamında verilen haberlerde eşitliğin veya eşitsizliğin ekonomik yönüne öncelik verildiği buna karşılık toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin başka boyutları olan siyaset, sağlık, eğitim ve spor alanlarındaki eşitsizliklere ve bu eşitsizliklerin nedenlerine sayfalarında daha az yer verdiği görülecektir. İstanbul Sözleşmesi ile kadınların elde edeceği kazanımlar özellikle gazetenin köşe yazarları tarafından dillendirilmeye çalışılmıştır. Sözleşmenin kadınların zorla evlendirilmeleri ve namus cinayetlerini önlemede anlaşımayı imzalayan devletleri yükümlülük altına soktuğu gazetenin köşe yazarı Sedat Ergin tarafından altı çizilerek sözleşmenin toplumsal boyutuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Gazeteci Hande Fırat sözleşmenin feshedilmesini zafer çığlıkları atarak kutlayan kesimin hedefinde şimdi CEDAW'ın olduğunu ayrıca sözleşmedeki toplumsal cinsiyet ifadesinin bir kesim tarafından LGBT propagandası olarak algılandığını halbuki toplumsal cinsiyet eşitliğinin "Kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımı için kullanılan bir ifade" olduğunu belirterek yine sözleşmenin toplumsal önemini ortaya koymaya çalışmıştır. Gazetede feminizme az olmakla birlikte yine feminizmi savunan köşe yazarları tarafından temas edilmiş ve bu yazılarda feminizmin temel kıstaslarına çok az değinilmiştir. Hürriyet gazetesinde toplumsal cinsiyet eşitliği, feminizm ve İstanbul sözleşmesi temel insan

hakları bağlamında ele alınmış ve yapılan haberlerin kaynağını muhabirler ve köşe yazarları oluşturmuştur.

3.5.1.2 Mikro Yapı

3.5.1.2.1.Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinde verilen haberlerde kullanılan dile baktığımızda okuyucunun metni anlamasını zorlaştıracak cümlelerden kaçınıldığı, cümlelerin basit ve karmaşıklıktan uzak bir şekilde kurulduğu görülmektedir. Haber metnindeki sayısal veriler örnek verilerek açıklanma yoluna gidilmiştir. Diğer taraftan metnindeki cümleler etken yapıdadır. Dolayısıyla cümlelerin öznesi konumundaki kadınlar edilgen değil aktif bir şekilde okuyucuya tasvir edilmiştir. 6 numaralı "Tunus'ta isyan sırası kadınlarda", 9 numaralı "Kadınlardan güç alan şirketler" 13 numaralı "Kadın İstiklal'i" 18 numaralı "Zirvedekiler de mi yarım kadın?", 22 numaralı "Babamı ben feminist yaptım", 25 numaralı "Çalışan anneler" 29 numaralı "Kızlara bilimde cesaret verelim" haber başlıkları ve içeriklerindeki cümleler etken yapıdadır.

3.5.1.2.2.Bölgesel Uyum

Eleştirel söylem analizinin bölgesel uyum basamağının ilk aşaması olan cümlelerin nedensel ilişkiler açısından ele alınması Hürriyet gazetesi için uyarlandığında gazete verilen haber metnindeki cümleler arasında nedensel ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan 6, 8, 21 ve 26 numaralı haber başlıkları örnek olması açısından verilebilir. 6 numaralı "Tunus'ta isyan sırası kadınlarda" başlıklı haberde Tunuslu kadınların neden isyan ettikleri, "Temizlikte Cinsiyet Eşitliği 2050'lere kaldı" başlıklı 8 numaralı haberde kadın ve erkeğin evin temizliğini yapmak için ayırdıkları sürenin neden 2050 senesinde eşitleneceği, 21 numaralı "Eşitlik büyütür" başlıklı haberde ekonomik alandaki kadın erkek eşitliğinin dünya ekonomisini neden büyüteceği ve Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasında neden %100' lük bir eşitsizliğin olduğu, 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik" başlıklı haberde metin içerisindeki cümlelerde açıklanmıştır.

Hürriyet gazetesindeki cümleler bölgesel uyum basamağının ikinci aşaması olan işlevsel ilişkiler açısından değerlendirildiğinde cümleler arasında işlevsel ilişkilerin de olduğu görülmüştür. Mesela 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik" başlıklı haberde yazar,

"Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasındaki ücret eşitsizliği yüzde 20 seviyelerinde. Yani aynı işi yapan erkek 100 lira alırken kadın 80 lira alıyor."cümlelerinde genel anlamı olan birinci cümlemin açıklamasını ikinci cümlede yapmıştır. Aynı durum 6 ve 21 numaralı haber başlıkları için de söz konusudur."Tunus'ta isyan sırası kadınlarda" başlıklı 6 numaralı haber başlığı: "Arap Baharı'nın fitilinin ateşlendiği Tunus'ta bu kez kadınların ayaklanması yaşanıyor. Bin Ali'nin 23 yıllık iktidarının ardından yapılan serbest seçimlerde iktidara gelen Ennahda Partisi'nin cinsiyet eşitsizliği yaratan maddeleri yeni anayasaya koymaya kalkışması üzerine binlerce kadın önceki akşam başkent Tunus'ta bir protesto gösterisi düzenledi." "Eşitlik büyütür" başlıklı 21 numaralı haber başlığı: "Uluslararası araştırmalar, kadınların katılımının artmasının hem yerel hem küresel ekonomiyi geliştirdiğini ortaya koyuyor. Nitekim Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) araştırmasına göre kadınların 2025 yılında işgücüne katılımı erkekler kadar olabilirse küresel ekonomi 28 trilyon dolar daha artacak"

Bölgesel uyum basamağının son aşaması olan referansal ilişki babından Hürriyet gazetesindeki haberlere bakıldığında nedensel ve işlevsel ilişkilere nazaran cümleler arasındaki referansal ilişkiye az rastlanmıştır. Bu konuda 27 numaralı "Kadınlığı çok konuştuk artık erkekliği tartışmak lazım" başlıklı haberde yapılan röportaj içerisinde feminizm kavramının olduğu cümle ile sonraki cümle arasında bağ kurulmuştur."Feminizmin erkek düşmanlığı olduğuna dair inanış, bunca zaman sonra yeniden yükselmiş! - Erkeklerin perspektifinden bakmaya çalışıyorum... O taraftan bakınca belki de biz sürekli öfkeli olduğumuzdan, her haksızlıkta sesimizi yükselttiğimizden erkek nefreti gibi algılanıyor olabilir." Benzer bir durum 39 numaralı "20 Mart 2021" başlıklı haberde de göze çarpmaktadır. "Bir kesim Türkiye'de İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan toplumsal cinsiyet ifadesi ile LGBT propagandası yapıldığını düşünüyor. Oysa; "Kadınlarla ilgili tüm çalışmalarda toplumsal cinsiyet eşitliği kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımı için kullanılan ifadedir." Burada birinci cümledeki toplumsal cinsiyet kavramı ile sonraki cümle arasında bağ mevcuttur. Bölgesel uyuma göre Hürriyet gazetesinde cinsiyet eşitlik konusunda genelde olumlu, feminizm ve İstanbul Sözleşmeleri konusunda çoğunlukla hem olumlu hem de nötr ifadeli bir dil kullanılmıştır.

3.5.1.2.3 Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin sayfalarında içerisinde feminizm kelimesi geçen haberlere bakıldığında bu haberlerde feminizm kelimesinin olumlu veya nötr mahiyette kullanıldığı görülmektedir. 13 numaralı "Kadın istiklali", 31 numaralı "Dior'la feminizm ve sanat" başlıklı haberler ve 41 numaralı "Yaşayan en büyük erkek düşmanından mükemmel olmayan bir erkeğe dersler" başlıklı haberlerde feminizm kelimesi nötr nitelikli olup buralarda feminizmi öven ya da yeren kelimelere yer verilmemiştir. Buna karşın 22 numaralı "Babamı ben feminist yaptım," başlıklı haberde iş kadını Leyla Alaton'un "Babamı bile feminist yapan benim. Onu kadın değerini bilir hale tırnaklarımla getirdim." sözlerinde erkeklerin de feminist olabileceği belirtilmiştir. 24 numaralı "Hepimiz feminist olmalıyız" başlıklı haberde ise yazar, yemek şefi Mehmet Gürs'e ait olan "Kadın haklarını lafta savunmak yetmez. Artık hepimiz bu konuda militanlaşmalı, birer feminist haline gelmeliyiz."cümlelerine yer vererek feminizmin kadın hakları savunuculuğunu yaptığını ve yine erkeklerin de feminist olabileceklerini dile getirmiştir.

Cinsiyet eşitliği veya eşitsizliği Hürriyet gazetesinin üzerinde sıkça durduğu bir konudur. Dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarından alınarak oluşturulan 4 numaralı "Cinsiyet ayrımcılığı ırkçılık gibi"ve 10 numaralı "Kadın-erkek eşitliği fitrata ters" başlıklı haberler ile dernekler, siyasetçiler, akademisyenler ve sanatçıların görüşlerinden oluşan 11 numaralı "Bu işin fitratı doğası eşitlik" başlıklı haber yorum yapılmaksızın okuyucuya aktarılmıştır. 21 numaralı "Eşitlik büyütür" başlıklı haberde kadınların iş gücüne katılımı ile dünya ekonomisini daha da büyüyeceği ifade edilerek eşitliğe olumlu bir anlam yüklenmiştir. 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik"başlıklı haberde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğe dikkat çekmek için "%100" tabiri kullanılmıştır. İstanbul sözleşmesine imzalandığı ilk yıl sayfalarında konuya çok az bir yer ayıran Hürriyet gazetesi, sözleşme ile ilgi haberlere en çok sözleşmenin feshedildiği yıl olan 2021 senesinde yer vermiştir. 34 numaralı "Washington ve Brüksel'den İstanbul Sözleşmesi mesajı" başlıklı haber ile sözleşmenin feshedilmesine ABD başkanı Joe Biden ve Avrupa Birliği'nin karşı çıktığı ifade edilmiştir. 36 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'ni 40 milyon kadın kurtarabilir" başlıklı haberde sözleşmenin feshedilmesinin önüne "40 milyon kadının" geçebileceği dolayısıyla sözleşmenin Türkiye'nin yarısını oluşturan kadınların hepsini ilgilendirdiği anlatılmaya çalışılmıştır.

3.5.1.2.4 Haber retoriği

Hürriyet gazetesinde haberlerin okuyucu kitlesi üzerinde etkisini artırmak için sayısal veriler de kullanmıştır. Örneğin 7 numaralı "Sabancı eşitlik için çalışıyor", 8 numaralı "Temizlikte cinsiyet eşitliği 2050'lere kaldı", 9 numaralı "Kadınlardan güç alan şirketler", 17 numaralı "Kadın-erkek ücrette de eşitlenmedi", 21 numaralı "Eşitlik büyütür" ve 26 numaralı "Yüzde 100 eşitsizlik" başlıklı haberlerde sayısal veriler aktarılmıştır. Ayrıca başlık olarak kullanılan cümlelerin sahibine ait olan fotoğraflarda haberlerde kullanılmıştır.

3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeni Şafak Gazetesinde Temsili

Tarih / Türü (Haber /Köşe Yazısı)	Haber Başlığı	Yorum
1-26 Ocak 2011 Haber -Sefa Kaplan	"Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı"	Başlıkta açık bir bilgi olmayıp içerikte bu sığınağın feminist kadınlar tarafından kurulan Mor Çatı olduğu ifade edilmiştir
2-8 Mart 2011 Haber	"Adlarından başarılarıyla söz edilmeli"	Dönemin Milli Eğitim Bakanı Nimet Çubukçunun sözlerine yer verilen başlıkta yer ve zaman bilgileri olmadığından haberde enformasyon eksiltimi vardır.
3-25 Mart 2011 Köşe Yazısı Fatma Barbarosoğlu	"Milletvekilliği cinsiyetlerimizle değil karakterlerimizle yapılan bir şeydir"	Yazar, başlık olarak kendisine AK Parti İstanbul Milletvekili Halide İnce Kara ile yapmış olduğu röportajda milletvekilinin kullanmış olduğu cümleyi seçmiştir
4-16 Nisan 2011 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Harran'da Feminizm"	Yazar Harran'da Feminizm'den bahseden birisine rastladığından dolayı şaşkınlık yaşadığını belirten bir yazı kaleme almıştır.
5-12 Mayıs 2011 Haber	"Kadına şiddet insan hakkı ihlali"	Haberde İstanbul Sözleşmesi'nin hazırlanmasına Türkiye'nin öncülük ettiği ve sözleşmede kadına karşı şiddetin ilk defa insan hakkı ihlali olarak değerlendirildiği açıklanmıştır
6-17 Mart 2012 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Zulmü alkışlayamam Zalimi asla sevemem"	Yazar içerikte Ak Parti hükümetinin kadın erkek eşitliğini sağlamaya dönük birçok çalışma gerçekleştirdiğini ancak yabancı gazetecilerin gözünde kadın haklarındaki gerilemenin nedeni olarak hükümetin görüldüğünü dile getirmiştir.
7-5 Haziran 2012 Köşe Yazısı Özlem Albayrak	"Kürtaj: Ya yandaşsın ya katil!"	Yazar içerikte feministlerin "Bedenimiz bizimdir" söylemine karşı çıkmaktadır
8-8 Nisan 2013 Haber	"Şiddet gören 45 erkek koruma altında"	Yazar alışılmışın tersine bir başlık kullanarak okuyucunun yazıya ilgisini artırma yoluna gitmiş, içerikte bakan Fatma Şahin tarafından şiddet mağduru

		kadın ve erkek arasında cinsiyet ayrımı yapılmadığı aktarılmıştır.
9-9 Kasım 2013 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Ayrı dünyalar aynı yollar "	Yazar müphem bir başlık altında içerikte cinsiyet eşitliğinde birçok ülkenin geri kaldığını belirtmiştir.
10-31 Ağustos 2014 Köşe Yazısı Hilal Kaplan	"Kadınlar tuvaleti faşizm midir?"	Yazar Antalya'da açılan kadınlar plajını cinsiyet ayrımcılığı olarak değerlendirenlere kadınlar tuvaletinin de ayrımcılık sayılıp sayılmayacağını sorarak göndermede bulunuyor.
11-21 Ekim 2014 Köşe Yazısı Ali Saydam	"Kadınlar asker olmasın diyenler %78.3"	Yazar Norveç'te kadınların erkekler gibi 19 ay askerlik yapmalarına imkan veren yasanın kabul edilmesinin cinsiyet eşitliği açısından önemli olduğunu belirten habere hareketle, aynı durumun Türkiye için ise geçerli olmadığını dile getirmiştir.
12-1 Aralık 2014 Köşe Yazısı Yasin Aktay	"Eşitlik, eşdeğerlik, adalet, " pozitif ayrımcılık"	Yazar başlığında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 25 Kasım 2014'te yaptığı konuşmasındaki, kadınların eşitlik yerine daha çok eşdeğerliğe ihtiyacını olduğu belirten cümlesindeki kelimelere atıfta bulunmuştur.
13-7 Mart 2015 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Savaş mağduru kadınlardan ne kadar haberdarız."	Köşe yazısında toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesinde her devletin alacağı daha çok yolun olduğu yazar tarafından ifade edilmiştir
14-7 Mart 2015 Haber	"Kadına şiddet meşrulaştırılmaz"	Haber metninde dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun toplumların refahları için cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeleri gerektiğini belirten sözlerine yer verilmiştir.
15-7 Mart 2015 Haber	"Töre cinayeti korkunç bir hak ihlali"	Haberde Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamasına bağlı olarak 2012'de Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Dair Kanunu çıkardığı Başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından açıklanmıştır.
16-8 Mart 2015 Haber	"Eğitimde eşit temsil önemli"	Metnin başlığı ve içerik birbirleri ile uyumaktadır.
17-24 Nisan 2016 Haber -Kıymet Sezer	"Eşitlik devrimi"	Başlık okuyucuya içerik hakkında kesin bilgi vermekten uzak olup içerikte devrimin cinsiyet eşitliği ile de ilgili olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
18-8 Mart 2016 Köşe Yazısı Hatice Karahan	"Womenomics"	Haber metninde ekonomik alandaki cinsiyet eşitsizliğini göstermek amacıyla sayısal veriler kullanıldığından kurgu yapılmamıştır
19-8 Mart 2016 Köşe Yazısı Kemal Öztürk	"Dünya Kadınlar Günü'ne itirazım var."	İçerik de yazar itirazının nedenlerini açıkladığından başlık ve içerik birbiri ile uyumaktadır.
20-13 Ağustos 2017 Köşe Yazısı Merve Şebnem Oruç	"Merve Hanım, siz de mifeminist oldunuz?"	Yazar bazı okuyucuları tarafından feminist olarak görülme sebebini haber içeriğinde açıklama yoluna gitmiştir

21-12 Kasım 2017 Köşe Yazısı Faruk Beşer	"Pozitif ayrımcılık, eşitlik yok demektir"	Yazar kadınlar lehine pozitif ayrımcılığın aynı zaman da eşitliği ortadan kaldırdığını ve bunun eski dönemlerde kadınlara haksızlık yapan erkeklerin cezalarının şu anki karşılığı olduğunu belirtmiştir.
22-13 Kasım 2017 Köşe Yazısı Zekeriya Kurşun	"İslam dünyasında siyaset ve toplumsal cinsiyet meselesi "	Yazar İslam dünyasında kadınlar için bir sorun teşkil eden toplumsal cinsiyet probleminin artık çözüme kavuşturulması gerektiğinden bahsetmiştir.
23-8 Mart 2018 Haber	"Doğuştan öncelik kadına Yatırım"	Başlık içeriği destekler mahiyette olup, içerikte sayısal veriler kullanılmıştır.
24-9 Mart 2018 Köşe Yazısı Hatice Karahan	"Kadının gücü"	Başlıkta kadının gücünün ne ilgili olduğu hakkında malumat bulunmazken içerikte iş dünyasında yöneticilik yapan kadınların ne kadar az olduğu gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.
25-10 Mart 2018 Haber	"Cinsiyete duyarlı bütçe yapılacak"	Başlık zamanın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Betül Sayan Kaya'nın açıklamalarından alıntılama yapılmak suretiyle oluşturulmuştur
26-8 Mart 2019 Haber	"Aslolan insan hakkı"	Haberde Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti başkanı Güler Sabancı'nın eşitliğin insan hakkı olduğu yönündeki açıklaması yorumsuz olarak okuyucuya sunulmuştur
27-9 Mart 2019 Haber	"Kadınlara bilişim çağrısı"	Haberde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan'ın kadınların bilişim sektöründe daha çok yer almalarına yönelik isteği yorum yapılmadan aktarılmıştır
28-26 Ocak 2019 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Toplumsal cinsiyeti konuşmak"	Yazara göre feminizmin ortaya çıkardığı toplumsal cinsiyet kavramı ile artık cinsiyet yeniden inşa edilmektedir.
29-9 Haziran 2019 Köşe Yazısı Faruk Beşer	"Feminizm bir hak arama yoludeğil, istismar aracı kılınan bir ideolojidir."	Yazar kullanmış olduğu başlık ile feminizme olan karşı duruşunu açıkça belirtmiştir
30-13 Temmuz 2019 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Başınıza İstanbul sözleşmesi kadar taş düşün!"	Yazar yazısında ailenin dağılmasına neden olarak sadece İstanbul Sözleşmesinin gösterilmesine olan tepkisini seçmiş olduğu başlık ile ortaya koymuştur.
31-9 Mart 2020 Köşe Yazısı Yusuf Kaplan	"İstanbul Sözleşmesi'yle İstanbul'un fethinin intikamını almak istiyorlar."	Yazar İstanbul Sözleşmesi'ne olan karşıtlığını, sözleşmeyi İstanbul'un kaybedilmesi ile eşdeğerde tutarak izah etmeye çalışmıştır
32-14 Mart 2020 Haber- Fatih Özer	"LGBT müdürlüğü meclisten döndü."	İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şube Müdürlüğü'nün kurulmasına ilişkin tartışmalarda AK partili meclis üyelerinin tepkileri "LGBT müdürlüğü" ibaresi ile aktarılmıştır.
33-10 Haziran 2020 Köşe Yazısı Ergün Yıldırım	"Kadınlarımıza yapılan örgütlü namussuzluktur "	Yazar feminizmin Türkiye'de "Laikçi, batıcı ve modernist kadının bekçiliğini" yaptığını buna karşılık "Muhafazakâr ve dindar kadınlara" yapılanlara ses çıkarmadığını ifade etmiştir.

34-11 Temmuz 2020 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Kadın hakları vizyonu"	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nin önemli olmadığı, asıl önemli olanın kanunlar olduğunu belirtmiştir.
35-22 Temmuz 2020 Köşe Yazısı Ergün Yıldırım	"İstanbul Sözleşmesi'ni savunanların asılsız tezleri"	Başlık haberin muhteviyatını açıklayıcı tarzdadır.
36-22 Temmuz 2020 Köşe Yazısı Ayşe Böhürler	"Gender: Toplumsal cinsiyet nedir ne değildir."	Yazar, toplumsal cinsiyet kavramını sadece LGBT'yi kapsıyor olarak düşünenin yanlış olduğunu vurgulamıştır.
37-29 Temmuz 2020 Köşe Yazısı Ergün Yıldırım	"İstanbul Sözleşmesi cinsiyetçi isyanın parçasıdır."	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nde geçen cinsel kimlik ve yönelim ile aslında biseksüel, lezbiyen, gey ve trans kişilerin anlatılmak istendiğini dile getirmiştir.
38-3 Ağustos 2020 Köşe Yazısı Süleyman Seyfi Öğün	"İstanbul Sözleşmesi ve Tepkiler"	İstanbul Sözleşmesi'ne karşı gösterilen tepkiler yazar tarafından aşırı bulunmuştur.
39-4 Ağustos 2020 Köşe Yazısı Hasan Öztürk	"Biz kadına karşı şiddeti önlesindiye imza attık, LGBT lobisi kalkan yaptı."	Başlık içerik hakkında okuyucuya yeterli bilgi verip, İstanbul Sözleşmesi'nin amacı dışında kullanıldığı yazar tarafından aktarılmıştır
40- 3 Ocak 2021 Köşe Yazısı Ergün Yıldırım	"Kadın gövdesinde sahnelenen erkek şiddetinin kökenleri"	Yazar kadına yönelik erkek şiddetin temelinde LGBT'liler, feministler ve toplumsal cinsiyet eşitlikçilerin belirttiği gibi din, gelenek ve namusun olmadığı, gerçek sebebin alkol ve madde bağımlıları ile adi suçlular ve şizofren hastaları olduğu iddiasındadır.
41-5 Mart 2021 Haber	"Fırsat eşitliği yoksa adalet sağlanamaz"	Başlık dönemin Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk'un fırsat eşitliğinin önemini anlattığı demecinden alıntılama yapılarak oluşturulmuştur.
42-22 Mart 2021 Haber	"Fesih hayallerini yıkmış"	Başlıkta hayalleri yıkılan kişinin ABD başkanı Joe Biden'nin olduğu belirtilmeğindenformasyoneksiltimi söz konusudur.
43-22 Mart 2021 Köşe Yazısı Hüseyin Likoğlu	"İstanbul Sözleşmesi kurşun geçiriyor mu?"	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlara şiddeti önleyen çelik bir yelek olmadığı savını taşımaktadır.
44-22 Mart 2021 Köşe Yazısı Yusuf Kaplan	"İnsanı ontolojik olarak aşağılayan bir Sözleşme'yi dayatmak veya hukuk emperyalizmi!"	Yazarın nezdinde eşcinsel evlilikleri meşrulaştıran İstanbul Sözleşmesi, Avrupa'nın Türkiye'ye dayatması olduğundan bu durum bir hukuk emperyalizmidir
45-23 Mart2021 Haber	"Ankara Mutabakatı için komisyon "	Başlıkta mutabakatın İstanbul Sözleşmesi yerine hazırlandığı belirtilmediğinden başlık içerik hakkında yeterince aydınlatıcı değildir.
46-23 Mart 2021 Köşe Yazısı İsmail Kılıçarslan	"İstanbul Sözleşmesi ve Japon ev hanımları"	Başlıkta Japon hanımları ile İstanbul Sözleşmesi arasında bir ilginin olduğu zannedilmekte ancak durumun böyle ol- Olmadığı içerikte anlaşılmaktadır.

47-24 Mart 2021 Köşe Yazısı Ersin Çelik	"İstanbul Sözleşmesi'ndeki LGBT kodları nelerdi?"	Yazar kullandığı başlık ile İstanbul Sözleşmesine neden karşı olduğunu ip ucunu vermiştir.
48-31 Mart 2021 Köşe Yazısı Ergün Yıldırım	"Şirketlerin toplumsal cinsiyet eşitliği araştırmasının tutarsızlıkları "	Yazar "İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı" (BADV) projesi çerçevesinde yürütülen "Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet" araştırmasındaki tutarsızlıkları gün yüzüne çıkarmaya çalışmıştır

3.5.2.1.Makro Yapı: Tematik ve Şematik Çözümleme

3.5.2.1.1.Tematik Çözümleme

11 yıllık zaman dilimi içerisinde Yeni Şafak gazetesinde İstanbul Sözleşmesi, Feminizm ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği konuları ile ilgili olarak yayınlanan haberlerin tematik çözümlemesi yapıldığında ilk öncelikle bazı haber başlıklarında eksiltili cümleler kullanıldığı görülmektedir. 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı", 9 numaralı "Ayrı dünyalar aynı yollar", 17 numaralı "Eşitlik devrimi", 18 numaralı "Womenomics", 24 numaralı "Kadının gücü" ve 45 numaralı "Ankara Mutabakatı için komisyon" haber başlıklarında eksiltili cümleler kullanılarak okuyucunun haber metninin tamamını okuması teşvik edilmeye çalışılmıştır. Yeni Şafak gazetesinde çok az da olsa bazı haber başlıklarında enformasyon eksiltiliminin de yapıldığı görülmektedir. Bunlar; 2 numaralı "Adlarından başarıyla söz edilmeli" ve 42 numaralı "Fesih hayallerini yıkmış" haber başlıklarıdır. Sayısal verilerden yararlanılarak kurgu yapılmayan haber başlıkları ise 8 numaralı "Şiddet gören 45 erkek koruma altında", 11 numaralı "Kadınlar asker olmasın diyenler%78,3", 12 numaralı "Womenomics", 23 numaralı "Doğuştan öncelik kadına yatırım", 24 numaralı "Kadının gücü", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" ve 48 numaralı "Şirketlerin toplumsal cinsiyet eşitliği araştırmasının tutarsızlıkları" haber başlıklarıdır.

Yeni Şafak gazetesinde kullanılan haber spotlarına göz atıldığında spotlarda yer alan bilgilerin haber başlıklarındaki bilgilerin daha genişletilmesi yoluyla elde edildiği dolayısıyla spotların haber başlığını birazdaha da betimlediği gözlemlenmiştir. Bu dönemde spot kullanılan haber başlıkları şunlardır: 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı", 5 numaralı "Kadına şiddet insan hakkı ihlali", "Şiddet gören 45 erkek koruma altında", 14 numaralı "Kadına şiddet meşrulaştırılmaz", 17 numaralı "Eşitlik

devrimi", 23 numaralı "Doğuştan öncelik kadına yatırım", 26 numaralı "Aslolan insan hakkı", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı", 32 numaralı "LGBT müdürlüğü meclisten döndü" ve 45 numaralı "Ankara Mutabakatı için komisyon" haber başlıkları ile 3 numaralı "Milletvekilliği cinsiyetlerimizle değil, karakterlerimizle yapılan bir şeydir" ve 4 numaralı "Harran'da Feminizm" numaralı haber başlıklarında gerçekleştirilen röportajlarda magazinsel bir taraf bulunmamaktadır. Yeni Şafak gazetesinde kullanılan fotoğraflar haberlerin temalarına uygun olup böylelikle haber başlıklarının fotoğraflarla inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

11 yıllık dönemde feminizm ile ilgili 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı", 4 numaralı "Harran'da feminizm" ve 20 numaralı "Merve Hanım sizde mi feminist oldunuz?" başlıklı üç nötr içerikli habere karşılık 7 numaralı "Kürtaj: Ya yandaşsın ya katil!", 19 numaralı "Dünya Kadınlar Günü'ne itirazım var", 29 numaralı "Feminizm bir hak arama yolu değil, istismar aracı kılınan bir ideolojidir." ve 33 numaralı "Kadınlarımıza yapılan örgütlü namussuzluktur" başlıklı dört olumsuz habere yer verilmiştir. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili 5 numaralı "Kadına şiddet insan hakkı ihlali" ve 38 numaralı "İstanbul Sözleşmesi ve tepkiler" haberlerde olumlu, 31 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'yle İstanbul'un fethinin intikamını almak istiyorlar", 34 numaralı "Kadın hakları vizyonu", 35 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'ni savunanların asılsız tezleri", 37 numaralı "İstanbul Sözleşmesi cinsiyetçi isyanın parçasıdır", 39 numaralı "Biz kadına karşı şiddeti önlesin diye imza attık, LGBT lobisi kalkan yaptı", 40 numaralı "Kadın gövdesinde sahnelenen erkek şiddetinin kökenleri", 43 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kurşun geçiriyor mu?", 44 numaralı "İnsanı ontolojik olarak aşağılayan bir Sözleşmeyi dayatmak veya hukuk emperyalizmi!" ve 47 numaralı "İstanbul Sözleşmesindeki LGBT kodları nelerdir?" başlıklı haberlerde olumsuz, 15 numaralı "Töre cinayeti korkunç bir hak ihlali" 42 numaralı "Fesih hayallerini yıkmış" 45 numaralı "Ankara Mutabakatı için komisyon" ve 46 numaralı "İstanbul Sözleşmesi ve Japon ev hanımları" başlıklı haberlerde ise nötr ifadeler bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği ile ilgili 3 numaralı "Milletvekilliği cinsiyetlerimizle değil, karakterlerimizle yapılan bir şeydir", 6 numaralı "Zulmü alkışlayamam zalimi asla sevemem", 8 numaralı "Şiddet gören 45 erkek koruma altında",

13 numaralı "Savaş mağduru kadınlardan ne kadar haberdarız", 14 numaralı "Kadına şiddet meşrulaştırılmaz", 16 numaralı "Eğitimde eşit temsil önemli", 7 numaralı "Eşitlik devrimi", 18 numaralı "Womenomics", 23 numaralı "Doğuşta öncelik kadına yatırım", 24 numaralı "Kadının gücü", 25 numaralı "Cinsiyete duyarlı bütçe yapılacak", 26 numaralı "Aslolan insan hakkı", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" ve 41 numaralı "Fırsat eşitliği yoksa adalet sağlanamaz" başlıklı haberlerde olumlu, 2 numaralı "Adlarından başarıyla söz edilmeli", 9 numaralı "Ayrı dünyalar aynı yollar", 22 numaralı "İslam dünyasında siyaset ve toplumsal cinsiyet meselesi" ve 36 numaralı "Gender: Toplumsal cinsiyet nedirne değildir" başlıklı haberlerde nötr ve 10 numaralı "Kadınlar tuvaleti faşizm midir?", 11 numaralı "Kadınlar asker olmasın diyenler %78.3", 12 numaralı "Eşitlik, eşdeğerlik, adalet, pozitif ayrımcılık", 28 numaralı "Toplumsal cinsiyeti konuşmak" ve 48 numaralı "Şirketlerin toplumsal cinsiyet eşitliği araştırmasının tutarsızlıkları" başlıklı haberlerde olumsuz ifadeler yer almaktadır. Gazetede ki haber başlıkları ise içeriklere uygun olarak seçilmiştir.

3.5.2.1.2. Şematik Çözümleme

Yeni Şafak gazetesinde incelemesi yapılan üç konu başlığı içerisinde kendisine en az yer ayrılanı feminizm olmuştur. Feminizmin ile ilgili yedi haber bulunmaktadır. Bu haberlerden dördünde feminizmin ana olay olarak sunumunda feminizme muhalif bir yaklaşım sergilenerek yazarlara göre feminizm olumsuz yönleri okuyucuya yansıtılmaya çalışılmıştır. 7 numaralı "Kürtaj: Ya yandaşsın ya katil!" başlıklı haberde yazarın feminizmin "Bedenimiz bizimdir" söylemine muhalefeti söz konusudur. 19 numaralı "Dünya Kadınlar Günü'ne itirazım var" başlıklı haberde yazar feminizmi, kadınları "Bir kız kardeş, anne ve eş olarak aileden kopartarak onları yalnızlaştıran bir söylem olarak" görmektedir. 29 numaralı "Feminizm bir hak arama yolu değil istismar aracı kılınan bir ideolojidir" başlıklı haberde yazar tarafından feminizm kadınları istismar eden bir ideoloji olarak kabul edilmektedir. 33 numaralı "Kadınlarımıza yapılan örgütlü namussuzluktur" başlıklı haberde ise yazara göre Türkiye'deki feminizm, "Baticı, modernist ve laikçi kadınlar ile muhafazakâr ve dindar kadınlar" arasında ayrım yapması yönüyle eleştirilmiştir. 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı", 4 numaralı "Harran'da feminizm" ve 20 numaralı "Merve Hanım, sizde mi feminist oldunuz?" başlıklı haberlerde ise feminizmi övme ya da eleştirme mevzu bahis değildir.

İstanbul Sözleşmesi'nin Yeni Şafak gazetesinde sunumunda ana olay olarak İstanbul Sözleşmesi'nin olumsuz yönleri seçilmiştir. Gazetede sözleşme öncelikle LGBT' lilerin savunuculuğunu yaptığı için eleştirilmiştir. 35 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'ni savunanların asılsız tezleri", 37 numaralı "İstanbul Sözleşmesi cinsiyetçi isyanın parçasıdır", 39 numaralı "Biz kadına karşı şiddeti önlesin diye imza attık, LGBT lobisi kalkan yaptı", 43 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kurşun geçiriyor mu?" 44 numaralı "İnsanı ontolojik olarak aşağılayan bir sözleşmeyi dayatmak veya hukuk emperyalizmi!" ve 47 numaralı "İstanbul Sözleşmesindeki LGBT kodları nelerdir? " başlıklı haberlerde sözleşme okuyucuya olumsuz olarak aktarılmıştır. 31 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'yle İstanbul'un fethinin intikamını almak istiyorlar" başlıklı haberde yazar tarafından İstanbul Sözleşmesi'nin gayesi "İstanbul'un Türkiye'nin elinden alınması" olarak görülürken 34 numaralı "Kadın hakları vizyonu " başlıklı haberde yazar İstanbul Sözleşmesi'nin mühim olmadığını asıl önemli olanın kadınlara yönelik çıkartılacak kanunlar olduğunu belirtmiştir.

Yeni Şafak gazetesinde haberi en çok yapılan konu toplumsal cinsiyet eşitliği veya eşitsizliği konusu olmuştur. Buradaki ana olay ise cinsiyet eşitliğini öne çıkaran haberlere yer verilmesi olmuştur. Bunlar 3 numaralı "Milletvekilliği cinsiyetlerimizle değil, karakterlerimizle yapılan bir şeydir", 6 numaralı "Zulmü alkışlayamam zalimi asla sevemem", 8 numaralı "Şiddet gören 45 erkek koruma altında", 13 numaralı "Savaş mağduru kadınlardan ne kadar haberdarız", 14 numaralı "Kadına şiddet meşrulaştırılamaz", 16 numaralı "Eğitimde eşit temsil önemli", 17 numaralı "Eşitlik devrimi ", 23 numaralı "Doğuştan öncelik kadına yatırım", 25 numaralı "Cinsiyete duyarlı bütçe yapılacak", 26 numaralı "Aslolan insan hakkı", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" ve 41 numaralı "Fırsat eşitliği yoksa adalet sağlanamaz" başlıklı haberlerdir. Yeni Şafak gazetesindeki haberlerin sunumuna dikkat edildiğinde feminizmle ilgili haberlerde olumlu bir tutum sergilenmemiş bunun yerine ya feminizmi eleştiren yada feminizme çok kısa değinen nötr haberler okuyucuya sunulmuştur. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili haberlerin sunumuna bakacak olursak yine feminizmdaki duruma benzer bir durumla karşılaşırız. Sözleşme ile ilgili haberlerde çoğunlukla sözleşmenin yürürlükten kaldırılması yönünde yazılar kaleme alan köşe yazarlarının yazılarına ağırlık verilirken

çok az bir düzeyde sözleşmeyi öven ve kısmen de sözleşmeye yüzeysel temas eden ancak içerisinde sözleşmenin kaldırılması veya devam ettirilmesi yönünde ifadeler bulunmayan haberlere gazetenin sayfalarında rastlanmaktadır. Bahsi geçen gazetede kamuoyunda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük yapılan çalışmalar ve bu konu hakkında ilgililer tarafından yapılan olumlu demeçlere çokça yer verildiği görülmektedir. Ancak konu gazetenin yazarlarının gündemine geldiğinde yazarların çoğunluğunun konuya muhalif bir çizgi takip ettikleri görülmektedir.

Gazetede ki haberler ar dalan ve bağ lam bilgisi olarak incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşitsizliği konusunda yapılan haberler ekonomi ağırlıklı olmakla birlikte 16 numaralı ‘‘Eğ itimde eş i temsil önemli’’,41 numaralı ‘‘Fırsat eş itliği yoksa adalet sağ lanamaz’’,3 numaralı ‘‘Milletvekilliği cinsiyetimizle de ğ il, karakterlerimizle yapılan bir şeydir’’ve 27 numaralı ‘‘ Kadınlar a biliş im çağ ırısı ’’baş lıklı haberlerde görüldüğü üzere eğitim, fırsat, siyaset ve biliş im konularında da ilgili haberler yapılarak olaya geniş bir yelpazeden bakılmaya çalış ılmış tır. Köş e yazarları açısından konu bir taraftan kavramsal olarak ele alınırken (12 numaralı "Eş itlik, eş de ğ erlik, adalet, pozitif ayrımcılık", 21 numaralı "Pozitif ayrımcılık eş itlik yok demektir", 22 numaralı "İslam dünyasında siyaset ve toplumsal cinsiyet meselesi", 28 numaralı "Toplumsal cinsiyeti konuşmak" ve 36 numaralı "Gender : Toplumsal cinsiyet nedir ne de ğ ildir" baş lıklı haberler) diğ er taraftan kadınların toplumsal hayatta yaşamış oldukları eş itsizliklere değ inilmemiş tir. İstanbul Sözleşmesi konusunda ise gazetede sözleşmenin kadınlara sağlayacağı kazanımlar çoğunlukla arka plana atılarak bunun yerine sözleşmenin daha çok LGBT'lilere hizmet edeceği ve aile yapısına zarar vereceği vurgulanmaya çalış ılmış tır. Feminizm çok az yer kapladığı Yeni Şafak gazetesinde konunun sadece köş e yazarları tarafından ele alındığı bunun dışında feminizmle ilgili haberlerin bulunmadığı görülmektedir. Yazarlar tarafından ise feminizm anneyi aileden uzaklaşt ır dığı ve kürtajı savunduğu için topluma zararlı bir ideoloji olarak kabul görmüş tür. Gazetenin yazarları tarafından İstanbul Sözleşmesi LGBT'lileri savunması bağ lamında feminizm anne ve bebe ğ e zararlı bir ideoloji bağ lamında cinsiyet eş itliği/eş itsizliği ise gerçekte kadın ve erkek arasında eş itliğin olamayacağı bunun yerine eş de ğ erliğin ve adaletin olması gerektiği bağ lamında iş lenmiş olup muhabirler ve köş e yazarları ise haberlerin kaynağı durumundadır.

3.5.2.2. Mikro Yapı

3.5.2.2.1.Sentaktik Çözümleme

Yeni Şafak gazetesinde feminizm, İstanbul Sözleşmesi ve Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği hakkında çıkan haberlerde açıklamalarda bulunanların sözleri ilk ağızdan verilerek okuyucuların yazıların güvenilirliğine olan inancı korunmaya çalışılmıştır. Yazarlar tarafından okuyucuda anlam karışıklığına sebep olacak, anlaşılması zor cümlelerden kaçınılarak, sade ve akıcı cümlelerin kurulmasına özen gösterilmiştir. Haberlerde ve köşe yazılarında etken yapılı cümleler kullanılmıştır. Cümlelerde kadınlar etken özne durumundadır. 11 numaralı "Kadınlar asker olmasın diyenler %78.3" 14 numaralı "Kadına şiddet meşrulaştırılmaz", 20 numaralı "Merve Hanım, sizde mi feminist oldunuz? ", 24 numaralı "Kadının gücü", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" ve 34 numaralı "Kadın hakları vizyonu" başlıklı haberlerde kadınlar etken özneler olarak verilmiştir.

3.5.2.2.2.Bölgesel uyum

Yeni Şafak gazetesinde verilen haberlerdeki cümleler nedensel ilişkiler bakımından incelendiğinde nedensel ilişkinin cümleler arasında bulunduğu görülmüştür. 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı: Kadın cinayetlerinin önemli bir bölümünün ateşli silahlarla işlendiği düşünülürse bireysel silahlanmanın, koruculuk gibi silahlanmanın denetimsiz bırakıldığı uygulamaların, kadın cinayetlerini, kadına yönelik şiddeti artırdığı ortadadır." 23 numaralı "Doğuştan öncelik kadına yatırım: Sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması için kadına yatırımı öncelikleri arasına alan Doğu Grubu İşte Eşitlik Platformu ile Türkiye'de kadınların ekonomiye katılım sürecinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması için çalışmalarını hızlandırdı." ve 39 numaralı "Biz kadına karşı şiddeti önlesin diye imza attık, LGBT lobisi kalkan yaptı: LGBT çevreleri, sözleşmeyi lobi faaliyetlerine dayanak yapıyordu. Sözleşmeden çıkılması ihtimali üzerine ortalığı birbirine katmaya başladılar." başlıklı haberlerde, cümleler arası nedensel ilişkiyi görmek mümkündür.

Gazetede ki haber metinleri arasında işlevsel ilişkiler de bulunmaktadır. 8 numaralı "Şiddet gören 45 erkek koruma altında: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, şiddet

mağduru kadınların yanı sıra şiddete uğrayan erkekler de yardım eli uzatıyor. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında 45 şiddet mağduru erkeğe koruma sağlandı. "haberde genel ifadeli cümlelerin izahı kendinden sonraki cümlede yapılmıştır. 29 numaralı "Feminizm bir hak arama yolu değil, istismar aracı kılınan bir ideolojidir: Feminizm en sade ifadesiyle kadıncılık demek. Kadın haklarını savunma ile başladı, hukuk, siyaset ve sosyal alanlarda erkeklerle tam eşitlik talebi, ardından bugün gelinen aşamada toplumsal cinsiyet eşitliği iddiasıyla devam ediyor." ve 34 numaralı "Kadın hakları vizyonu: Kadınlar Halk Fırkası'nı bilirsiniz. Nezihe Muhiddin ve arkadaşlarının Cumhuriyet Halk Partisi'nden önce kurduğu bir kadınlar partisidir." başlıklı haberlerkonuyla ilgili verilebilecek diğer örneklerdir.

Yeni Şafak gazetesinde Referansal ilişkinin en az görüldüğü kavram feminizm olurken İstanbul Sözleşmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği kavramları ile ilgili haberlerde referansal ilişki daha çoktur. 19 numaralı "Dünya Kadınlar Günü'ne itirazım var: Buradaki feminist söylem, kadını bir anne, bir eş, bir kız kardeş olarak, ailenin içinde bir üye olmaktan çıkartıp, bireyselleştiren, yalnızlaştıran ve yabancılaştıran bir söylemdir", 43 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kurşun geçiriyor mu? : Öte yandan İstanbul Sözleşmesi kalktı diye her şeyin süt liman olacağını düşünenler de yanılıyor. Toplumsal olaylar ve sosyolojik olgular sözleşmelerle ortadan kaldırılacak veya düzeltilecek hususlar değildir." ve 48 numaralı "Şirketlerin toplumsal cinsiyet eşitliği araştırmasının tutarsızlıkları: BM, Sabancı Vakfı ve TÜSİAD bu projenin en önemli ortakları. Şirketler, projeyi toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alarak destekliyorlar. Bunu bir dava olarak görüyorlar." başlıklı haberlerde geçen feminist söylem, İstanbul Sözleşmesi ve cinsiyet eşitsizliği kavramları ile kendilerinden sonraki cümleler arasında bir bağ söz konusudur. Yeni Şafak gazetesinde yayımlanan haberleri bölgesel uyuma göre değerlendirdiğimizde feminizm ve İstanbul Sözleşmeleri konusunda çoğunlukla içerisinde olumsuz ifadelerin bulunduğu bir dil kullanılırken, cinsiyet eşitliği konusunda, köşe yazıları dışında verilen haberlerde olumlu, azda olsa nötr ifadeli bir dil kullanılmıştır. Hatice Karahan dışındaki yazarlar ise köşelerinde cinsiyet eşitliğini eleştiren yazılar kaleme almışlardır.

3.5.2.2.3 Sözcük Seçimleri

Yeni Şafak gazetesinde İstanbul Sözleşmesi hakkında çıkan ilk haber sözleşmenin Türkiye tarafından imzalandığı 11 Mayıs 2011 tarihinin hemen ertesi günü 5 numaralı "Kadına şiddet insan hakkı ihlali" başlığıyla yayınlanan haberdır. Sözleşmenin kadına şiddet konusunda devletlere getirdiği yükümlülüklerin belirtildiği bu haberden uzunca bir süre sonra gazetede sözleşme ile ilgili haberlerin olmadığı görülmektedir. Gazetede sözleşme ile ilgili ikinci haber 2015 senesinde "Töre cinayeti korkunç bir hak ihlali" başlıklı haber ile çıkmıştır. Dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun demecinin verildiği haberde Başbakan Ahmet Davutoğlu Türkiye'nin sözleşmeyi imzalamasına bağlı olarak 2012 senesinde Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddeti Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu çıkardığını belirtmiştir. Dört yıllık bir aradan sonra Ayşe Böhürler tarafından yazılan 30 numaralı "Başınıza İstanbul Sözleşmesi kadar taş düşün!" başlığını taşıyan haberde yazar ailenin dağılmasının müsebbibi olarak yalnız başına sözleşmenin gösterilmesine olan tepkisini dile getirmiştir. Gazetede 2020 senesinden itibaren ise sözleşmeyi karalayıcı haberlerin arttığı görülmektedir. Eşcinselliği ön plana çıkararak ailenin bütünlüğüne zarar verdiği düşünülen sözleşmenin kaldırılmasına yönelik haberlerin yapıldığı bu dönemde kullanılan başlıklardaki sözcükler bunu açıkça ortaya koymaktadır. 39 numaralı "Biz kadına karşı şiddeti önlesin diye imza attık, LGBT lobisi kalkan yaptı" ve 47 numaralı "İstanbul Sözleşmesi'ndeki LGBT kodları nelerdir?" başlıklı haberlerde LGBT'liler eşcinsel olarak nitelendirilmiştir. Aynı durum metin içlerinde de devam etmiştir. 37 numaralı "İstanbul Sözleşmesi cinsiyetçi isyanın parçasıdır" başlıklı köşe yazısında yazar sözleşmede bulunan cinsel kimlik ve yönelim ile aslında gey, biseksüel, lezbiyen ve trans kişilerin yani eşcinsellerin kastedildiğini belirtmiştir. Sözleşmenin eşcinselliği savunduğu 44 numaralı "İnsanı ontolojik olarak aşağılayan bir Sözleşme'yi dayatmak veya hukuk emperyalizmi!" başlıklı yazıda yazar tarafından "İstanbul Sözleşmesi'nin asıl amacı, evlilik dışı cinsel ilişkileri, sapkın eşcinsel ilişki biçimlerini, eşcinsel evlilikleri, nikahsız yaşamayı meşrulaştırmak, hatta bütün bunları topluma yasayla dayatmaktır" cümleleri ile açıkça ortaya koyulmuştur.

Yeni Şafak gazetesinin sayfalarında feminizm kavramına çok az yer verilmiş olup kullanıldığında da tamamen olumsuz bir anlamda kullanıldığı görülmüştür. Nitekim 29 numaralı "Feminizm bir hak arama yolu değil istismar aracı kılınan bir ideolojidir" başlıklı

haberde kullanılan istismar kelimesi ile feminizm yazar tarafından kadınları istismar eden bir ideoloji olarak kabul edilmiştir. Gazetede cinsiyet eşitliğine eşitsizliği ile yapılan haberlerde cinsiyet eşitliğinin önemine dikkat çeken sözcüklerden oluşan başlıkların kullanıldığını görülmektedir. 17 numaralı "Eşitlik devrimi" başlıklı haberde "Devrim", 25 numaralı "Cinsiyete duyarlı bütçe yapılacak" başlıklı haberde "Cinsiyete duyarlı", 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" başlıklı haberde "Bilişim çağrısı" ve 41 numaralı "Fırsat eşitliği yoksa adalet sağlanamaz" başlıklı haberde "Adalet sağlanamaz" ifadelerinin kullanılması örnek olarak verilebilir. Gazetede ki çoğu köşe yazarının ise cinsiyet eşitliğine olumsuz bir yaklaşım sergilediği görülmüştür.

3.5.2.2.4 Haber Retoriği

Yeni Şafak gazetesinde sayısal veriler kullanılarak haberlerin okur gözündeki gerçekliği korunmaya çalışılmıştır. 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı", 8 numaralı "Şiddet gören 45 erkek koruma altında ", 11 numaralı "Kadınlar asker olmasın diyenler %78.3 ", 18 numaralı "Womenomics", 23 numaralı "Doğuştan öncelik kadına yatırım", 24 numaralı "Kadının gücü" ve 27 numaralı "Kadınlara bilişim çağrısı" başlıklı haberler bu tarzda hazırlanmıştır. 6 numaralı "Zulmü alkışlayamam Zalimi asla sevecem" ve 34 numaralı "Kadın hakları vizyonu" başlıklı haberlerde ise yazar AK Parti hükümeti döneminde yapılan çalışma ve kanunları yazısına dayanak olarak kullanmıştır. Yeni Şafak gazetesinde genellikle toplumsal cinsiyet eşitliği konu alan haberlerde fotoğraflar kullanılmış olup bu fotoğraflarda çoğunlukla başlık için kullanılan cümlelerin sahibi olan kişilerin fotoğrafları kullanılmıştır. Geriye kalan fotoğraflar ise temalara uygundur.

3.5.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sözcü Gazetesinde Temsili

Tarih / Türü (Haber /Köşe Yazısı)	Haber Başlığı	Yorum
1-9 Ocak 2011 Haber	"Kocalarımız doğursun"	Haber içeriğinde feminist kadınların emeklerinin göz ardı edilmesinden dolayı Eskişehir'de yapmış oldukları eylemden bahsedilmiştir.

2-9 Mart 2012 Haber	"Çıplak öfke"	Okuyucuyu meraklandıran başlığın devamında Ukraynalı feminist Femen grubunun Türkiye'deki protestoları aktarılmıştır.
3-10 Mart 2012 Haber	"Kadınlar için şiddet hattı"	Haber içeriğinde İstanbul Sözleşmesinin Türkiye tarafından onaylandığı bilgisi paylaşılmıştır.
4-19 Haziran 2013 Haber	"Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar"	Başlıkta gelenlerin kim olduğu, ne zaman ve nereye gelecekleri belirtilmediğinden enformasyon eksiltimi mevcuttur.
5-29 Mayıs 2014 Haber	"Ortaokulda erkek sınıfı"	Haber başlığı tam aydınlatıcı olmayıp içerikte Antalya'daki Başöğretmen Atatürk Ortaokulundaki iki şubenin sadece erkek öğrenci-lerden oluştuğu belirtilmiştir.
6-2 Aralık 2014 Haber	"Ahmet, ayağa kalk bi zahmet"	Yazıda dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun karşısında Kırklareli Valisi Esengül Civelek'in ayakta beklemesi eleştirilmiştir.
7-18 Şubat 2015 Haber	"Bu feministlerin dinle ilgisi yok!"	Başlık Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sözlerinden direkt alıntılanarak oluşturulmuştur.
8- 18Şubat 2015 Köşe Yazısı Emin Çölaşan	"Bu kafaların kadına bakışı!"	Açıklayıcı bir başlıktan uzak olan köşe yazısında yazar Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın cinsiyet eşitliği hakkındaki sözlerini alıntılanarak okuyucusuna aktarmıştır.
9- 17Haziran 2015 Haber- Demet Cengiz	"Taciz eden de yasaklayan da erkek"	Yazar tarafından haber içeriğinde Erkeklerin cinsiyet ayrımı yaptıkları belirtilmiştir.

10- 3Aralık 2015 Haber-BirganBileke	"Her ülkede korkaklar kadar cesurlara da ihtiyaç var"	Yazarın Ayşe Kulin ile yapmış olduğu röportaj yorumsuz bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır.
11- 13Şubat 2016 Haber	"Pembe taksi polemigi"	Yazıda Sivas'ta sadece kadınların binebileceği taksi uygulamasının çoğu kadın tarafından cinsiyet eşitsizliği olarak kabul edildiğinden bahsedilmiştir.
12- 28 Nisan 2016 Köşe Yazısı Yılmaz Özdil	"Laiklik kadındır"	Laikliğin erkeklerle kadınları eşit bir konuma getirdiği yazar tarafından ifade edilmiştir.
13- 8 Mart 2017 Haber	"Kadınlardan" Hayırlı" Mesaj"	Üzerlerinde hayır yazan yelekleri giyinen CHP'li kadınların cinsiyet eşitsizliğine karşı olan tepkileri başlıktaki "Hayırlı" sözcüğü ile verilmiştir.
14- 8Mart 2017	"Gerçek eşitlik olduğunda 8 Mart'a ihtiyaç kalmaz"	Güler Sabancı'nın cinsiyet eşitliği hakkındaki düşünceleri haberde yorumsuz olarak verilmiştir.
15- 8Mart 2017 Haber	"Cinsiyet eşitliği için zihniyet değişimi şart"	Ümit Boyner'in cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesi için öncelikle yapılması gerekenin ne olduğunu belirten ifadesi okuyucuya direkt olarak sunulmuştur.
16- 3Kasım 2017 Haber	"Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık"	Haber içeriğinde sayısal veriler kullanıldığından kurgulama yapılmamıştır.
17 -9 Mart 2018 Haber	"Evde, işte sokakta Eşitlik"	İçerik ve başlık birbiri ile uyumaktadır.
18- 9 Mart 2018 Haber-Deniz Ayhan	"Erkek gözüyle yazılan tüm yasalar ayıklanacak"	Başlık İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle yapmış olduğu toplantıdaki sözlerinden doğrudan alınmıştır.

19-21 Nisan 2018 Haber	"Giderek artan kadına yönelik şiddet kadın sorunu değil erkek sorunudur "	Gazeteci Seda Kaya Güler'in cinsiyet eşitsizliğine dikkat çeken ifadelerine içerikte yer verilmiştir.
20-8 Mart 2019 Haber-Hande Zeyrek	"Kadınlarımızın hakları gasp edilmek isteniyor"	Başlık Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü'nün İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılması için başlatılan kampanyaya olan tepkisini belirttiği konuşmasından alıntılanmıştır.
21-8 Mart 2019 Haber-Mehtap Ertürk	"Kadınlar erkeklerden DAHA AZ KAZANIYOR"	Haberde sayısal verilerden yararlanıldığından kurgulamaya başvurulmamıştır.
22-9 Mart 2020 Haber	"Taksim'e çıkmak isteyen kadınlara gazlı müdahale"	8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Feminist Gece Yürüyüşü yapmak isteyen ancak İstanbul Valiliği'nce kendilerine izin verilmeyen kadınlara polisin nasıl müdahale ettiği haber içeriğinde anlatılmıştır.
23-8 Mart 2021 Haber	"Atatürk: Kadın ve erkek her daim eşit olmalı dedi"	İçerik ve başlık birbirleri ile uyumludur.
24-9 Mart 2021 Haber	"Kılıçdaroğlu: Siyasette eşit temsil imzasını attı"	CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun "Siyasette eşit temsil" konusunda hazırlanan kanun teklifine ilk imzayı kendisinin attığı içerikte kurgulama yapılmadan aksettirilmiştir.
25-9 Mart 2021 Haber	"İstanbul Sözleşmesi kaldırılсын diyenlere karşı dava açacağız"	Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü'nün İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasını isteyenlere karşı nasıl bir yol izleyeceklerine dair yapmış olduğu konuşmasından yapılan alıntılama ile başlık oluşturulmuştur.

26-9 Mart 2021 Haber	"Feminist Gece Yürüyüşü'ne İstanbul polisi izin vermedi"	Yer ve zaman bilgilerinin paylaşıldığı haberin içerik ve başlığı uyus-maktadır.
27-21 Mart 2021 Haber	"Bir Kalemde Kalktı"	Bir kalemde kaldırılanın ne olduğu belirtilmediğinden enformasyon eksiltimi söz konusudur.
28-21 Mart 2021 Köşe Yazısı İsmail Saymaz	"İlk imzalayan da Türkiye ilk çekilen de"	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin çekilmesine olan tepkisini başlıkta " İlk " sözcüğünü iki defa kullanarak göstermiştir.
29-21 Mart 2021 Köşe Yazısı Serpil Yılmaz	"İstanbul Sözleşmesi yaşatır"	Yazar sözleşmenin sağlamış olduğu yararlardan bahsettiği yazısında, sözleşmenin önemini okuyucuya göstermek amacıyla "Yaşatır" kelimesini başlıkta kullanmıştır.
30-21 Mart 2021 Haber-Deniz Ayhan	"246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi "	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nin mecliste 246 milletvekilinin oyuyla kabul edilmesine karşın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle feshedil-mesine karşı olan tepkisini dile getirmiştir.
31-21 Mart 2021 Köşe Yazısı Rahmi Turan	"Ey kadınlar! Uyanın artık!"	Yazar İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasına karşı olduğunu belirttiği yazısında, başlığının gücünü Ünlem cümlesi ile artırmıştır.
32-22 Mart 2021 Köşe Yazısı Çiğdem Toker	"Kadınlar artık güvende değil"	Yazar kullanmış olduğu başlık ile İstanbul Sözleşmesi'nin ne denli önemli olduğunu bariz bir şekilde anlatmaya çalışmıştır.
33-24 Mart 2021 Haber	"Kanımıza dokunuyor"	İstanbul Sözleşmesi'ne destek veren muhafazakar kadın örgütlerinin hangileri olduğunun belirtildiği yazıda, sözleşmenin feshedilmesine karşı olan muhafazakar Hazar Kadın Derneği Başkanı Ayla Kerimoğlu'nun sözleri aktarılmıştır

34-30 Mart 2021 Haber	"İstanbul Sözleşmesi kadınların can simididir."	CHP Kadın Kolları Genel Başkanı Aylin Nazlıaka'nın sözleşmenin önemine dikkat çeken konuşmasından alıntılama yapılarak haber başlığı oluşturulmuştur.
35-1 Temmuz 2021 Haber	"Bir nefes gibi soluduğumuz sözleşmeden vazgeçmeyiz"	Başlık Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Başkanı Gülsüm Kav'ın sözleşmenin feshedilmesine karşı mücadeleye devam edeceklerini belirten konuşmasından alıntılama yapılarak atılmıştır.
36-10 Eylül 2021 Haber	"Feministim"	İçerikte kendisini Feminist olarak nitelendiren kişinin Almanya'nın eski başbakanı Angela Merkel olduğu açıklanmasına karşın başlıkta kişi bilgisi verilmediğinden enformasyon eksiltimi vardır.

3.5.3.1. Makro Yapı Tematik ve Şematik Çözümleme

3.5.3.1.1. Tematik Çözümleme

Sözcü gazetesinde kullanılan başlıklara göz atıldığında enformasyon eksiltiliminin olduğu başlıklara rastlanmaktadır. 4 "Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar" 27 "Bir kaleme kalktı" ve 36 numaralı "Feministim" başlıklı haberler enformasyon eksiltiliminin olduğu başlıklardan oluşmaktadır. İncelenen tarih aralığında feminizm ile ilgili olarak herhangi bir köşe yazarı tarafından yazı kaleme alınmayan Sözcü gazetesinde feminizm konulu 1 numaralı "Kocalarımız doğursun", 2 numaralı "Çıplak öfke ", 4 numaralı "Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar ", 7 numaralı "Bu feministlerin dinle ilgisi yok!", 22 numaralı "Taksim'e çıkmak isteyen kadınlara gazlı müdahale", 26 numaralı "Feminist Gece Yürüyüşüne İstanbul polisi izin vermedi" ve 36 numaralı "Feministim " başlıklı tüm haberlerde nötr ifadeler kullanılmıştır.

İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yapılan 3 numaralı "Kadınlar için şiddet hattı" başlıklı haber nötr ifadeli olup bunun dışındaki bütün haber başlıkları olumlu ifadeler taşımaktadır. Bu haberler 20 numaralı "Kadınlarımızın hakları gasp edilmek isteniyor",

25 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kaldırılınsı diyenlere karşı dava açacağız", 27 numaralı "Bir kalemde kalktı", 28 numaralı "İlk imzalayan da Türkiye ilk çekilen de", 29 numaralı "İstanbul Sözleşmesi yaşatır", 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi", 31 numaralı "Ey kadınlar! Uyanın artık!", 32 numaralı "Kadınlar artık güvende değil", 33 numaralı "Kanımıza dokunuyor", 34 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kadınların can simididir" ve 35 numaralı "Bir nefes gibi soluduğumuz sözleşmeden vazgeçmeyiz" başlıklı haberlerdir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği ile ilgili olarak Sözcü gazetesinde çıkan 5 numaralı "Ortaokulda erkek sınıfı" ve 11 numaralı "Pembe taksi Polemiği" başlıklı haberler nötr ifadeli olup diğerlerinde olumlu ifadeler bulunmaktadır. 1 numaralı "Ortaokulda erkek sınıfı", 6 numaralı "Ahmet ayağa kalk bi zahmet", 8 numaralı "Bu kafaların kadına bakışı", 9 numaralı "Taciz eden de yasaklayan da erkek", 0 numaralı "Her ülkede korkaklar kadar cesurlara da ihtiyaç var", 12 numaralı "Laiklik kadındır", 3 numaralı "Kadınlardan hayırlı mesaj", 14 numaralı "Gerçek eşitlik olduğunda 8 Mart'a ihtiyaç kalmaz", 15 numaralı "Cinsiyet eşitliği için zihniyet değişimi şart", 6 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık", 17 numaralı "Evde sokakta eşitlik", 18 numaralı "Erkek gözüyle yazılan tüm yasalar ayıklanacak", 19 numaralı "Giderek artan kadına yönelik şiddet kadın sorunu değil erkek sorunudur" ve 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor" başlıklı haberlerde olumlu ifadeler yer almaktadır.

2 numaralı "Çıplak öfke" ve 8 numaralı "Bu kafaların kadına bakışı" başlıklı haberlerde eksilteli cümlelerden kurulu başlıklar kullanılarak okuyucudaki merakın artırılmasına yoluna gidilmiştir. 16 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık", 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor" ve 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi" başlıklı haberlerde sayısal veriler kullanılarak kurgudan uzak durulmaya çalışılmıştır. 1 numaralı "Kocalarımız doğursun", 5 numaralı "Ortaokulda erkek sınıfı", 10 numaralı "Her ülkede korkaklar kadar cesurlara da ihtiyaç var", 11 numaralı "Pembe taksi polemiği", 5 numaralı "Cinsiyet eşitliği için zihniyet değişimi şart", 16 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık", 17 numaralı "Evde sokakta eşitlik", 8 numaralı "Erkek gözüyle yazılan tüm yasalar ayıklanacak", 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor", 23 numaralı "Atatürk: Kadın ve erkek her daim eşit

olmalı" dedi ", 27 numaralı "Bir kalemde kalktı", 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi", 35 numaralı "Bir nefes gibi soluduğumuz sözleşmeden vazgeçmeyiz" ve 36 numaralı "Feministim" başlıklı haberlerde kullanılan spotların haber başlıklarını biraz daha detaylandırdıkları ve birbirleri ile uyumlu oldukları görülmüştür. 10 numaralı "Her ülkede korkaklar kadar cesurlarda ihtiyaç var " ve 19 numaralı "Giderek artan kadına yönelik şiddet kadın sorunu değil erkek sorunudur" başlıklı haberlerde, yapılan röportajların magazinsel bir yönü bulunmamaktadır. Sözcü gazetesinde haberlerin temasına uygun düşen ve okuyucuya ilk etapta bilgi veren haber başlıkları ve fotoğrafların kullanıldığı görülmüştür.

3.5.3.1.2. Şematik Çözümleme

İstanbul Sözleşmesi'nin imzalandığı yıl olan 2011 senesinde sözleşme ile ilgili herhangi bir haberin yayımlanmadığı Sözcü gazetesinde, 2012 yılında 3 numaralı "Kadınlar için şiddet hattı" başlıklı sözleşme ile ilgili ilk haberde, sözleşmeden çok az bir şekilde ve sadece kadınlara yönelik şiddetin önüne geçmek amacıyla hazırlandığından bahsedilmiş ancak anlaşmayı imzalayan devletlere getirdiği yükümlülüklerden bahsedilmemiştir. Sözleşmenin feshedildiği 2021 senesi, Sözcü gazetesinde sözleşme hakkındaki haberlerin en çok yayımlandığı yıl olmuştur. Bu yıl gazetede İstanbul Sözleşmesi'ni konu edinen haberlerin ana olay olarak sunumunda öncelikle sözleşmenin sağladığı kazanımları belirten haberlere ağırlık verilmiştir. Bu haberler; 29 numaralı "İstanbul Sözleşmesi yaşatır", 31 numaralı "Ey kadınlar! Uyanın artık! 32 numaralı "Kadınlar artık güvende değil" ve 34 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kadınların can simididir" başlıklı haberlerdir. Gazetede diğer taraftan sözleşmenin yürürlükten kalkmasından dolayı ortaya çıkan tepkiyi dile getiren 27 numaralı "Bir kalemde kalktı", 28 numaralı "İlk imzalayan da Türkiye ilk çekilen de", 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi" ve 33 numaralı "Kanımıza dokunuyor "başlıklı haberlere de yer verilmiştir.

Sözcü gazetesinde feminizmle ilgili yapılan iki haber dışındaki bütün haberlerde gerçekleştirilen feminist eylemler ana olay olarak aktarılmıştır. Bunlar; 1 numaralı "Kocalarımız doğursun", 2 numaralı "Çıplak Öfke", 4 numaralı "Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar", 22 numaralı "Taksim'e çıkmak isteyen kadınlara gazlı müdahale" ve 26

numaralı "Feminist Gece Yürüyüşü'ne İstanbul polisi izin vermedi" başlıklı haberlerdir. 7 numaralı "Bu feministlerin dinle ilgisi yok!" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın feministleri eleştiren görüşüne yer verilirken, 36 numaralı "Feministim" başlıklı haberde kendisini feminist olarak nitelendiren Almanya eski Başbakanı Angela Merkel'in herkesin feminist olması gerektiğini belirten görüşlerine yer verilmiştir.

Sözcü gazetesinde toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği haberlerinin okuyucu aktarılmasında hem cinsiyet eşitliğini hem de cinsiyet eşitsizliğini yansıtan haberlerin ana olay olarak sunumunun tercih edildiği görülmektedir. 14 numaralı "Gerçek eşitlik olduğunda 8 Mart'a ihtiyaç kalmaz", 15 numaralı "Cinsiyet eşitliği için zihniyet değişimi şart", 16 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık" ve 17 numaralı "Evde sokakta eşitlik" başlıklı haberler cinsiyet eşitliği, 5 numaralı "Ortaokulda erkek sınıfı", 6 numaralı "Ahmet ayağa kalk bi zahmet", 13 numaralı "Kadınlardan "Hayırlı" mesaj ", 18 numaralı "Erkek gözüyle yazılan tüm yasalar ayıklanacak", 19 numaralı "Giderek artan kadına yönelik şiddet kadın sorunu değil erkek sorunudur" ve 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor" başlıklı haberler ise cinsiyet eşitsizliği hakkındadır.

Sözcü gazetesinde İstanbul Sözleşmesi, feminizm ve toplumsal cinsiyet eşitliği konulu haberler incelendiğinde gazetenin her üç konu başlığına destek veren haberlere sayfalarında yer vermeyi amaç edindiği görülmüştür. Her üç kavramda da olumlu bir bakış açısı sergilemiş olduğu incelenen haber metinlerinde gözlenmiştir.

Haberler araldan ve bağlam bilgisi olarak tetkik edildiğinde feminizmin köşe yazarları tarafından ele alınmadığı bunun yerine yapılan feminist eylemlere sıkça değinildiği görülmektedir. Eylemler dolayısıyla yapılan haberlerde kadınların ev içindeki görülmeyen emeklerine, maruz kaldıkları şiddet ve cinayetlere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. 29 numaralı "İstanbul Sözleşmesi yaşatır", 31 numaralı "Ey kadınlar! Uyanın artık!", 32 numaralı "Kadınlar artık güvende değil" ve 34 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kadınların can simididir" başlıklı haberler ile Sözcü gazetesi böylece İstanbul Sözleşmesinin toplumsal öneminin altını çizmeye çalışmıştır. Gazete toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda Türkiye'de görülen eşitsizliklerden örnekler (5 numaralı

"Ortaokulda erkek sınıfı", 6 numaralı "Ahmet ayağa kalk bi zahmet"11 numaralı "Pembe taksi polemiği" ve 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor"başlıklı haber) sunarak konunun toplumsal boyutunu göstermeye gayret etmiştir. Sözcü gazetesinde feminizm, feministlerin yapmış oldukları eylemler bağlamında, İstanbul Sözleşmesi kadınlara şiddeti ve cinayetleri önleme bağlamında, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise kadınların Türkiye'de ne türden cinsiyet ayrımcılıklarına maruz kaldıklarının gösterilmesi bağlamında işlenmiştir. Gazetede ki haberlerin kaynağı DHA ve ANKA haber ajansları, köşe yazarları ve muhabirlerdir.

3.5.3.2. Mikro Yapı

3.5.3.2.1.Sentaktik Çözümleme

Sözcü gazetesinde haber metinlerinde okuyucuyu sıkacak uzun cümlelerden, kaçınılarak kısa, anlaşılır, basit cümleler ile okuyucuya haberler aktarılmaya çalışılmıştır. Cümleler etken yapıli bir özellik taşımaktadır. Dolayısıyla kadınlar cümle içerisinde etken özne pozisyonundadırlar. 4 numaralı "Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar" ve 36 numaralı "Feministtim" haber başlıklarında kadınlar etken özneler olarak yansıtılmıştır.

3.5.3.2.2.Bölgesel uyum

Sözcü gazetesinde haber metinlerinde verilen cümleler incelendiğinde bölgesel uyumun basamakları arasında bulunan cümleler arası nedensel ilişki anlatımının olduğu görülecektir. 2numaralı "Çıplak öfke: FEMEN, Kadınlar Günü'nde İstanbul Sultanahmet'te düzenlediği gösteriyle Türkiye'deki aile içi şiddeti ve kadınlara yapılan asitli saldırıları protesto etti.",31 numaralı "Ey kadınlar! Uyanın artık! Toplumda kadın cinayetleri zaten korkutucu boyutlarda.. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2020 raporuna göre, geçtiğimiz yıl 300 kadın öldürüldü ve 11 numaralı "Gerçek eşitlik olduğunda 8 Mart'a ihtiyaç kalmaz: Sabancı, hayalim bütün kadınların eşit bireyler olarak yaşamalarıdır. Ne zaman 8 Mart'ı özel bir gün olmaktan çıkarırsınız o zaman gerçek eşitliği sağlamış oluruz." başlıklı haberlerde cümleler sebep sonuç ilişkisi çerçevesinde düzenlenmiştir.

Bölgesel uyumun bir diğer basamağı olan cümleler arası işlevsel ilişki Hürriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde olduğu gibi Sözcü gazetesinde de bulunmaktadır. Genel anlamli

bir cümlemin açıklamasının kendisinden sonraki cümlede yapılıp yapılmadığı yönünden incelendiği işlevsel ilişkiye örnek olması açısından feminizm, İstanbul Sözleşmesi ve cinsiyet eşitliği ile ilgili üç örnek sırasıyla aşağıda verilmiştir. 1 numaralı "Kocalarımız doğursun: Eskişehir'de bir grup kadın, erkeklerden alacaklıyız yazılı pankart açarak yürüyüş yaptı. Sosyalist Feminist Kolektif üyesi 50 kadar kadın hem evde hem de işte çalıştırıldıklarını ama hak ettikleri değeri görmediklerini iddia etti.", 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi: Kadın hakları ve kadına şiddetin önlenmesinin simgesi olan İstanbul Sözleşmesi yürürlükten kalktı. Kadınları şiddetten korumak için hazırlanan sözleşmeyi ilk onaylayan ülke olan Türkiye, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın imzası ile sözleşmeden çekildi." ve 13 numaralı "Kadınlardan "Hayırlı" mesaj: Aralarında Selvi Kılıçdaroğlu ile Selin Sayek Böke'nin de olduğu CHP'li kadınlar İzmir'de bulundu. Elleri eşitsizliğe, işsizliğe ve sömürüye yazılı pankartlar taşıyıp bedenleriyle "Hayır" yazdılar." haberlerinde aralarında işlevsel ilişkilerin bulunduğu cümleler kurulmuştur.

Herhangi bir cümlede geçen bir kavramla onu takip eden cümleler arasında bağ olup olunmadığına bakılan ve bölgesel uyumun son merhalesi olan referansal ilişki açısından Sözcü gazetesindeki cümleler incelendiğinde cümleler arasında referansal ilişkinin olduğunu bununla birlikte en az referansal ilişkinin gözlemlendiği cümlelerin feminizmle ilgili olduğu söylenebilir. 7 numaralı "Bu feministlerin dinle ilgisi yok!: Bu feministler filan var ya... Ne demek kadın emanetmiş, bu hakarettir diyor", 33 numaralı "Kanımıza dokunuyor: Muhafazakâr kadınların örgütlendiği Hazar Kadın Derneği de İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesine karşı çıktı. Dernek başkanı Ayla KerimoğluTürkiye'nin öncülüğünde hazırlanan bir sözleşmeden bir grup insanın evhamı yüzünden ayrılıyor olmak kanıma dokunuyor." ve 6 numaralı "Ahmet ayağa kalk bizahmet: Kadın erkek eşit değildir zihniyetine mensup Başbakan Davutoğlu, önceki gün bunun örneğini sergiledi. Kırklareli Valisi Esengül Civelek'i makamında ziyaret etti. Kadın vali ayakta beklerken, O koltuğa kuruldu." haberlerinde cümleler arası referansal ilişki vardır. Sözcü gazetesinde bölgesel uyum dikkate alındığında Feminizm konusunda nötr buna makabil İstanbul Sözleşmesi ve cinsiyet eşitliğini destekler bir dilin kullanıldığı görülmektedir.

3.5.3.2.3 Sözcük Seçimleri

Sözcü gazetesinde haberi en az yapılan konu başlığı feminizmdir. İncelenen zaman dilimi içerisinde feminizmle ilgili yayımlanan ilk haber 2011 yılına ait olan ve 1 numaralı "Kocalarımız doğursun" başlıklı haberdır. Seçilen farklı bir başlık ile hem okuyucunun yazıya merakı artırılmaya çalışılmış hem de feminist argümanlar içerisinde yer alan ücretsiz ve önemsiz olarak kabul edilen ev içi hizmetlerinden çocuk bakımının zorluğuna işaret edilmek istenmiştir. Gazetede feminist grup FEMEN ile ilgili 2 numaralı "Çıplak Öfke" ve 4 numaralı "Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar" başlıklı iki haberin verildiği görülmektedir. Yapmış oldukları eylemlerde soyunmaları ile bilinen grup hakkında atılan başlıklar da grubun bu özelliğini yansıtır niteliktedir.³⁶ numaralı "Feministim" başlıklı haberde kendisini feminist olarak nitelendiren kişinin Almanya Başbakanı Angela Merkel olduğu belirtilerek çokça tanınan bir kişi üzerinden feminizme dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Sözcü gazetesinde İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yapılan ve sözleşmenin imzalanmasından bir sene sonra sözleşme hakkında çok kısa bir bilgi aktaran 3 numaralı "Kadınlar için şiddet hattı" başlıklı haber dışındaki bütün haberler İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmaması yönünde yapılan haberlerdir. 29 numaralı "İstanbul Sözleşmesi yaşatır" 32 numaralı "Kadınlar artık güvende değil" 34 numaralı "İstanbul Sözleşmesi kadınların can simididir" ve 35 numaralı "Bir nefes gibi soluduğumuz sözleşmeden vazgeçmeyiz" başlıklı haberlerde sırasıyla geçen "Yaşatır, güvende değil, can simididir ve bir nefes gibi soluduğumuz" sözcükleri ile Sözcü gazetesi, sözleşmenin kadınlar için ne denli önemli olduğunu ortaya koymak istemiştir. Gazetede sözleşmenin mecliste kabul edilmesine rağmen Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle feshedilmesine olan tepki 27 numaralı "Bir kalemde kalktı" ve 30 numaralı "246 oyla kabul edildi tek imzayla feshedildi" başlıklı haberlerdeki "Bir kalem ve tek imza" kelimeleri ile ifade edilmeye çalışılmıştır. 28 numaralı "İlk imzalayan da Türkiye ilk çekilen de" başlıklı haberde sözleşmenin altına en başta imza atan ve yine sözleşmeden en önce çekilen devletin Türkiye olmasına karşı duyulan tepki başlıkta "İlk" kelimesinin iki defa tekrar edilmesiyle gösterilmiştir.

Dünya Ekonomik Forumu raporuna göre cinsiyet eşitliğinde 144 ülke arasında 131. olan Türkiye'nin haberinin yapıldığı 16 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık" başlıklı haberde ortaya çıkan kötü manzara "Sınıfta kaldık" sözleri ile yansıtılmaya çalışılmıştır. 17 numaralı "Eve, işte, sokakta eşitlik" haberde kullanılan başlık ile gazete eşitliğin her alanda olması gerektiğini savunmuştur. 18 numaralı "Erkek gözüyle yazılan tüm yasalar ayıklanacak" başlıklı haberde gazete "Erkek gözü" ifadesine yer vererek Türkiye'deki yasaların bir kısmının erkek bakış açısıyla yazıldığını okuyucusuna göstermeye gayret etmiştir.

3.5.3.2.4 Haber Retoriği

31 numaralı "Ey kadınlar uyanın artık" başlıklı haberde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2020 raporuna, 16 numaralı "Cinsiyet eşitliğinde sınıfta kaldık" başlıklı haberde 2017 senesine ait Dünya Ekonomik Forumu raporuna ve 21 numaralı "Kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor" başlıklı haberde ILO'nun 2018-2019 Küresel Ücret Rapor'una yer verilmesiyle suretiyle haberlerin doğruluğu payı artırılmak istenmiştir. Haber retoriğini kuvvetlendirmek adına haberlerde fotoğraflar da kullanılmıştır. Feminizm konulu haberlerde feminist protestolara ilişkin fotoğraflar çoğunluktadır. İstanbul Sözleşmesi ve cinsiyet eşitliği haberlerinde başlık için kullanılan cümle eğer başka birine veya olaya ait ise o kişi veya olayın fotoğrafı, diğer haberlerde ise olayın anlatımına uygun fotoğraflar kullanılarak haberin sunumu görsel olarak zenginleştirilmiştir.

11 yıllık arşiv taramasına dayanarak yapılabilecek genel bir değerlendirmeye göre ele alınan üç gazetenin toplumsal cinsiyet eşitliğine/eşitsizliğine yönelik haberlere çok az yer vermeleri nedeniyle, bu gazetelerin bu konuda uzun dönemli bir yayın politikalarının olmadığı tespit edilmiştir. Adı geçen üç gazetenin toplumsal cinsiyet eşitliği /eşitsizliği konularında yapmış oldukları haberleri ana sayfalarında yer vermekten ziyade iç sayfalarına kaydirmaları bu görüşü desteklemektedir. Ayrıca cinsiyet eşitsizliğinin ve şiddetin ortadan kaldırılması amacıyla imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi' ile ilgili üç gazetenin, sözleşmenin iptali sürecinde yaptıkları haberlerin sayısının arttığı ama sözleşmenin iptalinden sonra haberlerin sayısında bir düşüşün yaşandığı ve zaman içerisinde sözleşmeden neredeyse hiç bahsetmedikleri görülmüştür. Diğer taraftan

İstanbul Sözleşmesi'ne destek veren feminizm konulu haberlere de bu üç gazetenin sayfalarında çok az yer ayırdıkları dolayısıyla feminizmin bu gazeteler için önemli bir konu başlığı olmadığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Toplumun kadın ve erkekleri biçimlendirerek ayırtırdığı stereotipler M.Ö.3000'li yıllardan itibaren kadınların aleyhine oluşmaya ve yerleşmeye başlamıştır. Kadınlar ve erkekler arasında işbirliğine dayalı, eşitlikçi bir anlayıştan tarımsal faaliyetlerin artmasına bağlı olarak kadınların çalışma hayatından/kamusal alandan koparılaraq özel alana/eve hapsedilmesi, mülkiyetin sahibinin erkek olarak kabul edilmesi ve son olarak mirasın erkek çocuklara ait bir hak olarak görülmesi ile ataerkil bir düzene geçilmiştir. Bu durum aynı zamanda yüzlerce yıldır devam eden toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğması ve kökleşen bir sorun halini alması anlamına geliyordu. Biyolojik cinsiyetin ötesinde toplum tarafından kadınlara ve erkeklere biçilen rollerle inşa edilen toplumsal cinsiyet küresel düzeyde kadınları ikincil, bağımlı, edilgen ve nesne konumlarına indirgerken özünde barındırdığı eşitsizlik aynı zamanda ayrımcılık ve şiddeti doğurmuştur. Kadınların ve erkeklerin hapsedildiği kalıplar iki cinsiyetin de hayatını zorlarken ataerkil düzenin öznesinin erkek olması kadınların bu düzlemde daha büyük ve farklı mağduriyetler yaşamasına yol açmaktadır. Ataerkil düzen içerisinde oluşan ataerkil kurumlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin üretimi ve hayatın her alanına yayılmasına ve böylece sorunun yapısal ve kronik bir hale gelmesine yol açmıştır.

Hayatımızda yer alan birçok kurum toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin üretimi ve gelecek nesillere aktarımında, ataerkil düzenin devam etmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu kurumların başında aile, eğitim, siyaset, çalışma hayatı, siyasal alan ve medya gelmektedir. Bu mekanizmalar yüzlerce yıldır oluşturulmuş ve varlığını devam ettiren toplumsal cinsiyetçi kalıp yargıların öğrenilmesini ve sürekliliğini sağlar. Ailede eşit olmayan güç ilişkilerine, cinsiyete dayalı iş bölümüne ve cinsiyetçi rol ve kalıp yargılara maruz kalan çocuklar tam da toplumun onlardan beklediği birer kadın ve erkeğe dönüşmek için gerekli unsurlarla donatılmaktadırlar. Okullarda benzer bir eğitim sürecinden geçen öğrenciler cinsiyet ayırımına ve eşitsizliğine maruz kalmakta ve önlerine toplumun kendileri için çizdiği roller ve bilgiler, meslekler konulmaktadır. Kadınların çalışma hayatına girmeleri de cinsiyetlerinin belirleyiciliğinde gerçekleşmekte olup, evdeki cinsiyete dayalı iş bölümünün uzantısı olan meslek/iş seçeneklerine, nitelsiz işlere, düşük ücrete, mobbinge, cam tavan bariyerleri vb. sorunlara mahkûm edilmektedir. Ulusal ve yerel karar alma mekanizmalarına, siyasal alana girmek de kadın cinsiyeti için

içinde büyük zorluklar barındırmaktadır. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların ulusal meclislerde genel olarak erkeklerin 3 milletvekilliğine karşılık 1 milletvekilliği ile temsil edilmeleri, ülkelerinin geleceğine dönük atılacak adımlarda yeterince söz hakkına sahip olamamalarına siyasetin de erilliğine işaret etmektedir. Kadınların siyasal alanda eksik temsili aynı zamanda bir demokrasi sorunu olarak tüm dünyanın çözmesi gereken bir sorun olarak gündemdeki yerini ve önemini korumaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üreten pek çok mekanizma içerisinde insanların düşünce dünyaları ve algılarına nüfuz ederek şekillendiren ve aynı zamanda kamuoyunun oluşmasını sağlayan medya da yer almaktadır. Medya özellikle hakim kültürel kodların aktarımı, kültürün üretim ve tüketiminde belirgin bir taşıyıcılık ve yaygınlaştırma işlevi görmektedir. Toplumsal cinsiyetin, cinsiyet rollerinin, kalıp yargıların, ataerkil zihniyetin anlam örüntülerinin medya aracılığıyla üretilmesi, sunulması ve aktarılması medyanın toplum üzerindeki etkisini arttırmaktadır. Bu tez çalışmasında “Medya toplumsal cinsiyet eşitsizliği üretmekte midir/toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin üretilmesinde rol üstlenmekte midir?,” “Medya toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl üretmektedir?” sorularına yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda insanlar arasındaki iletişimde sorun teşkil eden zaman ve mekan problemini ortadan kaldırarak anlık iletişime imkan veren medya organlarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin üretiminde nasıl bir rol üstlendiğinin tespit edilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Medyanın içeriği ve rolüne dair çok farklı kuramlar bulunmaktadır. Her bir kuram kendi perspektifinden medyanın işlevini açıklamaya çalışmaktadır. Araştırma kapsamında medyanın toplumsal cinsiyetçi bir rol üstlenip üstlenmediği feminist medya kuramından hareketle ortaya konulmuştur. Feminist perspektif medyanın sahip olduğu değerler, içerik üretimi ve aktarımında nötr ya da objektif olmadığını savunmaktadır. Medyanın hakim ataerkil kültürel kodların üretimi, aktarımı ve yaygınlaştırma işlevini hazırladığı içerikler, kullandığı dil ve sunum teknikleri ile gerçekleştirdiğine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda medya içeriğinin özellikle haber metinlerinin oluşturulması ve sunumunda kullanılan cinsiyetçi ve eril dil, olay ve olgulara ataerkil bakış açısı medyanın toplumsal cinsiyetçi yaklaşımını ortaya koymaktadır. Görsel ve yazılı medyada cinsiyete dayalı iş bölümünün, kadınlara ve erkeklere biçilen rollerin

doğallaştırılarak kadınlık ve erkekliğe dair stereotiplerin aktarımı ve yaygınlaşmasında etkili bir araç olduğu vurgulanmaktadır. Medya sektöründe sadece üretilen içerikler değil aynı zamanda kurum içinde çalışanlar arasında da cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizliğinin hakim olduğu ortaya konmuştur. Nitekim bu bağlamda kadın spiker, muhabirlerin ve yöneticilerin sayısındaki azlık haberlerin erkek bakış açısıyla hazırlanması söz konusudur. Feminist medya kuramı; medya reklamları, haber metinleri, filmler vb, içerikler ve sahip olduğu bakış açısı ile medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolü gözler önüne sermiştir.

Araştırma sorusundan hareketle medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolünü ortaya koymak amacıyla ulusal yazılı basından farklı ideolojik yaklaşımlara sahip üç gazete; Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü, seçilmiştir. Ataerkil zihniyetin farklı ideolojilerle eklemlenme potansiyeli nedeniyle ve örneklemin temsil düzeyini arttırabilmek için gazete seçiminde ideolojik yaklaşım belirleyici olmuştur. Gazeteler Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda attığı kritik önemdeki İstanbul Sözleşmesi'ni imzaladığı 2011 yılından başlayarak 2022 yılına kadar taranmıştır. Taramalar seçilen gazetelerdeki haber başlıkları ve metinlerinde seçilen üç anahtar kavram-toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, feminizm ve İstanbul Sözleşmesi- üzerinden Van Dijk'in eleştirel söylem analizi metodu ile analiz edilmeye çalışılmıştır.

Medyanın toplumsal cinsiyet eşitlikçi rolünü ortaya koymaya yönelik literatürde çok sınırlı çalışmanın olduğu görülmektedir. Kimi çalışmalarda konu, kapsam ve zaman aralığının çok sınırlı olduğu -tek konulu ve çok kısa süreli- gazete taraması yapıldığı görülmüştür. Örneğin; Şahin ve Birincioğlu'nun (2020) "Toplumsal Cinsiyet ve Medya: Şule Çet'in Şüpheli Ölümü Üzerine Haberlerin Eleştirel Söylem Analizi" çalışmasında Sabah gazetesinin dijital versiyonu yaklaşık bir yıllık zaman aralığında taranmıştır. İlgili çalışmada belirtilen zaman aralığında yayınlanan Şule Çet davasına yönelik haberlerde cinsiyetçi söylemler tespit edilerek Van Dijk'in eleştirel söylem analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda incelenen gazetenin eril haber diliyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğini güçlendirdiği ve ataerkil ideolojiyi yeniden ürettiği bulgularına ulaşılmıştır. Yapılan tez çalışmasında da benzer bulgulara ulaşılmış olup medyanın toplumsal cinsiyet

eşitsizliğini üretmedeki rolünü ortaya koyan çalışmaların literatürde öne çıktığı görülmektedir.

Kemahlı Garipoğlu ve Sezer Şanlı'nın (2021) "Muhafazakar ve Feminist İdeolojiler Bağlamında İstanbul Sözleşmesi Tartışmalarına Yönelik Bir Eleştirel Söylem Analizi" başlıklı çalışmasında geniş bir örneklem seçilmiş olup Hürriyet, Cumhuriyet, Duvar, T24, Yeni Şafak ve Yeni Akit gazetelerinin iki aylık dönemindeki haberler ve köşe yazıları yine Van Dijk'in söylem analizi tekniğiyle İstanbul Sözleşmesi anahtar kelimesi ile taranmıştır. Bu çalışmada farklı ideolojilere sahip gazetelerin ideolojik olarak yaklaşımları İstanbul Sözleşmesi'ni işleyiş biçimi ile ortaya konmuş, muhafazakar ve sol ideolojiler arasında özellikle ataerkil zihniyet, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında ayrışma dikkat çekmiştir. Bu çalışma daha geniş bir örneklemede ideolojilerin ataerkillikle ilişkisini ortaya koymuştur. Nitekim bu tez çalışmasında örneklem dahilinde üç farklı ideolojinin haber metinleri üzerinden toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolü açık edilmiş olmakla birlikte, incelenen tüm gazetelerin farklı ideolojilere sahip olmasına rağmen tutarlılığıyla toplumsal cinsiyet eşitlikçi bir yayın politikası ya da anlayışına sahip olmadığı da tespit edilmiştir. İdeolojileri ne olursa olsun ataerkillikle kısmi ya da örtük bir ilişki içerisinde olduğunu söylemenin de mümkün olduğu yapılan araştırma sonucunda görülmüştür.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet haberlerinin incelendiği Fikret YAZICI ve Yıldız DEĞER ŞAHBAZ'ın yapmış olduğu "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Yazılı Basına Yansıması" başlıklı çalışmada 7-8 ve 9 Mart 2019 tarihlerindeki 3 günlük Sabah, Sözcü ve Hürriyet gazeteleri incelenmiştir. Sözcü gazetesindeki "Kıskançlık krizine girdi, karısını ve kızını bıçakladı" başlıklı aynı haberin Hürriyet gazetesindeki karşılığı "Karısını ve kızını kıskançlıktan bıçakladı" şeklinde olup, buradaki ifadeler suçlu olan erkeği mağdur olarak göstermeye yaramaktadır. 1 Mart 2017 ile 15 Mart 2017 tarihleri arasındaki 2 haftalık Hürriyet, Sabah, Sözcü ve Posta gazetelerindeki kadınlar konulu haberlerin gözden geçirildiği Arzu YAVUZ ve Ayhan KÜNGERÜ'ye ait "Öteki Olarak Kadın: Gazete Haberlerinde Kadın Temsilleri" isimli çalışmada Sabah gazetesindeki "Çocuk da yaparım kas da " Posta gazetesindeki "En sevimsiz iş ütü yapmak", Hürriyet gazetesindeki "Kadın öğretmenler kaza yaptı" ve

Sözcü gazetesindeki “3 Aylık eşini önlüğünün üst düğmesi açık diye öldürdü “ başlıklı haberler cinsiyetçi toplumsal kalıp yargılarını pekiştirici tarzdadır.

Literatürde benzer konuda yapılmış çalışmalarda irdelenen konu, kapsam ve zaman aralığındaki sınırlılıklar elde edilen bulguların kapsamını da sınırlandırmıştır. Elinizdeki tez çalışmasında incelenen zaman aralığının genişliği yanında ayrıca gazetelerin sadece günlük nüshaları ile yetinilmeyip eklerinin de(Hürriyet gazetesinin ekleri; Kelebek, Hürriyet Ankara, Hürriyet İK, Hürriyet Cumartesi ve Hürriyet Pazar, Yeni Şafak gazetesinin eki; Yeni Şafak Pazar ve Sözcü gazetesinin eki; Şık) araştırmayadakil edilmesi çalışmayıda detaylı bir hale dönüştürmüştür. Böylece çalışmanın söz konusu üç kavramın Türkiye'deki tarihi seyirlerinin uzun bir dönemine ayrıntılı bir şekilde ışık tutacağına inanılmaktadır. Ayrıca tek bir kavramın arşiv taraması yapılmayarak, birbirleriyle bağlantılı olan toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, feminizm ve İstanbul Sözleşmesi kavramlarının birlikte arşiv taramalarının yapılması konu bütünlüğü ve özgünlüğü açısından oldukça önemlidir.

Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinin 11 yılda “toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, feminizm ve İstanbul Sözleşmesi” ile ilgili yayınlanan haber metinlerinin analizi sonucunda medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmedeki rolü haber metinleri üzerinden ifşa edilmiştir. Seçilen gazetelerin üçüncü sayfalarında kadın şiddetinin doruk noktası olan kadın cinayet haberleri oldukça fazla yer kaplayıp olayların erkek bakış açısıyla okuyuculara aktarıldığı görülmüştür. Yine Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazeteleri kadınlar ile ilgili haberlere daha çok hafta sonlarında vermiş oldukları eklerin de yer ayırmışlar ve buradaki haberler çoğunlukla yemek tarifleri, temizlik, kadın modası ve bireysel kadın başarıları ile ilgili olmuştur.Hürriyet gazetesinde 9 numaralı "Kadınlardan güç alan şirketler" Yeni Şafak gazetesinde 1 numaralı "Şiddetten kaçan kadınların 20 yıldır sığınağı" ve 46 numaralı "İstanbul Sözleşmesi ve Japon ev hanımları" ve Sözcü gazetesinde 3 numaralı " Kadınlar için şiddet hattı" başlıklı haberler feminist perspektifli medya anlayışına göre okuyuculara aktarılmamıştır. Dolayısıyla bu gazetelerin hiçbirisi feminist perspektifli yayın anlayışına sahip değildir. Diğer taraftan köşe yazıları ve bunların dışında yayımlanan bütün haberler birlikte değerlendirildiğinde 11 yıllık dönemde Hürriyet gazetesinde feminizm hakkında 12 numaralı " Yazmamak

olmazdı"22 numaralı "Babamı ben feminist yaptım" ve 24 numaralı "Hepimiz feminist olmalıyız" başlıklı 3 olumlu haber varkenYeni Şafak ve Sözcü gazetelerinde olumlu haberler bulunmamaktadır. Bu durum ise bu gazetelerin feminizm konusunda yayınlarının düzenli olmadığını ve bu konuda belli bir politikaya sahip olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca Sözcü gazetesi düzenlenen feminist eylemlerden en çok bahseden gazete olmuştur. Bunlar 1 numaralı "Kocalarımız doğursun", 2 numaralı " Çıplak Öfke'', 4 numaralı " Göğüs göğüse çarpışmaya geliyorlar", 22 numaralı"Taksim'e çıkmak isteyen kadınlara gazlı müdahale" ve 26 numaralı "Feminist gece yürüyüşüne İstanbul Polisi izin vermedi " başlıklı haberlerdir. Hürriyet Gazetesinde feminist eylemler hakkında 13 numaralı "Kadın İstiklali" başlıklı bir haber varken, Yeni Şafak gazetesinde hiçbir habere rastlanmamıştır. Tüm bu verilerden hareketle feminizmin Sözcü ve Hürriyet gazeteleri tarafından desteklendiği ancak Yeni Şafak gazetesinde desteklenmediği görülmüştür.

İstanbul Sözleşmesi ile ilgili olarak Yeni Şafak gazetesindeİstanbul Sözleşmesi'ne muhalif bir yayın politikası olduğu, Sözcü gazetesinde sözleşmenin şiddetle savunulduğu, Hürriyet gazetesinde ise sözleşmenindesteklendiği ancak iptal edilmemesinin Sözcü gazetesindeki gibi hararetli bir şekilde savunulmadığısöylenebilir. Buna karşılık Sözleşmenin yayımlandığı yıl olan 2011 yılında Hürriyet gazetesinde 1 numaralı "Kadına şiddete karşı ilk imza Türkiye'den"ve Yeni Şafak gazetesinde 5 numaralı"Kadına şiddet insan hakkı ihlali" başlıklı 1 haber, sözleşmenin Türkiye tarafından onaylandığı 2012 yılında Sözcü gazetesinde yine 3 numaralı "Kadınlar için şiddet Hattı" başlıklı 1 haberin yayımlanmasına karşın sözleşmenin 2019 yılında feshedilmesinin gündeme gelmesiyle birlikte gazetelerdeki haber sayısında artış meydana gelmiştir. Bir başka ifadeyle üç gazetede İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanması ve onaylanmasına dair haberlerin azlığına karşın feshedilmesi hakkındaki haberlerin çokluğu bu gazetelerdeki sözleşme hakkında yapılan haberlerin ortak yönünü oluşturmaktadır.

Yapılan çalışma sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin Sözcü ve Hürriyet gazetelerinde hem köşe yazarları hem de yapılan haberler bazında desteklendiği, Yeni Şafak gazetesinde ise konu ile ilgili yapılan haberlerde olumlu bir dilin kullanıldığı ancak

gazetenin çoğu yazarının ise²cinsiyet eşitliğine muhalif olduğu tespit edilmiştir. Üç gazetede ortaknoktacinsiyet eşitliği konusunun feminizm ve İstanbul Sözleşmesi'ne göre daha çok ele alınmasıdır. Ayrıca Hürriyet gazetesinde yayınlanan cinsiyet eşitliği haberleri ekonomi ağırlıkta iken, Yeni Şafak gazetesinde eğitim, fırsat, ekonomi ve bilişim gibi çok çeşitli alanlardaki cinsiyet eşitliği haberlerine yer verilmiştir. Sözcü gazetesinde ise Türkiye'deki cinsiyet eşitsizliği örnekleri, eylemleri ve toplumda ön planda olan kişilerin konu hakkındaki görüşleri aktarılmıştır.

Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinde kadın hakları ile ilgili en çok haberin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü içerisinde barındıran mart ayı süresince okuyucuya aktarıldığını, geriye kalan on bir ay boyunca kadınların eğitim, siyaset, sağlık ve ekonomi alanlarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili çok az haberin yapıldığını ve böylece kadın sorunlarının gazeteler tarafından daha yüzeysel ve uzaktan takip edildiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinin birbirlerinden farklı ideolojilere sahip olsalar bile kadın haklarının iyileştirilmesinde, farkındalık oluşturmaya yönelik yayınlara yeterince yer vermemelerinin ataerkil zihniyetin devamına örtük biçimde katkı sağladıkları ve bu üç gazetenin aralarında boyut farkı olmakla birlikte genel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üreten mekanizmalar olarak yayın hayatlarına devam ettikleri söylenebilir. Bu bağlamda yapılan 11 yıllık analiz sürecinde seçilmiş olan gazetelerin doğrudan feminist perspektife, toplumsal cinsiyet eşitlikçi değerlere ve bir yayın anlayışına sahip olmadığı ulaşılan sonuçlardan birisidir.

Bu çalışmanın önemli özelliklerinden bir tanesi, araştırmanın İstanbul Sözleşmesinin Türkiye tarafından imzalandığı yıl olan 2011 senesinin 1 Ocak tarihinden başlayıp, sözleşmenin Türkiye tarafından iptal edildiği 2021 senesinin 31 Aralık'ına kadar ki süre zarfı içerisinde bahse konu olan üç gazetenin arşiv taramasına dayanmasıdır. Arşiv taramasında çok uzun soluklu bir dönemin incelenmesi yapılan çalışmayı özgün kılmaktadır.

²Sözcü gazetesinde cinsiyet eşitliği ile ilgili Yılmaz Özdil ve Emin Çölaşan'ın 1'er olumlu köşe yazısı bulunmaktadır. Aynı şekilde Hürriyet gazetesinde Gila Benmayor ve Ayşe Arman'ın da 1'er olumlu, Ferzane Zenan'ın ise 1 nötr yazısı bulunmaktadır. Yeni Şafak gazetesinde ise Ayşe Böhürler'in ve Hatice Karahan'ın 2'şer olumlu, Nötr yazı olarak Ayşe Böhürler'n 2 ve Zekeriya Kurşun'un 1'er yazısı, olumsuz yazı olarak Faruk Beşer, Ayşe Böhürler, Ergün Yıldırım, Hilal Kaplan, Ali Saydam ve Yasin Aktay'ın 1'er olumsuz yazısı vardır.

Çalışmada üç gazetenin 11 yıllık nüshaları ekleri ile beraber analiz edilmeye çalışılmıştır. Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda gazete sayısının ve konu ile ilgili kavramların arttırılarak Türk yazılı basının incelenmeye çalışılmasının kamuoyunun toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği konusuna daha çok dikkatini çekeceğine ve böylelikle toplumdaki cinsiyet eşitsizliklerinin daha da azalacağına inanılmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitlikçi medya ve haber anlayışının geliştirilebilmesi için hem medya sektörünün kendi içerisinde hem de toplum tarafından feminist/eşitlikçi bir direncin oluşması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitlikçi bir anlayışın ana akımlaştırılması için medya denetleme ve izleme mekanizmalarının da devreye girmesinin hayati olduğu kabul edilmeli ve yerleşik hale gelmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar Savran,G.(2018). Feminizm Yazılar Kuramdan Politikaya, Dipnot Yayınları, Ankara,s.34.
- Adaçay,F.R.(2021). Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma, Nisan Kitapevi, Eskişehir,s.213
- Ağaoğlu Ercan,E. ve Çakar Bikiç,N.(2019)."Kadın Rollerinin Televizyon Dizilerinde Yer Alma Biçimlerine İlişkin Bir Karşılaştırma:Paramparça ve Medcezir Örneği"*InsanveInsan*, 6(20), 165-183.
- Ağlı,E. ve Tor,H.(2015)."Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türk Kadınlarının Eğitim,Sosyal ve Siyasal Hayattaki Durumlarının Değerlendirilmesi", *International Journal of SocialSciencesandEducationResearch*, 2(1), 75-86.
- Akdağ,M.(2020)."Medya Siyaset Etkileşimi Bağlamında Türkiye'de Siyasetin Medya Alanındaki Düzenlemeleri Üzerine Bir İnceleme",*Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 1173-1197.
- Akgül,A.E.(2019)."Eğitimde Fırsat Eşitliği-Cinsiyet Ayrımı Faktörü Üzerine Bir Araştırma"*Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3 (1), 127-142.
- Akkaş,İ.(2019)."Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı",*Ekev Akademi Dergisi* , 23 (77), 97-118
- Akın, A. ve Demirel, S.(2003)."Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri", *CumhuriyetÜniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*,25(4), 73-82.
- Akmeşe,Z. ve Deniz,K.(2015)."Kadına Yönelik Cinsiyetçi Söylemin İnternet Haber Portallarında Yer Alma Biçimleri", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 311-326.
- Aksu, B. (2012). " Toplumsal Cinsiyet Dayalı Ayrımcılık", *Ayrımcılık: çok boyutlu yaklaşımlar*,175-787
- Alptekin,D.(2008)."Üçüncü Dünya Ülkelerinde Kadın Hakları Bağlamında Feminizm",*Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (20), 21-33

- Altıntop,M. ve Bak,G.(2020).*Türkiye'de Basın Özdenetimi*.Ankara:İksad Yayınevi.s.65-89.
- Altuntaş,N.(2007). "Farklılık, Feminizm ve Demokrasi",*Demokrasi Platformu*,3(10).
- Arslan,G.(2004). "Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar ve Öngörülen Usuller", *Journal of IstanbulUniversityLawFaculty*, 62(1-2), 3-43.
- Atak,S.(2006). "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmelerinde Öngörülen Denetim Yöntemleri",*Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 86-99.
- Atmaca,N.E.(2019). "Cinsiyet Ayrımcılığı Bağlamında Yazılı Basında Haber Seçimlerinin İncelenmesi",*InternationalJournal of CulturalandSocialStudies*,5(1), 237-256.
- Avcı,F.veGüdekli,A.(2018). "Toplumsal Cinsiyet ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz",*InternationalJournal of CulturalandSocialStudies*,4 (2), 475-506.
- Avcıl,C.(2020). "Kesişimsellik: Feminizmde Kapsam Genişlemesine Doğru",*e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 12 (4), 1290-1312 .
- Ayata,G.,EryılmazDilek,S. ve Emrah Oder,B.(2010). "Temel Belgeler", (Ed:B.Yeşiladalı),*Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama*, İstanbul:İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.348.
- Aydeniz,H.(2018). "Öz Denetim İmkânı Olarak Medya Ahlakı", *iş ahlakı*, 296.
- Bakırcı,K.(2015). "İstanbul Sözleşmesi",*Ankara Barosu Dergisi*, (4), 133-204.
- Bayhantopçu,E.(2017). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinde Yazılı Basında Kadın Temsilinin Rolü" *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 83-93.
- Bayraktar,Ö.(2016). "Ekranında Bir Kadın Olarak Kendine Yer Açmak"Web
- Bayraktar.T.(2018). "İstanbul Sözleşmesi ve 2017 Türkiye Gölge Raporuna İlişkin Bir Değerlendirme"*Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 87-111.
- Beauvoir, S. (1993).*Kadın Bağımsızlığa Doğru*,PayelYayınları,İstanbul

- Benet,J.(2018).Feminist Dövüş Kulübü.çev.Ayşe Nur Buğalı,İstanbul:İndigoKitap,s.254-255
- Berktaş,F.(2021).Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın,MetisYayınları,İstanbul,s.90-92.
- Berktaş,F.(1994).KadınOlmakYaşamakYazmak,Pencere Yayınları,İstanbul,s.87.
- Bilgili,N. ve Vural,G.(2010)."Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi:Namus Cinayetleri",*Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1), 66-72.
- Biryıldız,E.(1994)."Feminist Film Eleştirileri", *Marmara İletişim Dergisi*, 8(8), 63-66.
- Bora,A.(2012)."Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık",*Ayrımcılık:Çok boyutlu yaklaşımlar*175-18.
- Bozkur,B.veTaylan,A.(2020)."Medyada Annelik Temsili:Ana Akım ve Alternatif Medyada Anneliğin Sunumuna Yönelik Karşılaştırma",*Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (34), 45-65.
- Budak,L.(2011)."Basının Demokratik Katılım Kuramı Açısından Topluluk Radyoları", *Ege Üniversitesi İletişim FakültesiTürkbilimDergisi*,7,34.
- Bulunmaz,B.(2014)."Yeni Medya Eski Medyaya Karşı: Savaşı Kim Kazandı ya da Kim Kazanacak?",*Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*,4(1),22-29.
- Bükecik,E. ve Özkan,B.(2018)."Kadına Yönelik Şiddet:Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi",*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Can,B.(2020).İstanbul Sözleşmesi ve Onu Referans Alan Tüm Yasalar Fesh Edilmeli.(Der: M.Kurdaş).Kod Adı:İstanbulSözleşmesi,İstanbul:Yeni Devir Yayınları.s.65-66.
- Çağlak,U.ve Satır,(2020).M.E."Eğlence Mekanları ve Yeni Medya:Mekanın Görünümleri Üzerine Bir Değerlendirme",*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 317-326

- Çağlar,G. (1992). " Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı", *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 3,25-36.
- Çakır,S.(2018).Feminizm.(Derleyen:H.B.Hekimoğlu),*19.Yüzyıldan 20Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*,İstanbul:İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.415-416.
- Çakmak,C.(2014).Birleşmiş Milletler ve Meşru Güç Kullanımı.(Derleyen:N.Doğan, C.Çakmak ve K.Aslan), *BM Sistemi ve BM'de Reform Tartışmaları*,Ankara:Siyasal Kitapevi. s.35-53
- Çelenk,S.(2010)."Kadınların Medyada Temsili ve Etik Sorunlar",*Televizyon haberciliğinde etik*, 229-236.
- Çelik,Ö.(2012)."Kadınların İnsan Hakları Hareketi",*Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 14 (1), 149-170.
- Çiçek,A.C. ve Uysal,G.(2019)."Siyaset,İdeoloji ve Manipülasyon Ekseninde Medya:16 Nisan 2017 Referandumunun Medyaya Yansıması Üzerine Eleştirel Bir Söylem Analizi" *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(4), 1183-1201.
- Çoban,F.(2015)."Bir İnsan Hakkı Olarak Güvenli Kürtaja Erişim",*Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 79-112.
- Çoban İnce,İ.(2017)."Türkiye'de Kadın Haklarının Hukuksal Gelişimi",*International Journa lAcademic Value Studies (Javstudies)*,3(16),207-213.
- Dalçıçek,E.veArslan,B.(2022)."Yeni Toplumsal Hareketlerin Medyada Temsili:Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Örneği",*Turkish Online Journal of Design Art and Communication* , 12 (1), 20-48.
- Demirdağ,M.F.(2017)."Küreselleşme ve Türkiye'de Feminizm Üzerine Bir Deneme", *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 55-63.
- Doğancı,H.K. ve Tuncay,T.(2020)."Tarihsel Süreçte Kadının Aile İçindeki Konumunun Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde Değerlendirilmesi",*ToplumveSosyal Hizmet*, 31(3), 1324-1351.

- Durgun,C.veGök,G.O.(2017)."Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Bağlamında Brics ve G7 Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi"*Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2).
- Durutürk,B.(2018)."Feminizm ve Çok Kültürlülük Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme", *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 76-90.
- Enginyurt,D.(2018)."Sosyal Hareketler Sosyolojisi Açısından Feminizm"*USE Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, (1), 36-59.
- Erbaş,S.(2018)."Varolmanın Dayanılmaz Zorluğu:KadınOlmak",*LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 75-88.
- Erdoğan,S.(2021)."Avrupa Birliği'nin İstanbul Sözleşmesi'ne Katılım Süreci: Yeni Bir Ulusüstücülük–Hükümetlerarasıcılık Rekabeti mi?",*Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* , 9 (2), 311-334.
- Eren,E.(2018)."Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Sorunsalı:Eğitim Politikalarında Kadının Yeri",*Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, yayında, İzmir .
- Eroğlu,K.(2004)."Kadın Kuruluşları İçinde Üniversite Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin Yeri ve Önemi",*Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi*, 8(2), 23-31.
- Ersoy Çak,Ş.(2010),"Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm Teorileri Bağlamında Türkiye'deki Reklam Filmleri ve Popüler Müzik Videoları",*Yedi:Sanat,Tasım ve Bilim Dergisi* (4), 101-110.
- ErzenÜnal.M.(2019)."Siyasette Cinsiyet Eşitsizliği",*Asya Çalışmaları* , 2 (8), 21-32.
- Eşel, E. (2005). " Kadın ve Erkek Beyninin Farklılıkları", *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 15 (3).
- Etike,Ş.veDemir,A.S.(2017)."Toplumsal Eşitsizlikler ve Kadın Emeği:Medya Endüstrisi Üzerine Bir Araştırma"*Emek Araştırma Dergisi*, 8(12), 123-44.

- Gedik,E.(2015)."Toplumsal Cinsiyeti Ana Akımlaştırmanın Türkiye'de Kadın Hareketi Üzerindeki Etkisi ve Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kavramı", *Akademik Hassasiyetler*, 2(4), 209-228.
- Gerhard,U.(2020).Kadın Hareketleri ve Feminizm,çev. Ülkü İrem Alabayırlı,Runik Kitap,s.8
- Güneş,A.(2021)."Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Metin Çözümlemesi:İstiklal Marşı Örneği",*Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 152-168.
- Gök,Ş. ve Ersoy,A.F.(2021)."Şiddet Türlerini Deneyimleyen Kadınlarla Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Bağlamında Nitel Bir Çalışma",*Third Sector Social Economic Review*,56(1), 531-559.
- Gökçimen,S.(2008),"Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi", *Yasama Dergisi*, (10), 5-59.
- Gözütok, F. D. , Toraman, Ç. ve Acar - Erdol, T. (2017). " Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin (TCEÖ) Geliştirilmesi ",*İlköğretim Online*,16 (3),1036-1048.
- Gültekin, M. (2014). " Bilimsel Araştırmalarda Kadın-Erkek Farklılıkları ", *Bursa:Aile Akademisi*
- Günay,İ.E.(2022)."Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Azerbaycan ve Ermenistan Arasındaki Savaşa İlişkin Le Monde ve Le Figaro'da kullanılan Haber Başlık ve Girişlerinin Analizi", *Aksaray İletişim Dergisi*, 4(1), 46-65.
- Güngör,A.(2012).*Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Hukuk Düzenlemeleri*.Ankara: Ankara Barosu Başkanlığı.s.162-163.
- Güneş,F.(2017)."Feminist Kuramda Ataerki Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), 245-256.
- Günindi Ersöz,A.(2015)."Özel Alan/Kamusal Alan Dikotomisi:Kadınlığın Doğası ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı",*Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* , 18 (1), 80-102.

Hoşaf,N.veArslan,E.(2019)."Kadın Milletvekili Adaylarının Basında Temsili 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri", *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (31), 444-470.

Hooks,B.(2022).Feminizm herkes içindir, Tutkulu Politika, çev. Ece Aydın, bgst Yayınları,s.9

<https://ec.europa.eu/eurostat>Erişim Tarihi:19.10.2021

<https://m.bianet.org/biamag/siyaset/19148-17-milyon-evli-kadin-emeginin-peşinde>
Erişim Tarihi:03/01/2022

<https://www.ombudsman.gov.tr/document/mevzuat/18411--Kadinlarin-Siyasal-Haklarina> Iliskin-Sozlesme.pdf, Erişim tarihi:27.01.2022

<https://m.bianet.org/bianet/medya/169817-medyada-cinsiyet-esitsizligi-haberleri-kim-yapiyor-haberler-kimi-goruyor>,Erişim Tarihi:19.03.2022

https://tgc.org.tr/images/kadin_ve_medya_kilavuz.pdf,Erişim Tarihi:07/04/2022

<https://www.obs.coe.int/en/web/observatoire/publications>,Erişim Tarihi:10.04.2022

<https://www.dw.com/tr/türkiyede-sinema-sektöründe-kadınlara-fırsat-eşitliği-yok/a-52358385>,Erişim Tarihi:18.04.2022

<https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/243949-the-washington-post-ta-ilk-buzbee-ilk-kadin-genel-yayin-yonetmeni-oldu>,Erişim Tarihi:18.04.2022

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss81.pdf>,Erişim Tarihi:23/06/2022

http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitm_2021_2022.pdfErişim Tarihi:21/12/2022

<http://sgb.meb.gov.tr/baglantilar/mem/indexilmem.php>Erişim Tarihi:21/12/2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635> Erişim Tarihi: 23.12.2022

https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/toplumsal_cinsiyet_istatistikleri_2021.pdf Erişim Tarihi:03.01.2023

(<https://www.economistgroup.com/group-news/the-economist/women-are-still-not-having-it-all-according-to-the-economists-2022-glass>Erişim Tarihi:15.01.2023).

Işık,M.(2002)."İletişim Sistemleri-Siyasal Sistem İlişkileri Bağlamında İletişim Alanının Düzenlenmesi ve Medya-Devlet İlişkilerinin Değerlendirilmesi",*Selçuk İletişim*, 2(2), 23-34.

İmançer,D.,Gürses,İ.veGüreş,E.(2010)."Türk Sinemasında Kadın Yönetmenler Açısından Kadın Temsilli:Yeşim Ustaoglu ve PandoranınKutusu",*Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (13), 181-210.

İnceoğlu,İ. ve Onaylı Şengül,G.(2018)."Bir Femvertising Örneği Olarak Nike Bizi Böyle Bilin Reklam Filmine Eleştirel Bakış", *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 20-36.

istatistik.yok.gov.tr Erişim Tarihi:01.11.2021

İşler,R.veŞentürk,C.(2016)."Tarihsel Açıdan Uluslararası Kurum/Kuruluşlarda Ekonomik Kalkınma ve Kadın İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 375-388.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010,<http://katcam.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2019/03/3.pdf>, Erişimtarihi:15/02/2022

Kadının Siyasi Hakları Tarihçesi, 2019:
<https://www.tuseb.gov.tr/tacese/uploads/yayinlar/kitaplar/pdf/07-04-2020>,
Erişim Tarihi:08.11.2021

Kale,Ö.(2014)."Asılacak Kadın ve Kadının Adı Yok Romanlarında Feminizmin Yorumlanması"*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 139-147.

Karaboğa,M.T.(2017).Eleştirel Bakış Açısıyla Medya Okuryazarlığı Eğitimi. 2. In *Mediterranean International Congress on SocialSciences* (Vol. 387, p. 406).

Karadeniz,E.veÖzdemir,M.(2018)."Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Medya ve Sosyal Medya Eleştirisi",*Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8 (4), 250-264

- Karagöz,B.(2008)." Türkiye'de 1980 Sonrası Kadın Hareketinin Siyasal Temelleri ve İkinci Dalga Uğrağı",*Memleket Siyaset Yönetim*, 3(7), 168-190.
- Karataş,E.(2009)."Türkiye'de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri",*Electronic Turkish Studies*, 4(8).
- Karatekin,K.,Topçu,E.veKuş,Z.(2018)."Bir Medya Okuryazarlığı Çalışması:Ulusal BasındaKadının Yeri"*Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 397-430.
- Kaşıkkırık,A.,Dokuzcan,H., Akpınar,İ.E. veKaraoğlu,N.(2020).2019 Yerel Seçimlerine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Bakmak,İstanbul:Kadın Adayları Destekleme Yayınları
- Kaya,Ş.(2018)."Kadın ve Sosyal Medya",*Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(2), 563-576.
- Kaypak,Ş.veKahraman,M.(2016)."Türkiye'de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansıması"*Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 13 (33), 298-315.
- Keleş,D.ve Onay Çöker,D.(2022)."İslamcı Basında İstanbul Sözleşmesi Karşıtlığının İzleri : Milli Gazete Örneği"*Kültür ve İletişim*, 24(48), 372-405.
- Kemahlı Garipoğlu,F.ve Sezer Şanlı,A.'2021)."Muhafazakâr ve Feminist İdeolojiler Bağlamında İstanbul Sözleşmesi Tartışmalarına Yönelik Bir Eleştirel Söylem Analizi",*Memleket Siyaset Yönetim*, 16(35), 125-188.
- Kılıç,E.(2011)."İşverenin Eşit Davranma Borcu Açısından Türk İş Hukukunun Avrupa Birliğiİş Hukukuna Uyumu",*TAAD, Cilt:1, Yıl 2, Sayı 6*
- Koç, H. ve Yüksel, O. (2003). " Kadınlarda Fiziksel ve Fizyolojik PerformansınDeğerlendirilmesi ", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9).
- Korkmaz,A. ve Boyraz, D.(2021)."Feminist Dergisi'nin Kapak Sayfalarının İncelenmesi", *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 21-47.

- Köker,E.veDoğanay,Ü. (2010). Irkçı Değilim Ama.Yazılı Basında Irkçı-Ayrımcı Söylemler, İnsan Hakları Ortak Platformu Yayınları, Ankara,s.167
- König,G.Ç.(1992)."Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı",*Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 3, 25-36.
- Kurt,S. ve Akgün Kostak,M.(2019)."Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Cam Tavan Sendromu Hakkındaki Görüşleri",*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 2019, 12.65.
- Kuyucu,M.(2013)."Medyada Kadın Olmak:Medya İşletmelerinde Çalışan Kadınların Sorunları",*Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(6),29-62.
- Maktav,D.S.(2019)."İşgücü Piyasasında Cinsiyet Ayrımcılığının Ücret Politikasına Yansımaları ve Birleşmiş Milletler Antlaşmalarındaki Yeri",*Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi* , 5 (2), 104-117.
- Metintaş,M.(2018)."Erken Cumhuriyet Döneminde Feminizm Hareketlerinin İlerleyen Dönemde Türk Sosyolojisine Yansımaları",*Türk Dünyası Uygulama ve AraştırmaMerkezi Yakın Tarih Dergisi*, 2(3), 109-117.
- Mora,N.(2008)."Medya,Toplum ve Haber Kaynağı Olarak Sembolik Seçkinler"*Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Moroğlu,N.(2016)."Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kadının İnsan Hakları",*Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 285-317.
- Notz,G.(2018).Feminizm, çev. Sinem Derya Çetinkaya,PhoenixYayınevi,s.39
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). " Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi ", *IstanbulJournal of Sociological Studies*, (48), 1-18.
- Örnek.S.(2015)."ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi",Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,(29),105-129
- Özar,Ş.(2012)."Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Kadın Emeği ve İstihdamı Politikaları:Kadın Hareketi,Sendikalar,Devlet ve İşveren Kuruluşları",*Geçmişten*

- Günümüze Türkiye'de Kadın Emeği. Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 266-304.*
- Özçağlayan,M.ve Yavuz Çakıcı,F.(2019)."Gramsci'nin Hegemonya Kuramı Bağlamında Nükleer Karşıtı Hareketin Milliyet Gazetesindeki Temsiliyeti", *İnsan ve İnsan*, 6(21), 633-671.
- Özdemir,H. ve Aydemir,D.(2019),"Dördüncü Dalga Feminizm Üzerine",*International Social Sciences Studies Journal*, 5(32), 1706-171
- Özdemir,H.veDemirkanoğlu,Y.(2014)."Helsinki Zirvesi'nden Günümüze Türkiye'nin AvrupaBirliği'ne Üyelik Sürecinin Ülkedeki Kadın Politikalarına Etkileri",*Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(2), 103-126
- Özdemir,M. ve Yıldırım,Ş.(2020)."Medya ve Gerçeklik İlişkisini Küresel Biyopolitik Dijital Çağda Yeniden Düşünmek",Özdoğru,B.(2018)."Beyaz Feminizm ve Öteki Kadınlar",*Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 304-319.
- Özgen,N.(2019)."Siyasal Sistemler Bağlamında Sansür Kavramı Örnek Olay:İliştirilmiş Gazetecilik Pratiği",*Elektronik Türkçe Çalışmaları* , 14 (6).3381-3407
- Parlak Börü,Ş.(2017)."Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu",*Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 30, 43-63.
- Polat,F. ve Derer, G.(2016)."Muhafazakarlık ve Feminizm Kısılcacında Bir İsim: Fatma AliyeHanım",*Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*,(15), 185-206.
- Polat,O.(2016)."Şiddet",*Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Poyraz,E. ve Poyraz,P.(2022. İstanbul Sözleşmesi ve Kadın, Sarmal Kitapevi,İstanbul,s.165-230.
- Sayın, A.(2008).*Avrupa Birliği'nde Çalışma Yaşamında Kadın-Erkek Eşitliği Türkiye Açısından Karşılaştırmalı Bir İnceleme*,İstanbul:KEİG Yayınları.s.37-41

- sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_200_2021.pdfErişim Tarihi:01/11/2021
- Scales,A.(2019).Hukuki Feminizm,çev.F.CerenAkçabay, Ankara: Dost kitapevi,s.102-103
- Sevim,N. ve Koç,A.(2021)."Türkçe Kelime Temsillerinde Cinsiyetçi Ön Yargının İncelenmesi",*IEEEExplore (2021): 1-4*.
- Sevindik,H.(2019)."Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Koruma Sistemleri",*İZMİR BAROSU DERGİSİ* , 84 (3), 559-589.
- Somuncu,M.(2020)."Dr. Fahrettin Koca'nın Sosyal Medyadaki Salgınla İlgili Paylaşımlarının Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi İle İncelenmesi", *Kesit Akademi Dergisi*, (23), 21-40.
- Soyer,S.(2014)."Kadın Sünneti:Kültürel Dayanakları ve Yol Açtığı Sorunlar",*EKEVAkademiDergisi* , 18 (60), 403-414.
- Sultana,A. ve Altay.S.(2019)."Ataerkillik ve Kadının İkinciliği,Kuramsal Bir AnalizE-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, 11(1), 417-427.
- Şahin,F.S.(2006)."Feminist Hukuk Teorisinde Metodoloji",*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,(Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)*.
- Şahin ,Z.B. ve Birincioğlu,Y.D.(2020)."Toplumsal Cinsiyet ve Medya:ŞuleÇet'in Şüpheli Ölümü Üzerine Haberlerin Eleştirel Söylem Analizi"*Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 189-216.
- Şahin Koyuncu,M.,ÇobanEsen,A. ve Korkmaz,A.(2018)."Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Türk Eğitim Sistemindeki Yeri:Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gözünden"*Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 735-752.
- Şen,A.F. ve Kök,H.(2017)."Sosyal Medya ve Feminist Aktivizm:Türkiye'deki Feminist Grupların Aktivizm Biçimleri",*Atatürk İletişim Dergisi*, (13), 73-86.
- Şen,A.F. ve Taşdelen.(2019)."Haberde Söylem Üretimi:2018 Döviz Kuru Krizinin Haber Medyasındaki Yansımaları

- Şen,F. ve Avşar,Z.(2012),"Türkiye'de Neoliberal Politikaların Haber Medyasına Yansımaları:Anaakım Medyanın Ekonomi Haberleri Üzerine Bir İnceleme", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , 35 , 42-60.
- Şener,G.Çavuşoğlu,Ç. Ve Irklı, H.İ.(2022). Medya ve Toplumsal Cinsiyet. (Ed.F.Saygılıgil),Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları,Ankara:Dipnot Yayınları.s.163-164.
- Şenkal,Y.(2016)."Feminist Kuramlar Bağlamında Reklamda Kadın İmgisine Bakış",*Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (42), 91-114.
- Şimşek,A.A.(2013).Türkiye'de Modernleşme,Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Hareketleri. (Ed:A.L.Gültekin),*Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*,Ankara:Atılım Üniversitesi Yayınları.s.50-65.
- Tanrıbilir,F.B.(2020."Evlenme ve Vatandaşlık"*ÇÜHFD5(1)*,3019-3049
- Tanrısevdi,F.SarpkayaYengin,P. ve Sarpkaya,R.(2019)."Eğitim Örgütlerindeki Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Deneyimleri",*Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* , 7 (4), 1590-1617.
- Taş,G.(2016)."Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri", *Akademik hassasiyetler*, 3(5).
- Taş,O.(2010)."Medya Etiğinin Tarihsel Temelleri ve Gelişimi",*Televizyon Haberciliğinde Etik*,(Ed: B. Çaplı ve H. Tuncel), Ankara: Fersa Yayınevi.s.7
- Taşkın,L.(2004)."Uluslararası Sözleşmeler Işığında Kadının Durumu",*Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 16-22.
- Tekvar,S.O.(2017)."Türkiye'de Feminist Alternatif Medyanın İşlevselliği: Bir Alternatif Medya Örneği Kadınların Postası Projesinin İncelenmesi"*Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(1).
- Temir,E. ve Ayhan,B.(2019)."Rus Medyasının Sahiplik Yapısı",*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42.1), 63-74

- Tompkins, G. E. (1998). *Language Arts 4. Edition Content and Teaching Strategies*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Topbaş, H. ve Doğan, A. (2016). "Toplumsalın Yeni Agorası Olarak Sosyal Medya: Eleştirel Yaklaşım", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1).
- Tufan Tanrıöver, H. (2000). "Medya Sektöründe Kadın İşgücü", *Toplum ve Bilim*, 86, 171-193.
- Tuncer, M. ve Gezer Şen, B. (2018). "Okul Öncesi Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Türkiye'de Yapılan Çalışmalar", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 870-882.
- UN Women-IPU Siyasette kadın 2021 haritasına göre: Parlamentolarda, bakanlıklarda, devlet ve hükümet başkanlıklarında kadın oranı arttı, ancak kadınların temsili hala yetersiz, 2021: <https://turkey.un.org/tr/115804>, Erişim Tarihi: 15.11.2021
- Ünsal Atan, Ş. (2016). "Töre ve Namus Cinayetleri", *Türkiye Klinikleri Obstetric-Women's Health and Diseases Nursing-Special Topics*, 2(2), 67-73.
- Vatandaş, C. (2007). "Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı", *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları", *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 14(2), 26-38.
- Womenin Politics, Local and European Trends, 2019: https://ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_Study_Women_in_politics_ Erişim Tarihi: 17.11.2021
- Wood, G. W. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Psikolojisi*, çev. Ezgi Tanıl, Ankara: Nobel Yaşam Yayınları, s. 52.
- Yağlı, S. (2011). "Medya Politikalarının Değerlendirilmesinde Bir Başka Yaklaşım Mümkün mü? Kültürel Çalışmalar ve Ekonomi-Politik Yaklaşım Çatışmasını

- Kırmak", *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (6), 93-114.
- Yanık,A.(2016),"Yeni Medya Nedir Ne Değildir?",*Journal of International Social Research*, 9(45).
- Yapar Gönenç,A.(2006)."Fransa'da ve Türkiye'de Kadın Hareketleri",*Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (27).
- Yardımcı,S.(2019).Hepimiz Likeniz. (Haz.E.Erdoğan ve N.Gündoğdu),Türkiye'de Feminist Yöntem,İstanbul:Metis Yayınları.s.95.
- Yaşın Dökmen, Z. (2021). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitapevi, İstanbul, s.157-164.
- Yavuz,A. ve Küngerü,A.(2017)."Öteki Olarak Kadın:Gazete Haberlerinde Kadın Temsilleri *International Journal of Academic ValueStudies*,3(16),404-418
- Yaylı,H. ve Eroğlu,G.(2015)."Yerel Katılım Bağlamında Türkiye'de Kadın Temsili", *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3, 504-524.
- Yazıcı,F.ve Değer Şahbaz,Y.(2020)."Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Yazılı Basına Yansıması",*Intermedia International E-journal*, 7(12), 129-149.
- Yıldırım,F. ve Gül,H.(2021)."Uluslararası Kalkınma Politikaları ve Kadınların Güçlendirilmesi Üzerine Bir Değerlendirme",*Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 679-695.
- Yıldız Tahincioğlu,A.N.(2010)."Namusun ve Namus Cinayetlerinin Cinsiyet Eşitsizlikleri Bağlamında Analizi",*Kültür ve İletişim*, 13(2), 131-158.
- Yılmaz,H.(2010)."Aile İçi Şiddet ve Huzur/Din Eğitimi",*Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 14 (1), 93-124.
- Yurdigül,A.veKorkut,C.(2015)."Kadına Yönelik Şiddetin Sinematografik Anlatıya Yansıması", *Atatürk İletişim Dergisi*, (9), 125-142.

Yükselbaba,Ü.(2016)."Feminist Perspektiften Hukuk",*Journal of Istanbul University Law Faculty*, 74(1), 123-138.